

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Η ΤΑΞΗ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. ΔΡΑΜΑΣ**

της

ΕΛΠΙΔΑ ΣΑΟΥΛΟΥ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Ασπασία Οικονόμου

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης
στη διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2019

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους

- Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommons όπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 6 Ιανουαρίου 2019

Η Δηλούσα: Ελπίδα Σαούλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισαγωγή της τάξης Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ. αναμφίβολα τροποποιεί και μεταμορφώνει το τοπίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Είναι γνωστό πως η μαθητεία διαθέτει μια μακραίωνη παράδοση στον ελληνικό χώρο. Αποτελεί ωστόσο, γεγονός πως για πρώτη φορά αποπειράται η σύνδεση του χώρου της εκπαίδευσης των ΕΠΑ.Λ. με τον χώρο εργασίας. Αυτό γίνεται αντιληπτό υπό την έννοια ότι ο χώρος εργασίας συμβάλλει πολύτιμα στο πεδίο της απόκτησης γνώσης και δεξιοτήτων. Αυτές θα χρησιμεύσουν μετέπειτα ως εμπειρία και απαραίτητα εχέγγυα ικανότητας κατά την αναζήτηση επαγγελματικής αποκατάστασης στην αγορά εργασίας.

Η παρούσα ερευνητική εργασία έχει εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη με εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων πλευρών, των εκπαιδευτικών του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας το έτος 2017 – 2018 και των εκπαιδευτών των επιχειρήσεων στους οποίους πραγματοποίησαν μαθητεία οι εκπαιδευόμενοι της Τάξης Μαθητείας της ειδικότητας «Αισθητικής Τέχνης». Μέσω περιπτωσιολογικής μελέτης θα εξεταστεί η έως στιγμής αποτελεσματικότητα της εισαγωγής του θεσμού της Τάξης Μαθητείας για την ειδικότητα της Αισθητικής Τέχνης στο 2ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας.

Για τις ανάγκες της ολόπλευρης εξέτασης του θέματος της μαθητείας, στο πρώτο κεφάλαιο αρχικά θα γίνει αναφορά στον όρο εκπαιδευτική πολιτική. Στη συνέχεια θα αναλυθούν τα κυρίαρχα στην Ευρωπαϊκή Ένωση μοντέλα μαθητείας όπως αυτά είναι αρθρωμένα στα εκπαιδευτικά συστήματα της Γερμανίας, της Αγγλίας και της Γαλλίας. Επίσης γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην ελληνική μαθητεία και στο γενικότερο πλαίσιο της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στο οποίο εντάσσεται αυτή. Επιπλέον θα αποσαφηνιστεί η έννοια της μαθητείας και των όρων εκδίπλωσής της στην ελληνική πραγματικότητα. Συγκεκριμένα αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας του θεσμού της μαθητείας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται εν συντομία οι αρχές του προγράμματος σπουδών της ειδικότητας «Αισθητική Τέχνη» στα ΕΠΑ.Λ. της χώρας. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου θα γίνει παρουσίαση του ιστορικού της Τάξης Μαθητείας του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στη μεθοδολογία σύμφωνα με την οποία πραγματοποιήθηκε η παρούσα έρευνα. Ως δοκιμότερο μεθοδολογικό εργαλείο επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η μελέτη της Τάξης Μαθητείας για την ειδικότητα της Αισθητικής Τέχνης στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. της πόλης της Δράμας

Το τρίτο κεφάλαιο θα γίνει παρουσίαση των ευρημάτων των συνεντεύξεων των άμεσα εμπλεκόμενων στην Τάξη Μαθητείας σύμφωνα με τα βασικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα αναλυθούν οι συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας το έτος 2017-2018 και των εκπαιδευτών των επιχειρήσεων στους οποίους εκπαιδεύτηκαν οι μαθητευόμενοι της Τάξης. Ως κατακλείδα, στο πέμπτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν, συζητηθούν και αποτιμηθούν μέσω συγκερασμών τα δεδομένα συνεντεύξεων από τους παραπάνω υπεύθυνους για την υλοποίηση της μαθητείας του έτους 2017-2018.

ABSTRACT

The introduction of Apprenticeship into the classes of Technical Schools undoubtedly alternates and transforms the scenery of Technical Education in Greece. It is known that the tradition of Apprenticeship offers a long run tradition in Greece. However, it constitutes a fact that it is the first time that a connection between education of Technical Schools and work field is attempted. It perceived under the meaning that the workplace contributes to the gain of knowledge and skills. They are going to be used afterwards as experience and essential pledge ability during the job search restoration in the labour market.

The present research project has tool the semi-directive interview with representatives of all concerned sides, teachers of 2nd Technical School of Drama who implemented the Class of apprenticeship during the years 2017-2018 and the instructors of businesses in which the apprenticeships took place the trainees of the Apprenticeship Classes of 'Aesthetic Art'. Through case basis research we will investigate the so far effectiveness of the introduction of the institution Class Apprenticeship of the specialiazation Aesthetic Art to the 2nd Technical School in Drama.

In order to fully investigate the issue of Apprenticeship in the first chapter originally a reference will be made to the term Educational Policy. Subsequently the main European models of Apprenticeship will be analyzed as they are articulated to the educational systems of Germany, England and France. It is also made a brief historical review to the Greek apprenticeship to the general framework of technical education in which it is included. Also, it will be clarified the meaning of Apprenticeship and the unfolded terms of it to the Greek reality. Particularly it is analyzed the functioning of the institution of Apprenticeship into the Greek educational system. After that it is presented the principles of program of studies of the specialiazation Aesthetic Art to the Technical Schools all over the country. In the end there will be a presentation of the history of the Class Apprenticeship of the specialiazation Aesthetic Art to the 2nd Technical School in Drama.

The second chapter refers to the methodology according to which the present investigation was overtaken. As methodological tool has been chosen the semi-directive interview. Subject of study is the research of Class Apprenticeship of the specialiazation Aesthetic Art to the 2nd Technical School in Drama.

The third chapter will present the findings of the interviews of the teachers and instructors of businesses who were directly involved in the Apprenticeship Class according to the main questions of this research.

To the fourth chapter and there will be analyzed the interviews of teachers who implemented the Class Apprenticeship of the specialiazation Aesthetic Art to the 2nd Technical School in Drama the years 2017-2018 and the instructors of businesses where the students of the class were trained. As a last word in the fifth chapter, the results of interviews, from the above people responsible for the implementation of apprenticeship during the years 2017-2018, are going to be presented, discussed and evaluated.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	1
Πρόβλημα – Σημαντικότητα του θέματος.....	1
Υποθέσεις.....	1
Σκοπός - Στόχοι.....	1
Ερωτήματα	2
Συνεισφορά	2
Βασική ορολογία.....	2
Διάρθρωση της μελέτης	3
1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση – Θεωρητικό Υπόβαθρο	3
1.1 Εκπαιδευτική πολιτική	3
1.2 Επαγγελματική κατάρτιση. Μοντέλα επαγγελματικής κατάρτισης	4
1.2.1 Το φιλελεύθερο αγγλικό μοντέλο.....	6
1.2.2 Το κρατικό ρυθμιστικό – γραφειοκρατικό μοντέλο της Γαλλίας.....	10
1.2.3 Το «δυϊκό»-κορπορατιστικό γερμανικό μοντέλο	12
1.2.4 Ιστορική αναδρομή της τεχνικής εκπαίδευσης-μαθητείας στην Ελλάδα.....	16
1.3 Ο θεσμός της μαθητείας.....	22
1.3.1 Εννοιολογική προσέγγιση	22
1.3.2 Η ελληνική πραγματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ο θεσμός της Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ.	25
1.3.3 Δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών	30
1.3.4 Μαθητεία: νέες προοπτικές στην αγορά εργασίας	32
1.3.5 Η μαθητεία στην ειδικότητα της Αισθητικής Τέχνης.....	34
1.3.6 Η Τάξη Μαθητείας για την Ειδικότητα Αισθητικής Τέχνης στο 2 ^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας... ..	36
2. Μεθοδολογία.....	40
2.1 Ερευνητική μέθοδος.....	41
2.2 Ερευνητικό εργαλείο	43
2.3 Το δείγμα.....	47
3. Παρουσίαση ευρημάτων	51
3.1 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις για τη διεξαγωγή της Τάξης Μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα	51
3.1.1 Ο θεσμός της μαθητείας και οι προσδοκίες γι' αυτήν.....	51
3.1.2 Λειτουργία μαθητείας και εκπαίδευση μαθητευόμενων στην επιχείρηση	52
3.1.3 Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού της Τάξης Μαθητείας.....	55
3.2 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις για την έως τώρα αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην ελληνική πραγματικότητα	59
3.2.1 Αξιολόγηση του θεσμού ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής	59

3.2.2	Όσμωση μεταξύ σχολείου και επιχείρησης.....	61
3.2.3	Αποτελεσματικότητα θεσμού μαθητείας.....	62
3.3	Εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών της Τάξης Μαθητείας του 2 ^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας για τη διεξαγωγή της Τάξης Μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα.....	64
3.3.1	Λόγοι συμμετοχής στο θεσμό της Τάξης Μαθητείας.....	64
3.3.2	Συμπεράσματα λειτουργίας μαθητείας έτους 2017-18.....	65
3.3.3	Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού της Τάξης Μαθητείας.....	67
3.4	Εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών της Τάξης Μαθητείας του 2 ^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας για την έως τώρα αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην ελληνική πραγματικότητα.....	69
3.4.1	Αξιολόγηση του θεσμού ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής.....	69
3.4.2	Όσμωση μεταξύ σχολείου και επιχείρησης.....	70
3.4.3	Αποτελεσματικότητα του θεσμού μαθητείας.....	70
4.	Ανάλυση ευρημάτων.....	72
5.	Συμπεράσματα.....	76
5.1	Συμπεράσματα παρούσας έρευνας.....	76
5.2	Περιορισμοί έρευνας.....	78
5.3	Μελλοντικές ερευνητικές προτάσεις.....	79
	Βιβλιογραφία.....	81
	Παραρτήματα.....	89
	Παράρτημα 1.....	89
	Παράρτημα 2.....	91

Εισαγωγή

Πρόβλημα – Σημαντικότητα του θέματος

Η παρούσα διπλωματική πραγματεύεται το θέμα της Τάξης Μαθητείας ως Εκπαιδευτική Πολιτική, έτσι όπως αυτή λειτούργησε και λειτουργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας στην ειδικότητα Αισθητικής Τέχνης. Η σημαντικότητα του θέματος έγκειται, αφενός, στη σχετικά πρόσφατη εισαγωγή της μαθητείας ως θεσμού στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση στα ΕΠΑ.Λ. και αφετέρου, στη θετική επίπτωση του εν λόγω θεσμού όσον αφορά στη διασύνδεση επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης.

Υποθέσεις

Η μαθητεία ως δομικό στοιχείο της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε διάφορες χώρες και στο πλαίσιο διαφορετικών μοντέλων αποδίδει καρπούς και ενέχει προβλήματα. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της εισαγωγής της μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση θα είναι θετικά στον βαθμό κατά τον οποίον θα καταστεί εργαλείο εκσυγχρονισμού της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Έπειτα δεν θα πρέπει να υποτιμάται η εν δυνάμει συμβολή της μαθητείας ως επαγγελματικό προσόν με αντίκρισμα σε μια ολοένα και πιο ανταγωνιστική αγορά εργασίας. Από την άλλη, η επιτυχία του εγχειρήματος θα εξαρτηθεί από τον βαθμό στον οποίο θα καταφέρει να ζυμωθεί ως κοινή πρακτική στη συνείδηση αφενός των ίδιων των μελών της σχολικής κοινότητας και αφετέρου της εκπαιδευτικής κοινότητας, της κοινωνίας και της πολιτείας.

Σκοπός - Στόχοι

Ο σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι να προσδιορίσει τα περιθώρια βελτίωσης της Τάξης Μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτό γίνεται στο πλαίσιο μιας συντονισμένης εκπαιδευτικής πολιτικής η οποία προσανατολίζεται στην διασύνδεση του σχολείου με την αγορά εργασίας και το άνοιγμά του στις ανάγκες της κοινωνίας. Οι στόχοι της έρευνας εξηγούν συνοπτικά το σκοπό της μελέτης:

1. Κατάθεση προβληματισμού και θεώρησης από τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές στο χώρο των επιχειρήσεων, από τους οποίους υλοποιήθηκε η Τάξη Μαθητείας στην ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης» του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας το έτος 2017-2018, σε ό,τι αφορά την έως τώρα λειτουργία του θεσμού.
2. Διερεύνηση του αν εκπαιδεύτηκαν οι μαθητεύομενοι στις επιχειρήσεις.

3. Εκτίμηση του αν υπήρχε ο απαραίτητος υλικός εξοπλισμός για την εκπαίδευση των μαθητευόμενων στο σχολείο.
4. Προσδιορισμός της ώσμωσης σχολείου-εργασιακού χώρου στο πλαίσιο της διεξαγωγής της μαθητείας.

Ερωτήματα

1. Ποιες οι εκτιμήσεις των άμεσα εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών επιχειρήσεων, οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας το 2017-2018 στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας στην ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης», για τη διεξαγωγή της μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση;
2. Ποια η μέχρι στιγμής διαφαινόμενη αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην Ελλάδα;

Συνεισφορά

Προκειμένου να φωτιστεί ολόπλευρα το θέμα της παρούσας εργασίας κατά τη βιβλιογραφική μελέτη συμπεριελήφθησαν, κατόπιν σχετικής βιβλιογραφικής και δικτυογραφικής ανασκόπησης/επισκόπησης, τα βασικά στοιχεία της εκδίπλωσης της μαθητείας στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και πολιτικής τριών χωρών, της Γερμανίας, της Αγγλίας και της Γαλλίας. Οι χώρες αυτές ανά περίπτωση εκπροσωπούν από ένα διαφορετικό μοντέλο μαθητείας. Ακολουθώντας, και μέσω περιπτωσιολογικής μελέτης επί της μαθητείας στην Ειδικότητα Αισθητικής Τέχνης του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας, έγινε οργανωμένη προσπάθεια για την επίτευξη της σκοποθεσίας/στοχοθεσίας της παρούσας εργασίας. Η εν λόγω μελέτη αποτελεί εξατομικευμένη έρευνα ενός συγκεκριμένου παραδείγματος. Ευρύτερος στόχος, ωστόσο, είναι να διαφανεί ο γενικεύσιμος χαρακτήρας που τα συμπεράσματα μπορούν να προσφέρουν όσον αφορά τον θεσμό της μαθητείας στον εκπαιδευτικό τομέα γενικότερα. Θέση της ερευνήτριας αποτελεί πως τα συμπεράσματα διαθέτουν ευρύτερη εγκυρότητα ως πτυχές ενός φαινομένου το οποίο μπορεί να λειτουργήσει διαφωτιστικά σε ό,τι αφορά τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία ενός θεσμού. Παράλληλα υπάρχει η ελπίδα για ουσιαστική συμβολή στην συζήτηση γύρω από την εξέλιξη και το μέλλον του θεσμού της μαθητείας.

Βασική ορολογία

Μαθητεία, μοντέλα μαθητείας, επαγγελματική εκπαίδευση, εκπαιδευτική πολιτική

Διάρθρωση της μελέτης

- A. Εισαγωγικά στοιχεία
- B. Θεωρητικό Πλαίσιο
- Γ. Μεθοδολογία
- Δ. Διεξαγωγή της μελέτης
- Ε. Συμπεράσματα

1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση – Θεωρητικό Υπόβαθρο

1.1 Εκπαιδευτική πολιτική

Η Εκπαιδευτική Πολιτική αναπτύχθηκε, καταρχάς, στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών αμέσως μετά τα τέλη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Όπως σημειώνει ο Παπαδάκης, ο λόγος περί της Εκπαιδευτικής Πολιτικής συντίθεται από πληθώρα εκπαιδευτικών και κοινωνικοπολιτικών στοιχείων, εκφράζοντας συγκεκριμένους ιστορικούς συσχετισμούς. Μια προοδευτική εκπαιδευτική θεωρία και πολιτική είναι προσηλωμένη σε έναν εκπαιδευτικό σχεδιασμό ο οποίος έχει ως πρωταρχικό στόχο την ενθάρρυνση των ατόμων για ανάπτυξη των λογικών και ηθικών δυνατοτήτων τους επιλέγοντας ελεύθερα και σε συνάρτηση με το κοινωνικό καλό¹.

Το εκπαιδευτικό σύστημα του κάθε κράτους αποτελεί μείζονος σημασίας για αυτό. Αυτό συμβαίνει γιατί διαμορφώνεται έτσι η εθνική ταυτότητα και οι νεότεροι της κοινωνίας προετοιμάζονται για την εισαγωγή τους στην αγορά εργασίας ως ενεργοί, αυτόνομοι και δημιουργικοί πολίτες². Οι πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πλαίσιο της Ε.Ε. αποτελούν ένα σύνθετο δίκτυο και συναρθρώνονται με μια σειρά κοινών πολιτικών. Τέτοιες μπορεί να είναι η απασχόληση, η κοινωνική ενσωμάτωση, η έρευνα και η καινοτομία, ο πολιτισμός και η νεολαία, η πολιτική για τις επιχειρήσεις, η κοινωνία της πληροφορίας και η οικονομική πολιτική και εσωτερική αγορά. Στο προαναφερθέν πλαίσιο, η Ε.Ε. τον Νοέμβριο του έτους 2002 με τη δήλωση της Κοπεγχάγης δεσμεύτηκε για την προαγωγή της Ευρωπαϊκής Συνεργασίας και στον πολύ κρίσιμο τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αποτελούσε άλλωστε έναν ήδη εκφρασμένο στόχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο οποίο διαβάζουμε ότι η αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης και δια

---

¹ Παπαδάκης, Ν. (2003). *Εκπαιδευτική πολιτική: η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική* (;). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

² Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

βίου μάθησης βρίσκεται σε ευθεία σύνδεση με την επίτευξη μεγεθυμένων ποσοστών απασχόλησης στα κράτη μέλη³.

1.2 Επαγγελματική κατάρτιση. Μοντέλα επαγγελματικής κατάρτισης

Η κατάρτιση συνίσταται σε μετάδοση και υιοθέτηση γνώσης και πληροφοριών, καθώς και πρακτική άσκηση. Έτσι δύνανται να εξασφαλίσουν στο καταρτιζόμενο άτομο επάρκεια, ικανότητα και λειτουργικότητα όσον αφορά σε συγκεκριμένο αντικείμενο εργασίας. Αντικείμενο μπορεί να είναι ο χειρισμός εργαλείων, η επικοινωνία με τον πελάτη, η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών, είτε ακόμη η τροποποίηση και ο επηρεασμός της άποψης ή της συμπεριφοράς του άλλου⁴. Όσον αφορά λοιπόν στην επαγγελματική κατάρτιση, αυτή μπορεί αφενός να εκτυλίσσεται σε ένα βασικό επίπεδο και μονάχα στην αρχική φάση. Υπάρχει ωστόσο και το παράδειγμα επέκτασης αυτής της κατάρτισης καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου, οπότε γίνεται λόγος για συνεχιζόμενη. Η αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αφορά σε κάθε περίπτωση μαθητείας, συμπεριλαμβανομένης και αυτής η οποία επιτυγχάνεται στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η απόκτηση συγκεκριμένων επαγγελματικών δεξιοτήτων κατά έναν ουσιαστικό τρόπο αφενός, από την άλλη όμως προσφέρουν και τα απαραίτητα τυπικά προσόντα τα οποία θα ανοίξουν τις πόρτες εργασίας σε ένα νεοεισερχόμενο άτομο.

Ο Green εντόπισε τα βασικά στοιχεία των εκπαιδευτικών συστημάτων στις ευρωπαϊκές χώρες βάσει των ακόλουθων τεσσάρων κριτηρίων⁵:

- σκοποθεσία της δια βίου μάθησης
- δομή της τυπικής εκπαίδευσης
- λογική αναλυτικών προγραμμάτων και αξιολογικού πλαισίου
- συνολική εικόνα εκπαιδευτικού συστήματος

Υπάρχουν τρία μοντέλα εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης εκ των οποίων τα δύο είναι αντίθετα και το τρίτο βρίσκεται στο μέσο τους. Το ευρισκόμενο στο ένα άκρο μοντέλο είναι προσαρμοσμένο και προσαρμόσιμο στις ανάγκες και τις επιταγές της αγοράς. Στο πλαίσιο του εν λόγω μοντέλου και, σύμφωνα με τη λογική του, η κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας αποτελεί πεδίο επένδυσης και οικονομικής ανάπτυξης. Δεδομένου πως

---

³ Παπαδάκης, Ν. (2014). *Πολιτικές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Για τις επιστημολογικές και μεθοδολογικές συνιστώσες του πεδίου και την ευρωπαϊκή κατάσταση των πραγμάτων*. Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <https://dappolitiku.files.wordpress.com/2014/08/paper-gia-yep.pdf>.

⁴ Dearden, D. (1984). *Theory and Practice in Education*. London: Routledge & Kegan Paul.

⁵ Green, A. (1997). *Education, Globalization and the Nation State*. London: MacMillan Press.

εντός αυτού αναπτύσσεται ένα πλέγμα προσφοράς και ζήτησης μορφωτικών και εργασιακών ευκαιριών, με προεξάρχοντα τον ρόλο των νέων τεχνολογιών, καθώς και την ηγεμονία της αγοράς και του πνεύματος της αγοράς⁶. Το άτομο, ως ορθολογικό ον, φέρει τον κύριο και τον αποφασιστικό ρόλο για την εκπαίδευσή του, ενώ εκείνος της πολιτείας και του κεντρικού κράτους είναι συμβουλευτικός-συντονιστικός. Άλλωστε, η παροχή υπηρεσιών από πλευράς φορέων και οργανισμών γίνεται με όρους κερδοφορίας. Το μοντέλο το οποίο βρίσκεται στο αντίθετο άκρο προωθεί την ενεργή ανάμιξη των πολιτειακών θεσμών στο βαθμό που το κράτος αναλαμβάνει λειτουργίες κεντρικής χρηματοδότησης, συντονισμού και καθοδήγησης. Από την άλλη αποτελεί τον θεματοφύλακα του δημοσίου συμφέροντος χαράσσοντας σαφή όρια ανάμεσα στην λογική της αγοράς και του κέρδους με τον χώρο της εκπαίδευσης. Τέλος το μοντέλο το οποίο βρίσκεται στο κέντρο των δύο προαναφερθέντων, είναι εκείνο το οποίο προκρίνει τη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων στον χώρο της εκπαίδευσης. Το μοντέλο αυτό αναγνωρίζει τη σημαντικότητα του ατόμου ως ορθολογικού όντος στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, υπογραμμίζει τη σημαντικότητα και την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας πολλών ενδιαφερόμενων φορέων, καθώς και την πρωτεύουσα σημασία του ρυθμιστικού ρόλου του κεντρικού κράτους⁷.

Σχηματικά, τα παραπάνω μοντέλα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι τα εξής:

1. Το μοντέλο της φιλελεύθερης οικονομίας της Αγγλίας, στο οποίο ο κεντρικός έλεγχος γίνεται από τις δυνάμεις της αγοράς με όρους προσφοράς κατάρτισης και ζήτησης. Ο τύπος των επαγγελματικών προσόντων εξαρτάται από την αγορά και απορρίπτει οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση. Κάθε ρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης καθορίζεται και προσαρμόζεται από την αγορά, ενώ οριοθετείται και το μαθησιακό πλαίσιο συγκεκριμένων δεξιοτήτων για συγκεκριμένες θέσεις.
2. Το κρατικό ρυθμιστικό – γραφειοκρατικό μοντέλο της Γαλλίας, στο οποίο ο κεντρικός έλεγχος γίνεται από το κράτος. Εδώ υπάρχει μια πολιτική βασισμένη στη σύνδεση κράτους και αγοράς, κατά την οποία ο έλεγχος γίνεται εξ ολοκλήρου από το κράτος, με κίνδυνο τον «εκφυλισμό» των ειδικοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό η «ποιοτική» πλευρά των προσόντων δεν

---

⁶ Green, A. (2005). Models of lifelong learning and the knowledge economy/society in Europe: What regional patterns are emerging? In M. Kuhn and R. Sultana (eds), *Homo Sapiens Europaeus? Creating the European Learning Citizen*. New York: P. Lang.

⁷ Greinert, W.D. (2002). Towards a history of vocational education and training (VET) in Europe in a comparative perspective. Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από, http://www.cedefop.europa.eu/files/5153_1_en.pdf

προσαρμόζεται άμεσα στις ανάγκες των εταιρειών αλλά επικεντρώνεται στο θεωρητικό υπόβαθρο. Τα πρότυπα επαγγελματικής κατάρτισης μοιάζουν με κυλιόμενη σκάλα μέσω της οποίας συνεχώς πρέπει να αναβαθμίζονται και να μπαίνουν σε κρίση. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός και ο προσανατολισμός στην αγορά είναι παράλληλος με τον ακαδημαϊκό προσανατολισμό.

3. Το δυϊκό-κορπορατιστικό μοντέλο της Γερμανίας, στο οποίο υπάρχει αλληλεπίδραση της ιδιωτικής σφαίρας με το νομικό σύστημα του κράτους. Η εν λόγω επαγγελματική κατάρτιση βρίσκεται σε απόσταση από την Ανώτατη Εκπαίδευση, καθώς κύριος χώρος κατάρτισης είναι οι επιχειρήσεις μέσω ιδιωτικής σύμβασης. Η παρακολούθηση μαθημάτων στο επαγγελματικό σχολείο έχει παραδοσιακό βιοτεχνικό υπόβαθρο⁸. Το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας έχει υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας με το αντίστοιχο γερμανικό το οποίο ονομάζεται «Μνημόνιο Κατανόησης σχετικά με τη συνεργασία των Υπουργείων Παιδείας Γερμανίας και Ελλάδας». Επίσης, έχει συνυπογράψει το «Μνημόνιο Συνεργασίας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ευρώπη» στην κατεύθυνση της υιοθέτησης του εν λόγω μοντέλου. Ειδικότερα στα τέλη του έτους 2012, τα Υπουργεία Παιδείας της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Ιταλίας, της Δημοκρατίας της Σλοβακίας και της Λετονίας συνυπέγραψαν με το Υπουργείο Παιδείας της Γερμανίας το “Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe”. Το μνημόνιο αυτό έχει σκοπό τη συγκρότηση συγκεκριμένης υφής συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης στις χώρες αυτών⁹. Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, το δυϊκό μοντέλο της Γερμανίας εφαρμόζεται στην Ελλάδα στα ΕΠΑ.Λ. ως «Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας».

1.2.1 Το φιλελεύθερο αγγλικό μοντέλο

Σύμφωνα με τον McLean, το αγγλικό εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται σε βάθος χρόνου σε μια ιδεολογική παράδοση η οποία ενέχει το στοιχείο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα τελεί σε μεγάλη συνάφεια με το αντίστοιχο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο ισχύει στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής¹⁰. Ο Green συσχετίζει το ύφος

---

⁸ Descy, P, Tessaring, M. (2002). *Training and Learning for Competence second report on vocational training research in Europe 2000-background report*. Luxembourg: EUR-OP.

⁹ *Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe. Berlin, 10 - 11 December 2012*. Ανακτήθηκε 23 Νοεμβρίου, 2018, από

https://www.bibb.de/dokumente/pdf/memorandumvocational_education_and_training_2012.pdf

¹⁰ McLean, M. (1995). *Educational Traditions Compared: Content, Teaching and Learning in Industrialised Countries*. London: David Fulton Publishers Ltd.

του αγγλικού εκπαιδευτικού συστήματος με τη νεοφιλελεύθερη πολιτική ιδεολογία η οποία είναι ηγεμονική στη χώρα και στην πράξη εκφράζεται με συγκεκριμένες νεοφιλελεύθερες πρακτικές.

Συγκεκριμένα στοιχεία έρευνας αποκαλύπτουν ότι στην Αγγλία η συντριπτική πλειονότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, είτε πρόκειται για αρχική είτε για συνεχιζόμενη, εποπτεύεται από το κράτος, εκπορεύεται από την αγορά δια μέσου συγκεκριμένων φορέων ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Ειδικότερα το αγγλικό υπουργείο παιδείας και μια σειρά συνεργαζόμενοι φορείς όπως οι Education Funding Agency, The Teaching Agency, Standards and Testing Agency, National College for School Leadership, έχουν τον έλεγχο και την ευθύνη για την επαγγελματική εκπαίδευση των σπουδαστών και των σπουδαστριών οι οποίοι βρίσκονται σε ηλικία κάτω των 19 ετών.

Όσον αφορά στην εποπτεία για την επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευόμενων των οποίων η ηλικία είναι άνω των 19 ετών κατέχεται αφενός από το Τμήμα Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Δεξιοτήτων (Department of Business, Innovation and Skills) και αφετέρου από τρεις συνεργαζόμενους με αυτό κυβερνητικούς φορείς, επιφορτισμένους με τις ακόλουθες ευθύνες:

- Skills Funding Agency, για τον έλεγχο μιας σειράς υπηρεσιών και πόρων,
- National Apprenticeship Service, για τον συντονισμό, τη ρύθμιση και τη χρηματοδότηση προγραμμάτων μαθητείας,
- UK Commission for Employment and Skills, για παροχή συμβουλευτικής σε θέματα εργασιακής διεξόδου και επαγγελματικής επιλογής, εν είδει επαγγελματικού προσανατολισμού με τους όρους των δυνατοτήτων της αγοράς¹¹.

Υπεύθυνος φορέας για την εκπόνηση των αναλυτικών προγραμμάτων, των προγραμμάτων σπουδών και τη διεξαγωγή των όποιων εξεταστικών δοκιμασιών είναι ο Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA)¹². Ο QCDA βρίσκεται σε συνεργασία με το αγγλικό υπουργείο παιδείας και το Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (Ofsted)¹³, ο οποίος είναι φορέας επιφορτισμένος με αξιολογικές διαδικασίες. Επιπλέον, συνεργάζονται φορείς οι οποίοι εκπροσωπούν την

---

¹¹ Department for Business, Innovation & Skills. (2018). Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-business-innovation-skills/about>.

¹² Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA). (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.oitcenterfor.org/en/enlace/qualifications-and-curriculum-development-agency-qcda>.

¹³ Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (Ofsted). GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 11 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>.

εργοδοσία και τους εργοδότες. Άλλος ένας συνεργαζόμενος φορέας είναι ο Skill Funding Agency¹⁴ ο οποίος ασχολείται με την προώθηση και την κατανομή χρηματοδοτήσεων αναφορικά με δεξιότητες. Τέλος, συμμετέχουν και τα Sector Skills Councils¹⁵, τα οποία είναι συμβούλια δεξιοτήτων κλαδικών, στελεχωμένα από ανθρώπους εργοδοτικών ενώσεων. Ωστόσο, στο πλαίσιο απεμπλοκής του βρετανικού κράτους από τις υπηρεσίες διά βίου μάθησης, το 2010 αποφασίστηκε η ανάθεση κάθε αρμοδιότητας εξετάσεων και πιστοποίησης στον Office of Qualifications and Examinations Regulation (Ofqual) σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και το Τμήμα Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Δεξιοτήτων και η διάλυση του QCDA¹⁶. Ο Ofqual είναι οργανισμός ανεξάρτητος από την κυβέρνηση αλλά ελέγχεται από τη Βουλή.

Στο κρατικό έγγραφο “New challenges, new chances: Further education and skills system reforming plan” είναι δυνατό να διαβάσει κάποιος την προαναφερθείσα νέα εκπαιδευτική πολιτική της Αγγλίας όσον αφορά στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, άμεση και συνεχιζόμενη. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό και τη λογική την οποία αποπνέει, κύριο μέλημα του κράτους είναι η σταδιακή απεμπλοκή του από τα τεκταινόμενα στην επαγγελματική εκπαίδευση. Αντίθετα το βλέμμα του κράτους προσανατολίζεται περισσότερο στην αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Για να πραγματοποιηθεί αυτό προϋποθέτει την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την ανάπτυξη κινήτρων τόσο για τους μαθητευόμενους όσο και για τους εργοδότες, τα οποία η κρατική παρέμβαση ακινητοποιεί ή/και εξαλείφει. Ωστόσο, το κράτος θα προβαίνει σε παρεμβάσεις σε περίπτωση διαπίστωσης ότι οι υπηρεσίες τις οποίες θα παράσχουν οι μη κρατικοί φορείς είναι κακής ποιότητας¹⁷. Στο έργο του κράτους συμβάλλουν φορείς όπως η Εθνική Υπηρεσία Μαθητείας (National Apprenticeship Service), η οποία προωθεί και πραγματοποιεί μια σειρά συνεργασιών με εργοδοτικούς φορείς για να γίνουν περισσότερα τα προγράμματα μαθητείας¹⁸.

---

¹⁴ GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <https://data.gov.uk/publisher/skills-funding-agency>

¹⁵ Skills for business. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.ssda.org.uk/list-of-sector-skills-councils.htm>

¹⁶ Φωτόπουλος, Ν. (2013). Κατάρτιση, Απασχόληση, Εκπαιδευτική Πολιτική: Διερεύνηση της Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την Απασχόληση. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ.

¹⁷ Ulicna, D, Curth, A. (2013). *Study on Quality Assurance in Continuous VET and on future development of EQAVET*. Brussels: CF GHK.

¹⁸ GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/topic/further-education-skills/apprenticeships>

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Αγγλία πραγματοποιείται σε δύο στάδια (Key Stages). Το πρώτο είναι το στάδιο 3, το οποίο απευθύνεται στις ηλικίες των 11 έως 14 ετών και το δεύτερο είναι το στάδιο 4 στις ηλικίες των 14 έως 16. Σύμφωνα με το εθνικό πρόγραμμα μαθημάτων όλα τα σχολεία στην Αγγλία υποχρεούνται να προσφέρουν σε όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες γενική εκπαίδευση. Τα μαθήματα για το στάδιο 4 τείνουν να γίνουν λιγότερα, ενώ οι μαθητές και οι μαθήτριες δύνανται να εκπαιδευτούν σε ένα εργασιακό αντικείμενο. Η ολοκλήρωση του σταδίου 4 καταλήγει στη λήψη του Γενικού Πιστοποιητικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (General Certificate of Secondary Education - GCSE). Σχετικά πρόσφατα, δόθηκε η δυνατότητα για την παροχή πιστοποιητικών τα οποία αφορούν σε οκτώ αντικείμενα εργασίας. Αυτά είναι οι εφαρμοσμένες τέχνες, η εργασία σε επιχειρήσεις, η εφαρμοσμένη μηχανική, η εργασία στην υγεία και την κοινωνική περίθαλψη, η εφαρμοσμένη πληροφορική, η ψυχαγωγία και ο τουρισμός, καθώς και η βιομηχανία και οι εφαρμοσμένες επιστήμες¹⁹.

Στην Αγγλία έπειτα από την υποχρεωτική εκπαίδευση, για τους αποφοίτους οι οποίοι έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 16 ετών υπάρχουν διάφορες δυνατότητες μεταύποχρεωτικής εκπαιδευτικής διεξόδου. Αυτοί μπορούν να φοιτήσουν στα σχολεία sixth form δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία θέτουν τα ίδια τους όρους εισαγωγής, κατά το πρώτο έτος της εν λόγω εκπαίδευσης.

Κατά τον πρώτο χρόνο της μεταύποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές και οι μαθήτριες παρακολουθούν έως πέντε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα για τα οποία αξιολογούνται με γραπτές εξετάσεις. Εν συνεχεία, είτε επιλέγουν ένα από τα προαναφερθέντα αντικείμενα, για να εμβαθύνουν σε αυτό, καθώς και να αποκτήσουν σχετικό πιστοποιητικό είτε συνεχίζουν στο επόμενο έτος (A2), για να λάβουν το A level πιστοποιητικό. Το πιστοποιητικό αυτό μπορεί να καλύπτει περί τα 80 αντικείμενα, 14 από τα οποία οδηγούν σε πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης, στο VCEs - Vocational Certificate of Education)²⁰. Οι τίτλοι σπουδών για τα εφαρμοσμένα αντικείμενα ονομάζονται GCE A levels και είναι τα ακόλουθα, Advanced Subsidiary General Certificate of Education, Advanced Subsidiary General Certificate of Education (double award), Advanced General Certificate of Education και Advanced General Certificate of Education (double award)²¹.

---

¹⁹ General Certificate of Secondary Education, (GCSE). (2018). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.schoolsearch.co.uk/general-certificate-of-secondary-education-gcse>.

²⁰ Goff, P. (2002). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από <http://homepages.shu.ac.uk/~edsjlc/ict/specifications/edexcel/2004/avce/Edexcel%20AS%20VCE29837.pdf>

²¹ British United Education Services. (2018). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από

Στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης για κάθε άτομο ηλικίας από 16 έως 24 ετών το οποίο κατοικεί στην Αγγλία υπάρχει η δυνατότητα κατάρτισης τύπου μαθητείας η οποία συνδυάζει τη μάθηση και την εργασία. Οι μαθητευόμενοι σπουδάζουν και εργάζονται, μαθαίνουν δια μέσου της εργασίας αλλά και αμείβονται. Με το πέρας της σχετικής κατάρτισης στο πλαίσιο της μαθητείας εκτός της πρακτικής κατάρτισης και εμπειρίας στο συγκεκριμένο αντικείμενο αποκτούν και σχετικό δίπλωμα, τον Εθνικό Επαγγελματικό Τίτλο (National Vocational Qualification - NVQ)²².

1.2.2 Το κρατικό ρυθμιστικό – γραφειοκρατικό μοντέλο της Γαλλίας

Ο στόχος του Γαλλικού Εκπαιδευτικού Συστήματος και του Συστήματος Κατάρτισης είναι να παρέχει ίσες ευκαιρίες μόρφωσης για όλα τα παιδιά και τους ενήλικες. Το εθνικό σύστημα παιδείας είναι δωρεάν, ενώ οι ιδιωτικοί φορείς δέχονται επιχορηγήσεις. Το γαλλικό Υπουργείο Παιδείας είναι υπεύθυνο για την οργάνωση της εκπαίδευσης σε τρία επίπεδα (degrés-cycles). Η ανάπτυξη των επαγγελματικών και τεχνολογικών προγραμμάτων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τα τελευταία δέκα χρόνια έχει επιφέρει την σημαντική αύξηση των εγγραφών σε αυτά. Παράλληλα δίνεται η ευκαιρία στους φοιτητές να ολοκληρώσουν συγκεκριμένα μαθήματα μέσα από πρακτική άσκηση στο χώρο εργασίας²³.

Γενικά στη Γαλλία έχει αναπτυχθεί ένα ισχυρός επαγγελματικός και τεχνικός τομέας για τους μαθητές/σπουδαστές μέσα από α) την αρχική επαγγελματική κατάρτιση στο σχολείο, β) το σύστημα επαγγελματικής μαθητείας ή εργασίας με συμβόλαιο το οποίο απευθύνεται σε άτομα από 16-25 ετών, και γ) το σύστημα μεικτών συμβολαίων εργασίας. Οι περιφερειακές αυτοδιοικήσεις παίζουν ενεργό ρόλο στο σύστημα επαγγελματικής απασχόλησης των νέων. Επιπλέον, υπάρχουν δημόσιοι και ημι-δημόσιοι φορείς κατάρτισης καθώς και πλήθος ιδιωτικών φορέων οι οποίοι αξιολογούν την απόκτηση δεξιοτήτων. Στο σύνολό τους αυτοί οι φορείς θα πρέπει να είναι αναγνωρισμένοι από το κράτος και να εφαρμόζουν έναν συγκεκριμένο κώδικα δεοντολογίας και μεθοδολογίας²⁴.

<https://www.britishunited.net/en/pathway/a-levels/>

²² National Vocational Qualification NVQ. (2018). Ανακτήθηκε 28 Οκτωβρίου, 2018, από <https://www.vocationaltraining.org.uk/nvq-overview>

²³ Ministère éducation nationale. (2009). *Les dossiers de l'enseignement scolaire*. France: Ministère éducation nationale. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου, 2018, από http://media.eduscol.education.fr/file/dossiers/50/5/enseignement_scolaire_VF_135505.pdf

²⁴ Φωτόδεντρο. Το εκπαιδευτικό σύστημα στη Γαλλία. (2018). Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3895>.

Γενικά είναι παραδεκτό στους διεθνείς οργανισμούς ότι η Γαλλία έχει το πιο αναπτυγμένο σύστημα αξιολόγησης και αναγνώρισης δεξιοτήτων. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στην κρατική νομοθεσία, στην οικονομική στήριξη της Δια Βίου εκπαίδευσης και στις ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Στη γαλλική επικράτεια υπάρχουν περίπου 700 αναγνωρισμένα ινστιτούτα/κέντρα (centres de bilan) αξιολόγησης δεξιοτήτων. Λόγω όμως της πληθώρας και της πολυμορφίας αυτών των κέντρων η μεθοδολογία αξιολόγησης διαφοροποιείται σημαντικά, καθώς δεν υπάρχει ένα εθνικά προσδιορισμένο πλαίσιο προσόντων²⁵. Η υπάρχουσα νομοθεσία και τα Αναλυτικά Προγράμματα δίνουν μόνο πολύ γενικές κατευθύνσεις για την Δια Βίου μάθηση και την κατάρτιση. Επίσης αναγνωρίζονται μόνο οι δεξιότητες οι οποίες πιστοποιούνται μέσα από πιστοποιητικά ή διπλώματα και όχι αυτές που αποκτιούνται μέσα από μη-επίσημες μορφές εκπαίδευσης.

Στη Γαλλία, η σχέση ανάμεσα στους εργοδότες και τους μαθητευόμενους είναι εκ των πραγμάτων συμβατική βάσει κριτηρίων ηλικίας, από τα 16 έως τα 30 έτη, και επαγγελματικής εμπειρίας. Σήμερα στη Γαλλία η πολιτική ηγεσία συζητά το ενδεχόμενο οι ίδιες οι επιχειρήσεις να διαμορφώνουν τις θέσεις μαθητείας με κριτήριο τις ανάγκες της αγοράς και στην κατεύθυνση μείωσης της ανεργίας των νέων, η οποία στη Γαλλία αγγίζει το 25%. Σχηματικά το σύστημα της μαθητείας στην Γαλλία προβλέπει μια από κοινού σύμβαση μεταξύ μαθητευόμενου, φορέα επιμόρφωσης και εταιρείας. Στο πλαίσιο αυτό μαθητευόμενοι και εταιρείες είναι ωφελημένοι. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι ο μαθητευόμενος δικαιούται πληρωμή επί ενός ποσοστού του βασικού μισθού, συσσωρεύοντας ταυτόχρονα αναγνωρισμένη εργασιακή εμπειρία, και οι εταιρίες οι οποίες συμμετέχουν στο σύστημα μαθητείας αυξάνουν το ανθρώπινο δυναμικό τους, αποδίδοντας χαμηλότερες ασφαλιστικές εισφορές. Με το διάλογο κυβέρνησης και σωματείων, αναζητείται η καλύτερη σύνδεση της μαθητείας με τις ανάγκες της αγοράς, μέσα από κοινά αποδεκτές μεταρρυθμίσεις²⁶.

Συγκεκριμένα, η μαθητεία στη Γαλλία εντάσσεται στον δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στον οποίο οι μαθητευόμενοι φοιτούν σε Λύκειο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης για 2 έτη. Με την ολοκλήρωσή του οι μαθητευόμενοι αποκτούν Επαγγελματικό Πιστοποιητικό Ικανοτήτων «certificat d'aptitude professionnelle»

---

²⁵ Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ). Γαλλία. (2018). Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://aee.iep.edu.gr/country/%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B1>.

²⁶ Κανελλόπουλος, Γ. (2017). Η Γαλλία ποντάρει σε ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης. Ανακτήθηκε 24 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://www.in.gr/2017/11/18/economy/i-gallia-pontarei-se-enisxysi-tis-epaggelmatikis-katartisis/>

(CAP), το οποίο είναι προαπαιτούμενο για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η μαθητεία συνδέεται με την απόκτηση Πιστοποιητικού Επαγγελματικών Σπουδών «brevet d'études professionnelles» (BEP), το οποίο προσφέρει ενισχυμένη κατάρτιση σε σχέση με το προαναφερθέν CAP. Ένα ακόμη συνδεδεμένο πιστοποιητικό με τη μαθητεία είναι το Επαγγελματικό Baccalaureat το οποίο απαιτεί 2 επιπλέον έτη φοίτησης²⁷. Η υποχρεωτική εκπαίδευση στη Γαλλία εξαντλείται στην κατώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην ανώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι μαθητές επιλέγουν ανάμεσα σε δύο τύπους λυκείου, το γενικό και το τεχνολογικό. Ο δεύτερος τύπος λυκείου περιλαμβάνει οκτώ κατευθύνσεις. Αυτές αφορούν τις επιστήμες και τεχνολογίες της διοίκησης, τις βιομηχανικές επιστήμες και τεχνολογίες, τις επιστήμες και τεχνολογίες του εργαστηρίου, τις επιστήμες και τεχνολογίες υγείας και κοινωνικές επιστήμες, τις τεχνικές της μουσικής και του χορού, τις τουριστικές επιχειρήσεις, τις επιστήμες και τεχνολογίες τροφίμων, καθώς και τις επιστήμες και τεχνολογίες γεωπονίας και περιβάλλοντος²⁸. Η φοίτηση στο γαλλικό επαγγελματικό λύκειο θεωρείται ότι προετοιμάζει τους αποφοίτους για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας και την επαγγελματική αποκατάστασή τους. Επιπλέον, καταλήγει στην απόκτηση εθνικού επαγγελματικού διπλώματος για το οποίο απαιτείται υποχρεωτική μαθητεία σε εργασιακό χώρο διάρκειας 3 έως 10 εβδομάδων ανά έτος, ανάλογα με την κατεύθυνση σπουδών²⁹.

1.2.3 Το «δυϊκό»-κορπορατιστικό γερμανικό μοντέλο

Το δυϊκό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης της Γερμανίας αποτελεί κομβικό σημείο στη συζήτηση αναφορικά με τις πολιτικές για την εκπαίδευση και την εργασία, καθώς και τη διασύνδεσή τους. Σύμφωνα με τον ορισμό της UNEVOC, το δυϊκό σύστημα κατάρτισης αποτελεί ένα είδος εκπαίδευσης στο οποίο η μαθητεία πραγματοποιείται σε δύο

---

²⁷ Παπαδάκη – Κλαυδιανού, Α. *Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση σε κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μέρος Πρώτο)*. Ανακτήθηκε 24 Δεκεμβρίου, 2018, από, https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS216/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91_04.pdf

²⁸ Lycée Professionnel. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.education.gouv.fr/cid2604/la-voie-technologique-au-lycee.html>.

²⁹ Καρατζογιάννης, Σ., Πανταζή, Σ. (2014). *Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές*. IME ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε 31 Δεκεμβρίου 2018, από https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/10/meleti_eppagelmatiki_ekpaideusi.pdf

παράλληλους χώρους, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό³⁰. Ο πρώτος είναι στο επαγγελματικό σχολείο στο οποίο παρέχεται επαγγελματική εκπαίδευση και ο δεύτερος είναι σε μια εταιρεία στην οποία παρέχεται πρακτική εκπαίδευση αντίστοιχα. Ομοίως, σύμφωνα με το CEDEFOP, η «δ्वική εκπαίδευση, κατάρτιση» αποτελεί μια μορφή εκπαίδευσης η οποία θα μπορούσε να περιγραφεί ως «εναλλασόμενη εκπαίδευση, κατάρτιση», με δυνατότητα αμοιβής αναλόγως του θεσμικού πλαισίου της κάθε χώρας, όπου εφαρμόζεται, δεδομένης της εκδίπλωσής της σε χώρους οι οποίοι εναλλάσσονται, σχολείο-εργασία³¹.

Η «Πράξη για την Επαγγελματική Κατάρτιση του 1969» (Vocational Training Act of 1969) υπήρξε το νομοθετικό πλαίσιο, με το οποίο εισήχθη για πρώτη φορά το «δ्वικό σύστημα» «in-firm training» στη Γερμανία³². Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Γερμανία χωρίζεται σε δύο επίπεδα, στο επίπεδο 1 το οποίο αφορά τα σχολικά έτη 5 έως 10 και το επίπεδο 2, το οποίο αφορά τα σχολικά έτη 11 έως 13. Στο επίπεδο 2 βρίσκεται και το δ्वικό σύστημα εκπαίδευσης, μαθητεία με μερική παρακολούθηση μιας επαγγελματικής σχολής. Δικαίωμα συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση του δ्वικού συστήματος έχουν οι μαθητές και μαθήτριες οι οποίοι και οποίες ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Επιπλέον δηλώνεται η υποχρέωση παροχής πρακτικής άσκησης για κάθε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης, ως προϋπόθεση για να λάβει κανείς επαγγελματικά δικαιώματα³³.

Τα προαναφερθέντα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης διαρκούν περί τα δύο ή/και τρία έτη. Αυτά αφορούν σε μελλοντική επαγγελματική απασχόληση και στους τρεις τομείς της παραγωγής και σε πεδία όπως η βιομηχανία, το εμπόριο, η διοικητική υποστήριξη, η υγεία, ο αγροτικός τομέας κ.ά., με τη χρήση του σχετικού πιστοποιητικού το οποίο ο καταρτισθείς λαμβάνει κατόπιν εξετάσεων. Την ευθύνη για τη διενέργεια των εν λόγω εξετάσεων έχει το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο του κάθε ομόσπονδου γερμανικού κρατιδίου. Το δ्वικό σύστημα ή αλλιώς η μαθητεία στηρίζεται στην εναλλαγή σχολείου-εργασίας σε επιχειρήσεις οι οποίες εθελοντικά προσφέρουν απασχόληση. Μόνη

---

³⁰ Παϊδούση, Χ. (2014). *Δ्वικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης: η γερμανική αφήγηση για τη σύνδεση εκπαίδευσης & αγοράς εργασίας*. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ.

³¹ CEDEFOP. (2012). *From education to working life: The labour market outcomes of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

³² Federal Ministry of Education and Research. (2018). Ανακτήθηκε 23 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.bmbf.de/en/the-german-vocational-training-system-2129.html>

³³ Καρατζογιάννης, Πανταζή, ό.π.

προϋπόθεση είναι ότι αποδέχονται το όλο νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Το πρόγραμμα σπουδών, το οποίο στο επίπεδο του σχολείου συνδιαμορφώνεται από αυτό και τις επιχειρήσεις υπό την εποπτεία του κάθε ομόσπονδου γερμανικού κρατιδίου, μοιράζεται ανάμεσα στη θεωρία και την πρακτική. Για την ακρίβεια, σε εβδομαδιαία βάση, δύο ημέρες αφιερώνονται στη θεωρητική εκπαίδευση γενικής παιδείας και οι υπόλοιπες τρεις στην πρακτική εκπαίδευση. Η πρώτη λαμβάνει χώρα στο δημόσιο σχολείο και η δεύτερη στον χώρο της επιχείρησης στην οποία διεξάγεται η σχετική πρακτική άσκηση. Η ολοκλήρωσή της οδηγεί στην πρόσκτηση του συνόλου των δεξιοτήτων οι οποίες απαιτούνται για την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος. Χαρακτηριστικά, δεν υπάρχει μονομερής επικέντρωση στην ειδική τεχνική εκπαίδευση σε έναν συγκεκριμένο τομέα. Παράλληλα δίνεται έμφαση στην προσφορά γνώσεων και ερεθισμάτων για την καλλιέργεια των ατόμων, λειαίνοντας το έδαφος για την ανάπτυξη ώριμων και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών. Με τα λόγια της CEDEFOP, τα προγράμματα ενισχύουν την δημιουργικότητα των νέων ενώ τους εφοδιάζουν με γενικότερες γνώσεις απαραίτητες για την μελλοντική προσαρμογή τους στις ανάγκες του κόσμου των επιχειρήσεων³⁴.

Η συγκρότηση, η υλοποίηση και η εφαρμογή του δυϊκού συστήματος στη Γερμανία υποστηρίζεται και εποπτεύεται σε επιστημονικό αλλά και πρακτικό επίπεδο από το Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Federal Institute for Vocational Education and Training - BIBB). Αυτό αποτελεί και ισότιμο συζητητή κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των εταίρων, στους οποίους πέραν του κεντρικού κράτους και των κρατιδίων συμπεριλαμβάνονται φορείς της επιχειρηματικής κοινότητας, συνδικάτα, ενώσεις εργοδοτών και καταναλωτών κ.ά. Επί του ιδεολογικο-πολιτικού, το δυϊκό σύστημα ανταποκρίνεται σε ένα νεοκορπορατιστικής έμπνευσης μοντέλο ρύθμισης. Ένα τέτοιο μοντέλο εκφράζει έναν συμβιβασμό ανάμεσα στο κράτος και την αγορά με όρους κοινωνικής συναίνεσης για το καλό όλων. Χαρακτηριστικά η Παϊδούση υποστηρίζει πως η στενή σχέση μεταξύ δημόσιων αρχών, επιχειρήσεων και κοινωνικών εταίρων συμβάλλει στην εμπέδωση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ αγοράς εργασίας και μαθητευόμενων. Αυτό με την σειρά του συμβάλλει στην κρατική αναγνώριση ενός επαγγέλματος, στον καλύτερο προσδιορισμό των ποιοτικών του στοιχείων, στην διάρκεια της εκπαίδευσης καθώς και στην βελτίωση του

---

³⁴ CEDEFOP. (2012). *From education to working life. The labour market outcomes of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

συνολικού σχεδίου κατάρτισης³⁵. Επίσης κατά τον Schmitter, ο κορπορατισμός είναι ένα σύστημα εκπροσώπησης συμφερόντων οριοθετημένων κατά τρόπο επιτακτικό και με παγιωμένο σύστημα ιεραρχίας. Η ουσία του κορπορατισμού έγκειται στην σκόπιμη απόδοση μονοπωλίου εκ μέρους των κρατών με όρους την λειτουργική εκπλήρωση των αναγκών που αυτές οι δομές καλύπτουν. Από την άλλη συνήθως τα κράτη ως αντάλλαγμα έχουν λόγο στην επιλογή της ηγεσίας αυτών των δομών³⁶.

Σύμφωνα με τον Habermas, το Κράτος Πρόνοιας αποσοβεί τις όποιες κρίσεις ή/και τις εμποδίζει να εκδηλωθούν άμεσα με την ενεργοποίηση θεσμών και μηχανισμών με όρους πολιτισμικής, εκπαιδευτικής και, εν τέλει, κοινωνικής ενσωμάτωσης³⁷. Επέρχεται έτσι, ιδεολογική εκκένωση μεγαλύτερης έντασης από εκείνη η οποία παρατηρείται σε φάσεις καπιταλιστικής οικονομικής ανάπτυξης, οπότε και υπάρχει μαζική απασχόληση και χαμηλή ανεργία. Στο παραπάνω πλαίσιο το Κράτος και η εκάστοτε κυβέρνηση προς αποφυγήν συγκρούσεων επιλέγουν τη διαπραγμάτευση με κορπορατιστικά συμφέροντα, εργατικά συνδικάτα, επαγγελματικά σωματεία, εργοδοτικές ενώσεις κ.ά. Μέσω αυτής της διαπραγμάτευσης επιτυγχάνονται συμφωνίες εν είδει κοινωνικού συμβολαίου³⁸.

Σύμφωνα με το Γερμανικό Υπουργείο Παιδείας, οι νέοι κατά ένα ποσοστό γύρω στο 60% επιλέγουν το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η επιλογή αυτή γίνεται με σκοπό την εξασφάλιση καλύτερων όρων ένταξης στην αγορά εργασίας. Το γεγονός αυτό, ωστόσο, εκφράζει την επιτυχία του δυϊκού συστήματος όχι μόνο στο πεδίο της αύξησης της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας αλλά κυρίως σε εκείνο της κοινωνικής συναίνεσης. Σύμφωνα με τον Green, το γερμανικό μοντέλο, όπως και εκείνο το οποίο λαμβάνει χώρα στις χώρες της Σκανδιναβίας, προκρίνει και αποσκοπεί στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής με το κράτος να έχει κεντρικό ρόλο³⁹.

---

³⁵ Παϊδούση, ό.π.

³⁶ Schmitter, P.C. (1989). *Corporatism is Dead! Long Live Corporatism! Government and Opposition*, 24, 54–73.

³⁷ Παπαδάκης, ό.π.

³⁸ Habermas, J. (1979). *Communication and the Evolution of Society*. London: Heinemann.

³⁹ Green, A. (2005). Models of lifelong learning and the knowledge economy/society in Europe: What regional patterns are emerging? In M. Kuhn and R. Sultana (eds), *Homo Sapiens Europaeus? Creating the European Learning Citizen*. New York: P. Lang.

1.2.4 Ιστορική αναδρομή της τεχνικής εκπαίδευσης-μαθητείας στην Ελλάδα

Επιχειρώντας μια ιστορική αναδρομή στον ελλαδικό χώρο για την μαθητεία, αυτή από την προϊστορία υπήρξε ο αποκλειστικός τρόπος μετάδοσης επαγγελματικών δεξιοτήτων από τους ενήλικες στα παιδιά. Στα αρχαία ελληνικά κλασικά χρόνια οι «βάρβαρες τέχνες» ήταν αντικείμενο μαθητείας, ενώ στα μεσαιωνικά χρόνια η μαθητεία είχε χαρακτήρα συντεχνιακό. Η μαθητεία αφορά τις προνεωτερικές κοινωνίες στις οποίες δεν υφίσταται η δομή του σχολείου. Βασική προϋπόθεσή της είναι η άμεση παρατήρηση και η μίμηση. Στις συντεχνίες του προνεωτερικού ελλαδικού χώρου, η μαθητεία του παιδιού ή του νέου γινόταν από κάποιον μάστορα ο οποίος δίδασκε τα μυστικά του επαγγέλματος. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιούνταν σε επίσημο πλαίσιο το οποίο περιλάμβανε και σχετική σύμβαση, όπως η ακόλουθη σύμβαση μαθητείας στην Κρήτη:

«Ομολογώ εγώ Ανδρέας Μαράς υιος του κυρ Ιωάννου οικών εις το Εζώπορτον του Χανδάκου της Κρήτης ότι μπένω μαθητής μετά σένα τον μισέρ Λαβήνιο Τζάπω τον σγουράφον πρεζέντε και κοτέντε νάμαι μετά σένα αποδά και έως μήνας δεκαοκτώ πρεζέντες ερχομένους εις την υποταγήν και εις τα θελήματά σας καλά εμπιστεμένους και εσύ νάσε κρατημένος να με μαθαίνης την τέχνην σου εις ό,τι κατέχεις καλά και εμπιστεμένα και όποιος από μας δεν ατεντέρει3 του αλλού να χάνη πάγα υπέρπυρα4 ν' τα φουσάδα της αυθεντίας μας και η γραφή αύτη εις την δύναμίν της. Από το άλλο μέρος εγώ ο ρηθείς Λαβήνιος Τζαπος σγουράφος πρεζέντος και κοτέντος εις όλλα τα άνωθεν.

Μάρτυρες παρακαλετοί: κύρ Κωνσταντίνος Αρμάκης και κυρ Δημήτρης Ντατζήπρης.»⁴⁰.

Σύμφωνα με το παραπάνω είναι φανερό ότι η μαθητεία στο μάστορα γίνονταν με όρους υποταγής και στις περισσότερες περιπτώσεις υπό αντίξοες μαθησιακές συνθήκες. Οι μαθητευόμενοι παρέμεναν επί ώρες σε μία συγκεκριμένη ασχολία, διέμεναν συνήθως στο χώρο εργασίας με ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης και με ελάχιστο φαγητό. Στο πρώτο στάδιο μαθητείας εκπαιδεύονταν το τσιράκι από 7 έως 10 ετών. Το χρονικό διάστημα της μαθητείας καθοριζόταν από τη συντεχνία και είχε διάρκεια τέσσερα με πέντε χρόνια. Στο χρονικό διάστημα αυτό το τσιράκι θα μπορούσε να μεταπηδήσει στην επαγγελματική/μαθησιακή βαθμίδα του κάλφα και μετέπειτα σε αυτή του μάστορα. Συγκεκριμένα:

«Αι εργαζόμεναι επαγγελματικά τάξεις ήτον από παλαιόν—προ του 1800—ωργανωμένα. Υπήρχαν παλαιόθεν και ενταύθα τα τόσον γνωστά «ισνάφια» εις α ίσχυον

⁴⁰ Παπαγεωργίου, Γ. (1986). *Η μαθητεία στα επαγγέλματα*. Αθήνα: ΙΑΕΝ. σ. 141.

αι γνωσταί διατάξεις περί αποκλεισμού απ' αυτών των ξένων προς το επάγγελμα αν δεν εδέχοντο να διέλθουν την ιεραρχικήν κλίμακα της πρακτικής τεχνικής εκπαιδύσεως (τσιράκι, κάλφας, μάστορας)»⁴¹.

Λόγω του ότι τα επαγγέλματα της εποχής μαθαίνονταν από κάποιον μάστορα, αυτό έδινε τη δυνατότητα στην συντεχνία να καθυστερήσει την εξέλιξη του μαθητευόμενου από τη βαθμίδα του τσιρακιού, σε αυτή του κάλφα και τελικά σε αυτή του μάστορα. Αν προχωρούσε γρήγορα η εξέλιξη των βαθμίδων τότε θα έβγαινε στην αγορά ένας νέος ανταγωνιστής μάστορας. Στην περίπτωση που αυτός δεν ήταν της οικογένειας του μάστορα/εκπαιδευτή, θα ήταν ικανός να προσελκύσει σημαντικό μερίδιο της πελατείας του προηγούμενου και να μειώσει τις οικονομικές απολαβές του. Ο Παπαγεωργίου υποστηρίζει πως το ελληνικό συντεχνιακό σύστημα γνωρίζει άνθηση από τον 16^ο έως τον 18^ο αιώνα κατά τον οποίο και κορυφώνεται. Σε όλη την ιστορική πορεία αυτή απολαμβάνει την κυβερνητική υποστήριξη. Στο πλαίσιο αυτό οι συντεχνίες αποκτούν το μονοπωλιακό έλεγχο των περισσότερων επαγγελμάτων και αναπτύσσονται σε αντίστοιχο βαθμό με αυτόν της δυτικής Ευρώπης⁴².

Η έννοια της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης στο ιστορικό και χρονικό πλαίσιο του νεοελληνικού διαφωτισμού, έκανε την εμφάνισή της ως ανάγκη του υπόδουλου έθνους να αποκτήσει παιδεία και ελευθερία. Γράφει, σχετικώς, ο Ρήγας Βελεστινλής:

«Ένας ξένος φιλόσοφος ή τεχνίτης Εύρωπαϊος, όπου αφήση τήν πατρίδα και έλθη νά κατοικήση εις την Ελλάδα, μέ σκοπό νά μεταδώση τήν σοφίαν του ή τήν τέχνην του, όχι μόνον θεωρείται ως καθ' αυτό πολίτης, αλλά και μέ δημόσια έξοδα νά τῷ ἐγείρεται ένας άνδριάς μαρμαρένιος μέ τά παράσημα τῆς διδασκαλίας ή τέχνης του, και ό πλέον σοφός έλληνικός κάλαμος νά γράφη τήν ιστορίαν τῆς ζωῆς του.»⁴³.

Η ανάγκη ανάπτυξης της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα χρονολογείται από την εποχή της απελευθέρωσης του ελληνικού έθνους και της δημιουργίας του νεοελληνικού κράτους. Ήδη από τον 19^ο αιώνα κρατικοί και ιδιωτικοί φορείς εξέφραζαν τον προβληματισμό τους περί της αναγκαιότητας θέσπισης δύο κατευθύνσεων εκπαίδευσης, μίας γενικής και μίας τεχνικοεπαγγελματικής. Στην περίπτωση της δεύτερης, η ίδρυσή της προκρίνοταν από την ανάγκη διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την παραγωγή και την αγορά, καθώς και η εμφάνιση νεωτερικών απαιτήσεων όπως η κοινωνικοποίηση των μαθητών, το

---

⁴¹ Παπαγεωργίου, *ό.π.*, σ. 19.

⁴² Στο ίδιο, σ. 12.

⁴³ Καρατζογιάννης, Πανταζή, *ό.π.*, σ. 85.

άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, ο επαγγελματικός προσανατολισμός κλπ. Επρόκειτο, ωστόσο, για ευσεβείς πόθους και θεωρητικές συλλήψεις οι οποίες στην καλύτερη των περιπτώσεων αποτελούσαν ασκήσεις επί χάρτου⁴⁴.

Ο εθνικός κυβερνήτης της Ελλάδας Ιωάννης Καποδίστριας διαπίστωσε πρώτος την ανάγκη μιας οργανωμένης τεχνικής εκπαίδευσης η οποία θα προμήθευε στο νεοσύστατο κράτος ειδικευμένους τεχνίτες και οικοδόμους για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των πρώτων δημόσιων αρχών, καθώς και του αυξημένου αριθμού των κατοίκων οι οποίοι είχαν ήδη αρχίσει να εισρέουν στις μεγάλες πόλεις, κυρίως στο Ναύπλιο και στην Αθήνα. Στο πλαίσιο αυτό το 1829 ιδρύεται η Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας στο Ναύπλιο και εισάγονται μαθήματα Αρχιτεκτονικής στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας. Το ίδιο έτος ιδρύεται η Μέση Τεχνική Στρατιωτική Σχολή, με τριετή διάρκεια φοίτησης, όπου διδάσκονταν μαθήματα κυρίως εκτέλεσης τεχνικών έργων. Η Σχολή αυτή θα αναδιοργανωθεί το 1834 επί Όθωνος και θα μετεξελιχθεί στην Ανώτερη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, παρέχοντας σε όσους αποφοίτους της δεν ακολουθήσουν το στρατιωτικό επάγγελμα, το δικαίωμα να εργάζονται ως μηχανικοί γεφυρών, δρόμων, κτιρίων κλπ. Την ίδια περίοδο ίδρυσε τη Ναυτική Σχολή στο Ναύπλιο και την Πνευματική Σχολή στον Πόρο.

Το 1836, επί περιόδου της βασιλείας του Όθωνα, ιδρύθηκε στην Αθήνα το Πολυτεχνείο, το οποίο λειτούργησε αρχικά ως δημόσιο σχολείο κατώτερης στοιχειώδους τεχνικής εκπαίδευσης και το 1863 εντάχθηκε στη Μέση Εκπαίδευση. Το 1837 με την ίδρυση του Πανεπιστημίου ιδρύεται η Σχολή Τεχνών, μονοτάξιας στοιχειώδους Τεχνικής Εκπαίδευσης, η οποία αναδιαρθρώθηκε το 1868 και μετεξελίχθηκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Με το Νόμο της 20-11-1914 «Περί οργανώσεως του εν Αθήναις Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου» η Κυβέρνηση αποφάσισε την προαγωγή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου σε Ανώτατη Τεχνική Σχολή. Το 1886 αρχίζουν να λειτουργούν οι πρώτες ιδιωτικές τεχνικές σχολές, κυρίως στον Πειραιά καταγράφοντας ένα διαφορετικό προσανατολισμό της εκπαίδευσης με υποχώρηση της θεωρητικής κατεύθυνσης και ανάδειξη της πρακτικής γνώσης με στόχο την προσέγγιση της νέας κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας του τόπου. Το 1894 ιδρύθηκε στον Πειραιά και αργότερα μεταφέρθηκε στην Αθήνα η Βιοτεχνική και Εμπορική Ακαδημία, γνωστή ως Ακαδημία Ρουσοπούλου από το όνομα του ιδρυτή και ισόβιου Διευθυντή της Όθωνα

---

⁴⁴ Γκλαβάς, Σ. (2011). *Επισκόπηση της Ιστορίας της Εκπαίδευσης στο Νεοελληνικό Κράτος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου, 2018, από http://www.pi-schools.gr/progr_spoudon_1899_1999/episkopisi.pdf

Ρουσσόπουλο. Το 1901 ιδρύεται η Γεωργική Σχολή Λαρίσης η οποία μετατράπηκε σε Μέση Αβερώφεια Γεωργική Σχολή το 1920. Το 1903 δημιουργείται η Μέση Εμπορική Σχολή Αθηνών και το 1904 η Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης.

Το 1904 πραγματοποιείται το πρώτο Εκπαιδευτικό Συνέδριο το οποίο ασχολείται σοβαρά με την ΤΕΕ σε ειδικό τμήμα⁴⁵. Η ΤΕΕ χωρίστηκε και λειτούργησε σε τέσσερα τμήματα. Το 1905 η Ακαδημία αναγνωρίστηκε από την Ιταλική Κυβέρνηση ως «ίδρυμα ανωτέρας τεχνικής εκπαιδύσεως» ισότιμη με τις Ανώτερες Τεχνικές Σχολές της Ιταλίας και οι απόφοιτοί τους θα είχαν τα ίδια τυπικά προσόντα με τους απόφοιτους του Πολυτεχνείου. Στη συνέχεια με το Νόμο της 12-11-1905 αναγνωρίστηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση ως «Ίδρυμα πλήρους Ανωτέρας Τεχνικής Εκπαιδύσεως». Από το 1915 έως το 1926 λειτούργησε Διδασκαλείο Τεχνικής Εκπαίδευσης για διδακτικό προσωπικό των Σχολών. Το 1918 ιδρύονται Οικονομικές Σχολές. Το 1920 ιδρύονται Κατώτερες και Μέσες Πρακτικές Γεωργικές Σχολές μέχρι το 1946 τριετούς φοίτησης, όπως η Μέση Δενδροκομική Σχολή Πατρών. Το 1920 ιδρύεται και η Ανωτάτη Γεωπονική. Το 1925 ιδρύεται η Δημόσια Ναυτική Σχολή Πειραιώς και το 1926 ιδρύεται η Σιβιτανίδειος Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων με το Ν.Δ. της 02-07-1926, η οποία σαν σκοπό είχε την παροχή μέσης και κατώτερης τεχνικής και επαγγελματικής μόρφωσης στον κλάδο της χειροτεχνίας, βιομηχανίας, των τεχνών και των πρακτικών επαγγελμάτων, σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη.

Η πρώτη σημαντική και οργανωμένη προσπάθεια για την Δευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση γίνεται με τον νόμο 5197/23-07-1931 «Περί επαγγελματικής εκπαιδύσεως». Με το νόμο αυτό οργανώθηκαν τα Μέσης Εκπαίδευσης Βιοτεχνικά, Εμπορικά, Γεωργικά και Οικοκυρικά Σχολεία, όπως η Χαροκόπειος Σχολή η οποία έγινε Ανώτερη Σχολή Οικιακής Οικονομίας το 1934 και Ανώτατη το 1951. Για να συντονιστεί η έκδοση σχολικών κείμενων, συγκροτήθηκε με τον Ν. 952/1937 ο Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων (Ο.Ε.Σ.Β. ο οποίος στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Ο.Ε.Δ.Β). Μόλις μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και υπό την αδήριτη ανάγκη της ανασυγκρότησης μιας κατεστραμμένη χώρας προωθείται μια εκτεταμένη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, η οποία θα συμπεριλάβει στον

---

⁴⁵ Μπάλου, Ε., Μυλωνά, Α., Στεφανίδου, Ό. *Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας- Μεσοπόλεμος)*. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου 2018, από <https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS121/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%BE%CE%B1%CF%81%CF%87%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%94%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CE%B6%CE%BF%CF%82.pdf>

σχεδιασμό της και την τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση⁴⁶. Το 1948 δημιουργούνται οι Ανώτερες και Κατώτερες Σχολές Νοσοκόμων του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών και το 1950 οι Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ και οι Δασικές Σχολές. Το 1951 οι Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού και το 1954 τα Ναυτικά Γυμνάσια. Το 1952 με το Β.Δ. «Περί εκπαίδευσης μαθητών-τεχνιτών», αριθ. 3/06.06.52 (ΦΕΚ 157/Α') ιδρύονται σχολές μαθητείας οι οποίες αποτελούν τον πρόδρομο των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ. Οι συγκεκριμένες σχολές υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό η μαθητεία ενσωματώνεται στο οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο στην κατεύθυνση της ανάπτυξης ενός τεχνικώς καταρτισμένου εργατικού δυναμικού. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως το έτος 1958 υπήρχαν 360 τεχνικές και επαγγελματικές σχολές κυρίως ιδιωτικές⁴⁷.

Με το Ν.Δ. 3971/04-09-1959 «Περί τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οργανώσεως της μέσης εκπαίδευσης και διοικήσεως της παιδείας» (ΦΕΚ 187/Α'), οργανώνεται για πρώτη φορά επίσημα η τεχνική εκπαίδευση και δόθηκε η δυνατότητα να ιδρύονται στις τρεις τελευταίες τάξεις των εξατάξιων Γυμνασίων, εκτός των τμημάτων Κλασσικής και Πρακτικής Κατεύθυνσης και νέες κατευθύνσεις Τεχνικής, Αγροτικής, Οικονομικής, Ξένων Γλωσσών, Οικιακής Οικονομίας. Με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1959 η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση χωρίζεται σε τρία επίπεδα, σε αυτό της κατώτερης, της μέσης και της ανώτερης. Παράλληλα ιδρύεται το Ζάννειο Πειραματικό Τεχνικό Γυμνάσιο και η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ). Έπειτα από την μετονομασία της ΣΕΛΕΤΕ το 2002 σε Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), παραμένει η μοναδική παιδαγωγική σχολή εκπαιδευτικών για τον χώρο της ΤΕΕ. Υπήρχε παράλληλη λειτουργία Ιδιωτικών Κατωτέρων, Μέσων και Ανωτέρων Σχολών, ενώ εκτός του Υπουργείου Παιδείας λειτουργούσαν και στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στον ΟΣΕ, κλπ. για κάλυψη ιδίων αναγκών τους. Όμοια μετά την μεταπολίτευση ήρθε η κατοχύρωση της ΤΕΕ ως τμήμα του Εκπαιδευτικού συστήματος κατά το άρθρο 16 του συντάγματος του 1975⁴⁸.

Το 1970 με βάση σχέδιο που είχε προετοιμάσει από το 1965 ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) γίνεται μια ακόμη προσπάθεια αντιμετώπισης του

---

⁴⁶ Καρατζογιάννη, Πανταζή, *ό.π.*

⁴⁷ Ανδριανουπολίτης, Κ. Η περιπετειώδης ιστορία της Τ.Ε.Ε. στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε 25 Δεκεμβρίου 2018, από <http://www.edra.gr/modules1.php?name=News&file=article&sid=32953>

⁴⁸ Κασσωτάκης, Μ. (1985). *Η προσπάθεια ανάπτυξης της Μέσης Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά την περίοδο 1950-1980 και η αποτυχία της: Μια ερμηνευτική προσέγγιση*. Αθήνα.

ζητήματος της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Με τα νομοθετικά διατάγματα 580/70 και 652/70 ολοκληρώνεται η διαδικασία σχηματισμού και ιεράρχησης του συστήματος. Το πρώτο κατοχυρώνει την μέχρι τότε υπάρχουσα κατάσταση στη μέση τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση με τον καθορισμό δύο κύκλων (κατώτερη για τους απόφοιτους του Δημοτικού και μέση για τους απόφοιτους της Γ' Γυμνασίου). Το δεύτερο αναφέρεται στην ανώτερη τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση με την ίδρυση πέντε κέντρων ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΚΑΤΕΕ), τα οποία άρχισαν να λειτουργούν το 1973. Μετά την μεταπολίτευση για πρώτη φορά η ΤΕΕ κατοχυρώνεται ως τμήμα του Εκπαιδευτικού συστήματος με το άρθρο 16 του Συντάγματος του 1975.

Με τον νόμο 186/75 ιδρύεται το ΚΕΜΕ και με το νόμο 309/76 δημιουργείται το πλαίσιο λειτουργίας της Γενικής Εκπαίδευσης. Με τον νόμο 576/77 δημιουργούνται οι βάσεις για την μεταγυμνασιακή και μεταλυκειακή εκπαίδευση με την δημιουργία των Τεχνικών και Επαγγελματικών Σχολών, Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Οι Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ) και τα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια (ΤΕΛ) υπάγονται σε μια ευρύτερη οργανική μονάδα, τα Κέντρα Επαγγελματικής Τεχνικής Εκπαίδευσης (Κ.Ε.Τ.Ε.). Με την παράγραφο 6 του άρθρου 66 του Ν. 576/1977 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Μέσης και Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως», οι Σχολές μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. παλαιού τύπου μετατρέπονται σε Τεχνικές σχολές Νέου Τύπου και λειτουργούν μέχρι το σχολικό έτος 1983-84. Με το άρθρο 14 του Ν. 1346/83 και την 40190/29-7-1983 (ΦΕΚ/Β'506) απόφαση του Υπουργείου Εργασίας ιδρύονται Εκπαιδευτικές Μονάδες (Σχολές και Κέντρα) Μαθητείας.

Το 1985 ο νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ 167/Α') «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», εντάσσει τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επίσης, ενσωματώνει διοικητικά τη Γενική με την Τεχνική Εκπαίδευση και μετονομάζει το ΚΕΜΕ σε Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ο νόμος αυτός ολοκληρώνει την 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και ενοποιεί το Τεχνικό και Επαγγελματικό Λύκειο σε Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο (ΤΕΛ) με την επιδίωξη μετάδοσης στους μαθητές τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε να ασχοληθούν με επιτυχία σε τεχνικό ή επαγγελματικό κλάδο. Επιπλέον ενοποιεί τις Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές σε Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ) με την επιδίωξη ανάπτυξης δεξιοτήτων στους μαθητές, ώστε να ασκήσουν με επιτυχία κάποιο επάγγελμα. Στη συνέχεια οργανώνονται τα Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα (ΣΕΚ), με τη συνένωση των εργαστηρίων των σχολικών μονάδων τα οποία εξυπηρετούν. Ιδρύεται το Ενιαίο Πολυκλαδικό

Λύκειο (ΕΠΛ) με το οποίο γίνεται οργανική σύνδεση γενικής και τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Το 1992 με τον Ν. 2009 ιδρύονται τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) με σκοπό να καλυφθεί το κενό μεταξύ Λυκείου και Ανώτατης Εκπαίδευσης και καθιερώνεται το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΣΕΕΚ). Το 1997 με τον Ν. 2469 ιδρύθηκε το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών εποπτευόμενο από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Με τους νόμους 2525/97 και 2640/98 (ΦΕΚ 206/Α', 3 Σεπτεμβρίου 1998) «Δευτεροβάθμια Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις», δημιουργήθηκε ο ενιαίος τύπος του Λυκείου, καταργήθηκαν τα Πολυκλαδικά και τα Τεχνικά - Επαγγελματικά Λύκεια και δημιουργήθηκαν στη θέση των τελευταίων, τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ), τα οποία οργανώνονται σε δύο κύκλους διάρκειας δύο και ενός έτους αντίστοιχα. Επίσης, με το νόμο αυτό εντάσσονται ολοκληρωτικά στο θεσμικό πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ.

Σημαντική ήταν η συμβολή της Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας στο χώρο της ΤΕΕ. Πολλές σχολές οι οποίες λειτουργούν έως και σήμερα, όπως η Χαροκόπειος, ο Ευκλείδης, η Αμερικανική Γεωργική Σχολή και η Σιβιτανίδειος, δημιουργήθηκαν από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Με τον νόμο 3475/2006 (ΦΕΚ 146/Α 13 Ιουλίου 2006) «Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.), καθώς τα ΤΕΕ καταργούνται. Με τον Ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193, Α) «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» καταργούνται οι ΕΠΑΣ και ιδρύεται το νέο Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ). Επίσης, προβλέπεται η λειτουργία τάξης μαθητείας στο 4ο έτος. Στη μη τυπική εκπαίδευση ανήκουν τα ΙΕΚ, οι ΣΕΚ, τα Κέντρα ΔΒΜ και τα Κολέγια.

1.3 Ο θεσμός της μαθητείας

1.3.1 Εννοιολογική προσέγγιση

Κατά το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας η μαθητεία αποτελεί το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο συνίσταται στην εναλλαγή μεταξύ χώρου εργασίας και εκπαιδευτικών δομών. Στο συγκεκριμένο σύστημα προβλέπεται υπογραφή συμφωνητικού μαθητευόμενου και εργοδότη, αμοιβή και ασφαλιστική κάλυψη για το μαθητευόμενο με βάση τους

ισχύοντες νόμους, ενώ ο εργοδότης παρέχει εκπαίδευση με βάση καθορισμένο πρόγραμμα το οποίο οδηγεί σε απόκτηση πιστοποίησης δεξιοτήτων. Σχηματικά η απόκτηση πιστοποίησης μπορεί να θεωρηθεί ως το διαβατήριο εισόδου στο συγκεκριμένο επάγγελμα⁴⁹.

Ο ορισμός αυτός μας οδηγεί στη δυϊκή εκπαίδευση/κατάρτιση ή αλλιώς εναλλασσόμενη εκπαίδευση/κατάρτιση. Έτσι συνδυάζεται εργασιακή και επαγγελματική εκπαίδευση στον χώρο δουλειάς και του σχολείου αντιστοίχως λόγω του ότι εναλλάσσεται μεταξύ αυτών των δύο χώρων. Σύμφωνα με την UNEVOC, η μαθητεία αφορά την εκπαίδευση μαθητευόμενων σε μια εταιρεία σε συνδυασμό με την επαγγελματική εκπαίδευση στο σχολείο. Στο πλαίσιο αυτό στον χώρο εργασίας της εταιρείας οι μαθητευόμενοι μπορούν να αποκτήσουν πρακτική εκπαίδευση. Επίσης αυτή συμπληρώνεται από τη διδασκαλία μαθημάτων σχετικών με το αντικείμενο της πρακτικής εκπαίδευσης στο σχολείο⁵⁰.

Από αρχαιοτάτων χρόνων η μαθητεία είναι ο κατεξοχήν τρόπος μετάδοσης επαγγελματικών δεξιοτήτων στη νέα γενιά. Την συναντάμε στην Αρχαία Ελλάδα στις «βάρβαρες τέχνες», ενώ ακόμη και κατά τον μεσαίωνα ή την νεότερη εποχή, η δυνατότητα εργασίας σε μια τέχνη αποκτιόταν μέσα από την μακροχρόνια θητεία δίπλα σε έναν τεχνίτη και όχι εντός ειδικής επαγγελματικής σχολής. Μέσω αυτού του συστήματος εξασφαλιζόνταν το πέρασμα μιας πολύτιμης επαγγελματικής πείρας από γενιά σε γενιά. Έπειτα η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας καθώς και οι νέες ανάγκες των βιομηχανοποιημένων οικονομιών της ελεύθερης αγοράς σε ειδικευμένο προσωπικό οδήγησαν στην οργάνωση της τεχνικής εκπαίδευσης και στην συγκρότηση σχολών τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης⁵¹. Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελεί ιστορικά αναπόσπαστο κομμάτι στο σύστημα εκπαίδευσης της Ελλάδας. Έτσι η εκπαιδευτική πολιτική της χώρας πραγματοποιεί ποικίλες δράσεις για την αναβάθμισή της σε

---

⁴⁹ ΥΠΕΘ. (2017). Οδηγός εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας. Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%AE%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82_1%CE%B7_%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7.pdf.

⁵⁰ CEDEFOP. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Index.aspx> 14.

⁵¹ Κωνσταντινόπουλος, Χ. (1987). *Η μαθητεία στις κομπανίες των χτιστών της Πελοποννήσου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

συνάρτηση με τις Ευρωπαϊκές Εκπαιδευτικές πολιτικές. Ως πολιτική λοιπόν κατευθυνόμαστε προς μία κοινή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη, η οποία θα εναρμονίζει τα συστήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέχρι το 2020. Στο πλαίσιο αυτό η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση θα είναι πιο προσβάσιμη και θα παρέχει τις κατάλληλες γνώσεις στους ευρωπαίους αποφοίτους. Με αυτές θα καθίστανται ικανοί να ανταποκριθούν στις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς αλλά και να πρωταγωνιστούν σε αυτήν μέσα από την ανακάλυψη και την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών⁵².

Σε αυτό το σκεπτικό το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο της χώρας μας πραγματοποιεί δράσεις οι οποίες είναι σύμφωνες με τους στόχους 4 και 8 της βιώσιμης ανάπτυξης της UNESCO. Συγκεκριμένα ο στόχος 4 αφορά την *«εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προαγωγή ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους»*. Ο στόχος 8 αφορά την *«Προαγωγή της διαρκούς, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης και της πλήρους απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους»*⁵³. Έτσι οι δράσεις οι οποίες αφορούν το στόχο 4 έχουν να κάνουν με την διακυβέρνηση των συστημάτων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK) και την υιοθέτηση ενός συστήματος παρακολούθησης της υλοποίησης της Στρατηγικής της. Επίσης προστίθεται η δράση «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» και η αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας. Επιπρόσθετα προωθείται η ενίσχυση της διασύνδεσης της EEK με την αγορά εργασίας και την κοινωνία. Αναβαθμίζεται η ποιότητά της και ταυτόχρονα ενισχύεται το υψηλό επίπεδό της. Τέλος διασφαλίζεται και αξιοποιούνται με το βέλτιστο τρόπο οι δημόσιες δομές της. Όσο για τις δράσεις οι οποίες αφορούν τον στόχο 8 αυτές συνοψίζονται στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της EEK, στην ενίσχυση της διαπερατότητας, της διασυνοριακής κινητικότητας και της ελκυστικότητάς της⁵⁴.

Από τα παραπάνω λοιπόν φαίνεται ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

---

⁵² EUR-Lex. Ενισχυμένη συνεργασία της ΕΕ για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ανακτήθηκε 25 Δεκεμβρίου, 2018, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:ef00180>

⁵³ 17 Στόχοι για την βιώσιμη ανάπτυξη. Ανακτήθηκε 25 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://hellenicplatform.org/oi-17-stoxoi/#goal3>

⁵⁴ ΥΠΠΕΘ. Η απάντηση του Υφυπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Δημήτρη Μπαξεβανάκη, σε ερώτηση των βουλευτών της ΝΔ, σχετικά με την πολιτική του ΥΠΠΕΘ για τα ΕΠΑ.Λ. Ανακτήθηκε στις 25 Δεκεμβρίου, 2018, από www.minedu.gov.gr/news/33941-10-04-18-i-apantisi-tou-yfypourgoy-paideias-erevnas-kai-thriskevmaton-dimitri-baksevanaki-se-erotisi-voulefton-tis-nd-sxetika-me-tin-politiki-tou-yppeth-gia-ta-epal

πέρα από τον επαγγελματικό της ρόλο αποκτά και ένα κοινωνικό. Πέρα δηλαδή από την προετοιμασία των μαθητευόμενων για την καλύτερη απορρόφησή τους στην αγορά εργασίας και την ανεξαρτητοποίησή τους, υπάρχει προσπάθεια για την προετοιμασία τους στην ενεργό ζωή. Έτσι διαμορφώνεται μια ελκυστικότερη επαγγελματική εκπαίδευση η οποία θα ανταποκρίνεται στις ευρωπαϊκές απαιτήσεις και εξελίξεις της ΕΕΚ.

1.3.2 Η ελληνική πραγματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ο θεσμός της Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ.

Σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της εφημερίδας *Καθημερινή*, η Ελλάδα είναι «πρωταθλήτρια» ανεργίας ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η ανεργία των νέων ανθρώπων στη χώρα υπερβαίνει σε ποσοστό το 40%⁵⁵. Ο κίνδυνος «να χαθεί μια γενιά» στην αγορά εργασίας είναι ορατός, οπότε η αναζήτηση λύσεων για τον περιορισμό και την υποχώρηση της νεανικής ανεργίας μορφοποιείται σε συγκεκριμένες πολιτικές. Αυτές συμπεριλαμβάνουν την αναδιάρθρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Υπό αυτό το πρίσμα, το μοντέλο μαθητείας το οποίο εφαρμόζεται στην Ελλάδα αποπειράται να υλοποιήσει τη σύζευξη μεταξύ εκπαιδευτικής θεωρίας και επαγγελματικής πράξης. Έτσι διαμορφώνεται ο στρατηγικός σχεδιασμός της μαθητείας ως εκπαιδευτική πολιτική.

Στην έρευνα για την επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα από Βρεττάκο και Ρουσέα, σημειώνεται πως τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα στον χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Αυτό συντελείται μέσα από τη δημιουργία νέων θεσμών, καινοτόμων προγραμμάτων, σύγκλισης με τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές και εκσυγχρονισμού του προγράμματος σπουδών. Κατά την θέση τους, η ελληνική εκπαίδευση χαρακτηριζόταν κατά κανόνα από ζήτηση για γενική εκπαίδευση και στην συνέχεια για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την μικρή απήχηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη νέα γενιά. Δυστυχώς τα χρόνια δεν έφεραν εξαιρετικές αλλαγές σε αυτή την αντίληψη. Η πλειονότητα των νέων ανθρώπων συνεχίζει να αντιλαμβάνεται την επαγγελματική εκπαίδευση ως μια διέξοδο ανάγκης παρά τις συνεχείς και συντονισμένες προσπάθειες της πολιτείας να προβάλλει την επαγγελματική εκπαίδευση ως ισότιμη με αυτήν της γενικής. Από την άλλη πλευρά αυτή η αντίληψη έρχεται σε πείσμα των

---

⁵⁵ Καθημερινή. (2018). Πρωταθλήτρια η Ελλάδα στην ανεργία στην Ε.Ε. Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/951353/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/anergia-paramenei-prwta8lhtria-sthn-ee-h-ellada-ay3hsh-stoys-neoys-katw-twn-25>

δεδομένων τα οποία δείχνουν πως όσοι νέοι ακολουθούν το μονοπάτι της επαγγελματικής εκπαίδευσης συναντούν λιγότερες δυσκολίες στην εύρεση εργασίας⁵⁶.

Πρόσφατα το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με το νόμο 4386/2016 προέβη σε ολική αναδιάρθρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας, θεσμοθετώντας μεταξύ άλλων την Τάξη Μαθητείας για τους απόφοιτους των ΕΠΑ.Λ.⁵⁷. Έτσι η παροχή της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης γίνεται στην Ελλάδα από τα ΕΠΑ.Λ. και σε συνέχεια μίας μακράς παράδοσης μαθητείας από τις σχολές ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ σε ένα τυπικό σύστημα εκπαίδευσης. Επίσης γίνεται από τα ΙΕΚ, ΣΕΚ και Κέντρα Δια Βίου Μάθησης σε ένα μη τυπικό σύστημα εκπαίδευσης. Από όλες αυτές τις δομές υπάρχει η δυνατότητα πιστοποίησης προσόντων αναγνωρισμένων. Η διάκριση μεταξύ τυπικού και μη τυπικού συστήματος έγκειται στο ότι στην πρώτη περίπτωση πραγματοποιείται εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος με διαβαθμισμένη κλίμακα ενώ στη δεύτερη πραγματοποιείται από οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο έξω από το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα⁵⁸.

Η εισαγωγή του θεσμού της μαθητείας εντάσσεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρείται η επέκτασή της με στόχο την αναβάθμιση, την ενίσχυση και την προέκταση των επαγγελματικών προσόντων των αποφοίτων ΕΠΑ.Λ. Η φοίτηση στο ΕΠΑ.Λ. δύναται να περιλάβει δύο κύκλους σπουδών:

α. τον «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών», ο οποίος εντάσσεται στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα, ως συνέχεια ή/και ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και

β. το «Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας», ο οποίος εντάσσεται στη μη τυπική εκπαίδευση και υπερβαίνει τα όρια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς είναι προαιρετικός.

Το Πρόγραμμα Σπουδών Μαθητείας προϋποτίθεται ότι είναι εγκεκριμένο από το ΙΕΠ, συμφωνεί με τους όρους του υφισταμένου Πλαισίου Ποιότητας της χώρας και είναι

---

⁵⁶ Βρετάκου, Β., Ρουσέας, Π. (2002). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Συνοπτική περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

⁵⁷ Ν.4386/2016, Άρθρο 66, ΦΕΚ 83/11.5.2016. Ρυθμίσεις για τα ζητήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 16 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-4386-2016>.

⁵⁸ Ορολογία. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://diaviou.auth.gr/definitions>

προσαρμοσμένο με τα πιστοποιημένα επαγγελματικά περιγράμματα του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π⁵⁹.

Στην Ελλάδα ιδρύεται το Εθνικό Συντονιστικό Όργανο σύμφωνα με το Ν. 4521/2018 και την αριθμ. 1608/Υ2/2017 Κ.Υ.Α. Σκοπός του οργάνου αυτού είναι να συντονίζει, να σχεδιάζει και να πραγματοποιεί τα προγράμματα μαθητείας σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία. Οι συνεργάτες του Εθνικού Συντονιστικού Οργάνου είναι το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης αλλά και το Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Επίσης συμπράττουν ο ΟΑΕΔ, οι Κοινωνικοί Εταίροι, η Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων, η Ένωση Περιφερειών (ΕΝΠΕ) και η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ). Διαβουλεύσεις μπορούν να πραγματοποιούνται μεταξύ του ανώτερου οργάνου και των επιστημονικών επιμελητηρίων, έτσι ώστε το πρώτο να εισηγείται αλλαγές προς όφελος του θεσμού στα αρμόδια υπουργεία⁶⁰.

Ταυτόχρονα με το άρθρ. 79 του Ν. 4485/2017 συστήνεται η Εθνική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ΕΕΚ και η Τεχνική Επιτροπή ΕΕΚ, οι οποίες έχουν συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Όσο αφορά την Εθνική Επιτροπή ΕΕΚ, σύμφωνα με την αριθμ. 1608/Υ2/2017 Κ.Υ.Α., έχει την ευθύνη για το συντονισμό και την παρακολούθηση των δράσεων του εθνικού στρατηγικού πλαισίου για την αναβάθμιση της ΕΕΚ. Επίσης εισηγείται στα συνεργαζόμενα υπουργεία θέματα για την εφαρμογή των δράσεων⁶¹. Όσο αφορά την Τεχνική Επιτροπή ΕΕΚ, όπως διαμορφώθηκε με την αριθμ. 188975/Υ2/2017 Υ.Α., υποστηρίζει την Εθνική Επιτροπή ΕΕΚ στην εφαρμογή και παρακολούθηση του στρατηγικού πλαισίου και εισηγείται στην προαναφερθείσα για θέματα γύρω από τις ειδικότητες και τα επαγγελματικά περιγράμματα⁶².

---

⁵⁹ Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. ΟΙΚ. 110998 (1) Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων, ΦΕΚ 566/8.5.2006.

⁶⁰ Κουταλίδη, Σ., Μαυρικάκης, Ε., Συρίγος, Ε. *Θεσμικό πλαίσιο – Διαδικασίες υλοποίησης «Μεταλυκειακού έτους – Τάξης μαθητείας»*. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου 2018, από http://www.iep.edu.gr/images/IEP/PROKIRIKSEIS-ERGA/Erga/Epimorfosi_Mathiteia/1.5.1a_epimorfotiko_yliko_EY1_THE1.pdf

⁶¹ Κ.Υ.Α. αριθμ. 1608/Υ2. «Συγκρότηση Εθνικής Επιτροπής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης», ΦΕΚ 566/τ.Υ.Ο.Δ.Δ./08-11-2017. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από www.et.gr/idoscs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JAlxBXdvtSoClrL8TQTUYMIVGjt5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V6PZKHBUSqIM6CiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRjQZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtSWcf5QWNajsjqFIGQhfj_3CdvJTGrokunJqWyMxFiQy

⁶² Υ.Α. αριθμ. 188975/Υ2. «Συγκρότηση Τεχνικής Επιτροπής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.)», ΦΕΚ 567/τ.Υ.Ο.Δ.Δ./08-11-2017. Ανακτήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου, 2018, από www.et.gr/idoscs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JAlxBXdvtSoClrL8YvlYh8qNQF55MXD0LzQTL

Σε ότι αφορά τα υπόλοιπα μέλη του Εθνικού Συντονιστικού οργάνου, το κάθε ένα από αυτά έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σύμφωνα με την αριθμ. 26385/16-02-2017 Κ.Υ.Α, έχει την αρμοδιότητα να αναγνωρίζει τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό, να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις στην συμμετοχή τους στην μαθητεία και να διαμορφώνει τους κατάλληλους όρους και συνθήκες εργασίας. Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων σύμφωνα με την αριθμ. 26385/16-02-2017 Κ.Υ.Α. ορίζει τις ειδικότητες οι οποίες θα πραγματοποιήσουν μαθητεία, τα απαραίτητα προσόντα των εκπαιδευόμενων για εγγραφή καθώς και τα προγράμματα σπουδών για κάθε ειδικότητα μαθητείας. Επίσης είναι υπεύθυνο για την σύγκληση του Εθνικού Συντονιστικού Οργάνου Μαθητείας και την αξιολόγηση των προγραμμάτων μαθητείας⁶³. Τέλος μέσω των φορέων του πιστοποιεί τα προσόντα τα οποία απόκτησαν οι μαθητευόμενοι και επικαιροποιεί τα επαγγελματικά περιγράμματα. Σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. αριθμ. Φ7/136312/Δ4/2017, ο Ο.Α.Ε.Δ. τοποθετεί στους χώρους εργασίας τους εκπαιδευόμενους σε συνεργασία με τα ΕΠΑ.Λ. ή τα ΕΚ μέσω του ΚΠΑ του ΟΑΕΔ. Έτσι ο τελευταίος σε συνεργασία με τον διευθυντή του ΕΠΑ.Λ. είναι ενήμερος για την πορεία εφαρμογής της μαθητείας των μαθητευόμενων στο χώρο εργασίας καθώς επίσης και για την ενδεχόμενη διακοπή αυτής.

Όσο αφορά τους Κοινωνικούς Εταίρους, σύμφωνα με την αριθμ. 26385/16-02-2017 Κ.Υ.Α. είναι συμμετοχοί στο Εθνικό Συντονιστικό Όργανο, βοηθούν στα προγράμματα εκπαίδευσης στις επιχειρήσεις, αλλά και τις υποστηρίζουν τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο για την ανάπτυξη θέσεων εργασίας. Τέλος ενημερώνουν για τα οφέλη της μαθητείας. Η Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων με την αριθμ. 26385/16-02-2017 Κ.Υ.Α. προβάλλει τον θεσμό της μαθητείας, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της και διοργανώνει προγράμματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις. Επίσης συνεργάζεται με τον ΟΑΕΔ στην πιστοποίηση των επιχειρήσεων με κύριο σκοπό τη δημιουργία ενός μητρώου πιστοποιημένων επιχειρήσεων για την διεξαγωγή της μαθητείας. Τέλος στο επίπεδο της περιφέρειας ή του δήμου συστήνονται οι τοπικές/κλαδικές συμπράξεις μαθητείας οι οποίες

WPU9yLzB8V6PZKHBUSqIM6CiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRJqZnsIAdk8Lv_e6c
zmhEembNmZCMxLMtZ7QTctE_hKrRXY2qXfkqf_eGKIHK8F6PjuR1ZZT9KdK

⁶³ Κ.Υ.Α. αριθμ. 26385/16-02-2017. «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», ΦΕΚ 491/τΒ'/20-12-2017. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από, www.et.gr/idocs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JA1xBXdtvSoClrL8W94P8Q45cUR5MXD0LzQTLf7MGgcO23N88knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKl3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LIIdQ163nV9K--td6SIuX3VYmOLBR55HydA6yPG17eTTx5Jye3Ql6bUqM7cEd4Q

σύμφωνα με την αριθμ. 26385/16-02-2017 Κ.Υ.Α. ευαισθητοποιούν, παροτρύνουν και υποστηρίζουν του εργοδότες στην συμμετοχή τους στην μαθητεία.

Η μαθητεία στα ΕΠΑ.Λ. εμπλέκει στο σχολείο τον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ., τον Διευθυντή του ΕΚ και τον εκπαιδευτικό του ΕΠΑ.Λ./ΕΚ ο οποίος έχει αναλάβει την υλοποίηση του «Μεταλλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας». Ο Διευθυντής του ΕΠΑ.Λ. είναι αρμόδιος για την τήρηση των απαραίτητων εγγράφων για την υλοποίηση της Τάξης Μαθητείας και τοποθετεί σε συνεργασία με το ΚΠΑ του ΟΑΕΔ τους μαθητευόμενους στους χώρους εργασίας. Τηρεί τα ημερολόγια, τις εκθέσεις του επόπτη εκπαιδευτικού, τα αντίγραφα των εντύπων ΕΡΓΑΝΗ και αποφασίζει για τον τρόπο αναπλήρωσης των χαμένων ωρών της Τάξης Μαθητείας. Ελέγχει την σύνταξη και την τήρηση μηνιαίων παρουσιολογίων των μαθητευόμενων, τα όρια απουσιών, πρωτοκολλεί και φυλάσσει τα πρωτότυπα τα οποία αποστέλλουν οι εργοδότες οι οποίοι απασχολούν μαθητευόμενους. Είναι υπεύθυνος για την έγκαιρη και έγκυρη αποστολή των παρουσιολογίων και όποιων άλλων στοιχείων ζητούνται από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ. Επίσης έχει την αρμοδιότητα ως προς τους εργοδότες να επικοινωνεί, να ενημερώνει για ζητήματα τα οποία αφορούν την υλοποίηση της Τάξης Μαθητείας, καθώς και για θέματα απουσιών και οικειοθελούς αποχώρησης μαθητευόμενων. Επισκέπτεται αυτούς στην αρχή και το τέλος της τάξης μαθητείας, σε περίπτωση αδυναμίας προκαθορισμένης επίσκεψης του επόπτη και όποτε αυτός κρίνει απαραίτητο⁶⁴.

Η αρμοδιότητα του Διευθυντή του ΕΚ έχει να κάνει γενικότερα με τη διευκόλυνση της υλοποίησης της Τάξης Μαθητείας. Έτσι συγκαλεί τον Σύλλογο Διδασκόντων του ΕΚ για να αναθέσει το εργαστηριακό μάθημα της Τάξης Μαθητείας και την εποπτεία αυτής, με προτεραιότητα τον Τομεάρχη του τομέα της ειδικότητας και τον διδάσκοντα του εργαστηριακού μαθήματος αντίστοιχα. Επίσης συνεργάζεται με τον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ., προωθεί την Τάξη Μαθητείας με αναρτήσεις αφισών και επισκέπτεται τους εργοδότες σε αδυναμία του επόπτη και απουσία του Διευθυντή ΕΠΑ.Λ.

Ο εκπαιδευτικός των ΕΠΑ.Λ./ΕΚ αναλαμβάνει τον κρίσιμο ρόλο της υλοποίησης του «Μεταλλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας». Σύμφωνα με την Φ7/136312/Δ4/2017 Κ.Υ.Α. στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του επόπτη μαθητείας περιλαμβάνεται η επίβλεψη της τήρησης των όρων της σύμβασης και η σύνταξη εκθέσεων προς τον Διευθυντή για κάθε επίσκεψη στον εργοδότη. Επίσης υποχρεούται να επισκέπτεται τους εργοδότες σε μηνιαία βάση, στην αρχή και το τέλος της Τάξης Μαθητείας, καθώς και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση αυτό κρίνεται αναγκαίο. Είναι υπεύθυνος για την υπογραφή του παρουσιολογίου

---

⁶⁴ Κουταλίδη, Μαυρικάκης, Συρίγος, *ό.π.*

των μαθητευόμενων στο ΕΠΑ.Λ./ΕΚ, στον εργοδότη και καταχωρεί τις παρουσίες των μαθητευόμενων στο ΠΣΔΜ για την επιδότησή τους. Εισηγείται την αναμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος και την ακύρωση της σύμβασης μαθητείας όταν αυτό απαιτείται και συμφωνεί κατόπιν σοβαρού κωλύματος του μαθητευόμενου στην αλλαγή εργοδότη. Τη διδασκαλία του εργαστηριακού μαθήματος της ειδικότητας της Τάξης μαθητείας αναλαμβάνει κατά προτεραιότητα ο τομεάρχης της ειδικότητας, ο υπεύθυνος εργαστηρίου, ο εκπαιδευτικός ο οποίος έχει διατεθεί στο ΕΚ και ο εκπαιδευτικός από το ΕΠΑ.Λ. ο οποίος επίσης έχει διατεθεί στο ΕΚ για τις ανάγκες της διδασκαλίας των ωρών αυτών.

Για το σχηματισμό τμημάτων μαθητείας απαιτούνται εγγραφές μαθητευόμενων από 5 σε αριθμό για τις πιο απομακρυσμένες περιοχές Η' και ΙΒ', 6 για Δ' και Ζ' και 8 για Α' και Γ' αντίστοιχα και με έως 25 το ανώτερο σύμφωνα με το άρθρο 1 της αριθμ. Φ7/179513/Δ4/2016 Υ.Α.

1.3.3 Δικαιώματα και υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών

Δικαίωμα εγγραφής στο «Μεταλλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας» έχουν όσοι κατέχουν απολυτήριο και πτυχίο δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών του ΕΠΑ.Λ. και δεν είναι απασχολούμενοι ή καταρτιζόμενοι. Συγκεκριμένα οι υποψήφιοι κατατάσσονται βάση κριτηρίων σε σειρά προτεραιότητας ανάλογα με το έτος αποφοίτησης και προηγούνται οι απόφοιτοι των πρόσφατων ετών σε σχέση με τους παλαιότερους. Στη συνέχεια για κάθε έτος αποφοίτησης προτεραιότητα έχουν αρχικά οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. κάτω των 25 ετών και ύστερα οι κάτοχοι απολυτηρίου ΓΕΛ και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. κάτω των 25 ετών. Στη συνέχεια κατατάσσονται οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. καθώς και παλαιότερων ισότιμων τίτλων και οι κάτοχοι απολυτηρίου ΓΕΛ και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. καθώς και παλαιότερων ισότιμων τίτλων, άνω των 25 ετών σε ποσοστό θέσεων 10% επί του συνόλου. Σε περίπτωση που μετά την κατάταξη προκύψουν κενές θέσεις μαθητείας το ποσοστό μπορεί να φτάσει το 15%. Μεταξύ των υποψηφίων οι οποίοι ανήκουν στην ίδια κατηγορία προηγούνται εκείνοι οι οποίοι έχουν υψηλότερο βαθμό πτυχίου ειδικότητας⁶⁵.

---

⁶⁵ ΥΠΕΘ. (2017). Οδηγός Εφαρμογής Μεταλλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας. Μαρούσι: ΥΠΕΘ. Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%AE%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82_1%CE%B7_%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7.pdf

Εφόσον οι υποψήφιοι πληρούν τις προϋποθέσεις, αναζητούν και δεσμεύουν με την αντίστοιχη βεβαίωση τον εργοδότη. Έτσι ο κάθε μαθητευόμενος οφείλει να συνυπογράψει τη σύμβαση μαθητείας με την εργοδοσία του, την οποία πρέπει να θεωρήσει η διεύθυνση του συγκεκριμένου ΕΠΑ.Λ. Στη συνέχεια ο μαθητευόμενος προσκομίζει τη σύμβαση μαθητείας στη σχολική μονάδα για να θεωρηθεί από τον Διευθυντή. Κατά τη διαδικασία αυτή οι μαθητευόμενοι κατοχυρώνουν μία θέση στην Τάξη Μαθητείας, με την προϋπόθεση ότι η τελευταία θα λάβει έγκριση από τον Περιφερειακό Διευθυντή Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Υπεύθυνος για την υλοποίηση του έτους μαθητείας και την τοποθέτηση των μαθητευόμενων στους εργασιακούς χώρους, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, είναι ο Διευθυντής του οικείου επαγγελματικού λυκείου.

Με την κατοχύρωση της θέσης στην Τάξη Μαθητείας οι μαθητευόμενοι οφείλουν να τηρούν τη «Σύμβαση Μαθητείας» και να συμπληρώνουν καθημερινά το ημερολόγιο μάθησης στον εργοδότη, τα μηνιαία παρουσιολόγια σε συνεργασία με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό και το έντυπο ατομικών στοιχείων μαθητευόμενου. Επίσης οφείλουν να ανοίξουν τραπεζικό λογαριασμό στον οποίο θα είναι το πρώτο όνομα, να προσκομίζουν οποιοδήποτε έγγραφο τους ζητηθεί από το ΕΠΑ.Λ. και τον εργοδότη και να συνεργάζονται με τον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ. για τη δημιουργία λογαριασμού χρήστη στο ΠΣΔΜ. Επιπλέον πρέπει να συμπληρώνουν στο ΠΣΔΜ το απογραφικό δελτίο εισόδου και εξόδου και να ενημερώνουν έγκαιρα τους Υπευθύνους του ΕΠΑ.Λ. όταν δημιουργείται κάποιο πρόβλημα στη συνεργασία τους με τον εργοδότη. Στις υποχρεώσεις τους περιλαμβάνεται η απασχόληση 4 ημερών την εβδομάδα στον εργοδότη. Οι μαθητευόμενοι δεν πρέπει να αναπληρώνουν μέρες τις οποίες δεν εργάστηκαν λόγω κανονικής ή αναρρωτικής άδειας, επίσημων αργιών και του χρονικού διαστήματος που παραμένει κλειστός ο εργοδότης. Επίσης δεν επιτρέπεται να πραγματοποιούν αδικαιολόγητες απουσίες και πρέπει να τηρούν τα όρια απουσιών, τα οποία δεν θα υπερβαίνουν το 10% του συνολικού αριθμού των ωρών της Τάξης Μαθητείας. Μπορούν να ζητήσουν διακοπή της Σύμβασης Μαθητείας στον εργοδότη και την τοποθέτησή τους σε άλλο για σοβαρούς λόγους, με τη σύμφωνη πάντα γνώμη του υπευθύνου εκπαιδευτικού του ΕΠΑ.Λ. και να συμπληρώνουν υπεύθυνη δήλωση σε περίπτωση οικειοθελούς αποχώρησης.

Οι μαθητευόμενοι δικαιούνται αμοιβή σύμφωνα με το άρθρο 9 της αριθμ. Φ7/136312/Δ4/2017 Κ.Υ.Α., καθώς και κανονικές άδειες όπως προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις του Ν. 1346/1983. Ταυτόχρονα δικαιούνται εκπαίδευση σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών, η οποία θα τους οδηγήσει σε συγκεκριμένα μαθησιακά

αποτελέσματα, παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και ενημέρωση σχετικά με τα επαγγελματικά δικαιώματά τους.

Σε ότι αφορά τον εργοδότη, σύμφωνα με την αριθμ. Φ7/136312/Δ4/2017 Κ.Υ.Α. οφείλει να τηρεί τις υποχρεώσεις του όσο αφορά την υλοποίηση της Τάξης Μαθητείας και να συνάπτει «Σύμβαση Μαθητείας». Επίσης πρέπει να ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος ως «εκπαιδευτή στο χώρο εργασίας», ο οποίος θα αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας, πετυχημένα τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο χώρο εργασίας και να παρακολουθεί την πρόοδο των μαθητευόμενων για ανατροφοδότηση του επόπτη. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται η συμπλήρωση των απαραίτητων εντύπων μαθητείας, τα οποία αποτελούνται από τα ημερολόγια μάθησης, τα μηνιαία δελτία απασχόλησης και την έκθεση παρακολούθησης του προγράμματος. Ταυτόχρονα θα πρέπει να τηρεί και να αποστέλλει έγκαιρα, στους αρμόδιους όλα τα απαραίτητα έγγραφα των μαθητευόμενων. Επιπλέον ελέγχει και τηρεί τις άδειες των μαθητευόμενων, διακόπτει τη σύμβαση εργασίας μετά από ενημέρωση του Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ. και τέλος οφείλει να αναρτά αφίσες σχετικές με την πράξη μαθητείας στο χώρο του.

Το Πρόγραμμα Μάθησης το οποίο ακολουθείται στον εργασιακό χώρο της μαθητείας βρίσκεται σε αντιστοιχία με το πρόγραμμα σπουδών της μαθητείας στο κάθε ΕΠΑ.Λ. αναλόγως την ειδικότητα. Αφορά την παροχή γνώσης και ανάπτυξη δεξιοτήτων, εξάσκηση σε επαγγελματικές δράσεις, εκπόνηση projects με την καθοδήγηση του εκπαιδευτή στο χώρο εργασίας και υπεύθυνου εκπαιδευτικού του σχολείου. Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν οι μαθητευόμενοι έχουν πρακτικά διπλή ιδιότητα, εκείνη του μαθητή και εκείνη του εργαζόμενου.

1.3.4 Μαθητεία: νέες προοπτικές στην αγορά εργασίας

Σύμφωνα με ό,τι αναγράφεται στον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Παιδείας το «Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας» αποτελεί μια εναλλακτική εκπαιδευτική διαδρομή αναβάθμισης των επαγγελματικών προσόντων των αποφοίτων των ΕΠΑ.Λ. Στόχος του θεσμού της μαθητείας αποτελεί η αναβάθμιση της εργασιακής τους προοπτικής, όσο και η ομαλή και ασφαλής είσοδός τους στην αγορά εργασίας. Επίσης προτεραιότητα είναι η διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την απασχόληση, με σκοπό την ταυτόχρονη βελτίωση και των δύο⁶⁶.

---

⁶⁶ ΥΠΕΘ. (2018). Τρίτη χρονιά εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.minedu.gov.gr/texniki-ekpaideusi->

Ακόμη ορίζεται πως οι απόφοιτοι της τάξης μαθητείας υφίστανται αναβάθμιση των προσόντων τους στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Παράλληλα αποκομίζουν ουσιαστική εργασιακή εμπειρία η οποία με την σειρά της οδηγεί σε απόκτηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος όταν αυτό απαιτείται καθώς και σε πρόσθετη μοριοδότηση μέσω ΑΣΕΠ. Έπειτα ορίζεται μια σειρά στόχων όπως η συστηματική ενεργοποίηση δομών ψυχοκοινωνικής στήριξης, η μείωση της σχολικής αποτυχίας και η καλύτερη προετοιμασία των μαθητευόμενων για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Ταυτόχρονα επιδιώκεται η προσαρμογή στις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, η άμβλυνση των ανισοτήτων και η τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων. Επίσης δίνεται έμφαση στην αναβάθμιση υπηρεσιών και προϊόντων παράλληλα με την εξειδίκευση σε υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, την προώθηση ισόρροπης ανάπτυξης στις απομακρυσμένες περιοχές και το συντονισμό της γνώσης για αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων⁶⁷.

Σήμερα, η Ελλάδα υφίσταται οικονομική ύφεση και ο αυξημένος αριθμός των επιστημόνων με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών παραμένει σε υψηλό επίπεδο ανεργίας. Από την άλλη πλευρά το εργατικό δυναμικό μεσαίου και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου παρουσιάζει χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας. Η εισαγωγή του θεσμού της Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ. μπορεί να προσφέρει νέες εργασιακές ευκαιρίες και να συμβάλει καθοριστικά στην ενίσχυση και επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας⁶⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 4186/2013, μετά την τροποποίησή του με βάση τους νόμους 4310/2014 και 4327/2015, τα αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.) του «Δευτεροβάθμιου και Μεταδευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών» και του Προπαρασκευαστικού Προγράμματος Πιστοποίησης του Επαγγελματικού Λυκείου καθορίζονται ύστερα από απόφαση του Υπουργού Παιδείας, ύστερα από σχετική γνωμοδότηση του Ι.Ε.Π. και συμπεριλαμβάνουν:

1. Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, αναλυόμενα στα πεδία των γνώσεων, των

2/mathiteia/37299-25-09-18-triti-xronia-efarmogis-tou-metalykeiakoy-etous-taksis-mathiteias-ton-epaggelmatikon-lykeion-2.

⁶⁷ ΥΠΕΘ. (2018). Τρίτη χρονιά εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.minedu.gov.gr/texniki-ekpaideusi-2/mathiteia/37299-25-09-18-triti-xronia-efarmogis-tou-metalykeiakoy-etous-taksis-mathiteias-ton-epaggelmatikon-lykeion-2>.

⁶⁸ CEDEFOP. (2018). Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από http://www.cedefop.europa.eu/files/iraklis_pliakis_-_ethniko_stratigiko_plaisio_gia_tin_anaavathmisi_tis_ek-mathiteias.pdf

δεξιοτήτων και των ικανοτήτων σε κάθε ξεχωριστό αντικείμενο, μάθημα, τομέα και ειδικότητα.

2. Διδακτέα ύλη η οποία καθορίζεται από τα παραπάνω αναφερόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η ύλη των εργαστηριακών μαθημάτων αναφέρει και την εργαστηριακή υλικοτεχνική υποδομή.

3. Διδακτικές οδηγίες, στρατηγικές μεθόδους και εποπτικά μέσα διδασκαλίας.

Τα εν λόγω Προγράμματα Σπουδών βρίσκονται σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (European Credit System for Vocational and Education and Training – ECVET), ενώ όσον αφορά στην εκπόνηση του Π.Σ. για τον κάθε τομέα και ειδικότητα συνυπολογίζονται από άποψη περιεχομένου και κριτηρίων τα σχετικά επαγγελματικά περιγράμματα πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του Ν. 3369/2005⁶⁹.

Εν κατακλείδι, η μαθητεία αποτελεί μια εκπαιδευτική πρό(σ)κληση, καθώς συνδέει γνώση και δεξιότητες, θεωρία και πράξη, σε συνθήκες πραγματικού χρόνου και αναγκών, οπότε και μεγιστοποιεί τα κίνητρα της μάθησης. Επιπλέον, μειώνει το άγχος της εξόδου στην αγορά εργασίας και της μετάβασης από τις σπουδές στον επαγγελματικό στίβο.

1.3.5 Η μαθητεία στην ειδικότητα της Αισθητικής Τέχνης

Σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), ο κλάδος των υπηρεσιών Αισθητικής και Ευεξίας είναι σχετικά νέος ωστόσο παρουσιάζει εκρηκτική αύξηση. Βασικό αντικείμενο ενός απόφοιτου ειδικότητας Αισθητικής Τέχνης, από τις δομές οι οποίες πραγματοποιούν μαθητεία, είναι η περιποίηση και ο καλλωπισμός του υγιούς ανθρώπινου δέρματος και των νυχιών, με τη βοήθεια φυσικών και τεχνητών μέσων. Στόχος είναι η βελτίωση της εμφάνισης, η χαλάρωση και η ευεξία του σώματος⁷⁰.

---

⁶⁹ Κουταλίδη, Σ., Νέλλα, Α., Φαράντου, Ε. (2018). *Προγράμματα Σπουδών μαθητείας*. Αθήνα: ΙΕΠ.

⁷⁰ Επαγγελματικά Περιγράμματα ΕΟΠΠΕΠ. (2018). Ανακτήθηκε 14 Νοεμβρίου, 2018, από https://www.eoppep.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=33&Itemid=158&lang=el#%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CF%8E%CE%BD-

Το Πρόγραμμα Σπουδών της τάξης μαθητείας για την ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης» αποσκοπεί στην ολοκληρωμένη γνωστική και επαγγελματική προετοιμασία των αποφοίτων. Οι τελευταίοι μπορούν να εργαστούν σε δημόσια ή ιδιωτικά ιαματικά λουτρά, δημόσια ή ιδιωτικά θέατρα, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως επαγγελματίες μακιγιάζ, κέντρα ευεξίας - χαλάρωσης, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, κρουαζιερόπλοια, κέντρα αισθητικής, κομμωτήρια καθώς και καταστήματα και εταιρίες καλλυντικών. Ο απόφοιτος της τάξης μαθητείας για της ειδικότητας «Αισθητικής Τέχνης» αναμένεται να αποκτήσει ολοκληρωμένη θεωρητική και πρακτική γνώση, προκειμένου να ασκήσει αποτελεσματικά την αισθητική τέχνη, ως εργαζόμενος στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ομορφιάς και ευεξίας. Επιπλέον, αναμένεται να έχει τη θέληση να εξελίσσεται επαγγελματικά σε μια κατεύθυνση διά βίου μάθησης επί του αντικειμένου του.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Τάξης Μαθητείας για την ειδικότητα «Αισθητικής τέχνης» είναι ειδικά σχεδιασμένο για την υλοποίηση ενός εργαστηριακού προγράμματος διάρκειας 203 ωρών στο σχολείο και πραγματοποιείται 1 ημέρα την εβδομάδα για 7 ώρες. Από αυτές οι 161 ώρες λαμβάνονται υπόψη για την πιστοποίηση των μαθητευόμενων μετά τη λήξη της Τάξης Μαθητείας, ενώ οι υπόλοιπες 42 εντάσσονται στην Ζώνη Ευέλικτου Προγράμματος Μαθητείας. Το πρόγραμμα εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας πραγματοποιείται για 4 ημέρες την εβδομάδα, 28 ώρες εβδομαδιαίως⁷¹. Το πρόγραμμα αποτελείται από επιμέρους μαθησιακά πεδία με συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα τα οποία καλύπτουν το σύνολο της ειδικότητας. Βασικό χαρακτηριστικό τους αποτελεί η ευελιξία και η δυνατότητα προσαρμογής αφενός στα εξατομικευμένα ενδιαφέροντα του κάθε μαθητευόμενου και αφετέρου τοπικές και περιφερειακές ανάγκες της αγοράς εργασίας, μέσω της Ζώνης Ευέλικτου Προγράμματος Μαθητείας. Υπό το ίδιο πνεύμα, έμφαση δίδεται στην επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων τα οποία αναφέρονται σε συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης και όχι σε μια αφηρημένη έννοια γνωστικού αντικειμένου⁷².

%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.

⁷¹ ΥΠΠΕΘ. Οδηγός μαθητείας για τον εργοδότη (Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ/ Μαθητεία ΙΕΚ). (2018). Ανακτήθηκε 24 Δεκεμβρίου, 2018, από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3_%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%97_%CE%9C%CE%91%CE%98_%CE%97%CE%A4%CE%95%CE%99%CE%91_%CE%A5%CE%A0%CE%A0%CE%95%CE%98_%CE%95%CE%9A%CE%94%CE%9F%CE%A3%CE%97_9_2017.pdf

⁷² Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και νέας Γενιάς. (2017). *Οδηγός Σπουδών: Ειδικότητα Ειδικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ*. Αθήνα: ΙΕΚ.

Οι απόφοιτοι της Τάξης Μαθητείας για την οποία γίνεται λόγος στην παρούσα ενότητα επιδιώκεται να αποκτήσουν μια σειρά γενικότερων χαρακτηριστικών ως επαγγελματίες. Πρέπει να επικοινωνούν και να συνεννοούνται, κατά την άσκηση της τέχνης τους στην ελληνική και σε μία ακόμη ξένη γλώσσα, καθώς και να αξιοποιούν και να εμπλέκουν στην εργασία τους τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Επίσης πρέπει να μεριμνούν και να φροντίζουν για την εμπέδωση της ασφάλειας, της καθαριότητας, της υγείας και της υγιεινής στο πεδίο της εργασίας τους, όπως και να συμπεριφέρονται σε συναδέλφους και πελάτες με σεβασμό και επαγγελματισμό. Επιπλέον οφείλουν να λαμβάνουν θετικές πρωτοβουλίες και να τις υλοποιούν με μεθοδικότητα, να διαπνέονται από πνεύμα κριτικής σκέψης και να ακολουθούν πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης. Όμως, πρωτίστως πρέπει να ενεργούν με γνώμονα τον σεβασμό στην ανθρώπινη υπόσταση.

1.3.6 Η Τάξη Μαθητείας για την Ειδικότητα Αισθητικής Τέχνης στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας

Η επαγγελματική εκπαίδευση στο νομό Δράμας λαμβάνει χώρα σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές δομές. Αυτές είναι οι σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ, τα ΙΕΚ και τα ΕΠΑ.Λ. Νευροκοπίου, Προσοτσάνης, Δοξάτου, 1^ο και 2^ο ΕΠΑ.Λ. και του Εσπερινού ΕΠΑ.Λ. Δράμας. Όσον αφορά στην ειδικότητα «Αισθητική Τέχνη», αυτή πραγματοποιείται στο 2^ο και στο Εσπερινό ΕΠΑ.Λ. της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Δράμας. Η Τάξη Μαθητείας για την ειδικότητα «Αισθητική Τέχνη» ξεκίνησε στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας αμέσως μετά την έγκριση εφαρμογής της, σύμφωνα με την αριθμ. Φ7/154085/Δ4/18-09-2017 εγκύκλιο του ΥΠ.Π.Ε.Θ., ταυτόχρονα με τον πρώτο χρόνο εφαρμογής της πανελλαδικά και κατά τη 2^η φάση εφαρμογής της Τάξης Μαθητείας του σχολικού έτους 2017-2018.

Για τη λειτουργία της συγκεκριμένης τάξης στη σχολική μονάδα εργάστηκαν και συνεργάστηκαν ο Διευθυντής του 2^ο ΕΠΑ.Λ. Υ.Γ. και ο Διευθυντής του Εργαστηριακού Κέντρου Δράμας Η.Δ. Ως αίθουσα διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε το εργαστήριο Αισθητικής του Ε.Κ. Δράμας. Επίσης άμεσα εμπλεκόμενοι για τη διεξαγωγή της Τάξης Μαθητείας ήταν η Τομεάρχης των ειδικοτήτων Αισθητικής, Κομμωτικής και Δομικών Έργων Κ.Α., η αναπληρώτρια καθηγήτρια της ειδικότητας ΠΕ87.03 Αισθητικής Σ.Ε. καθώς και οι τέσσερις εκπαιδευτριες στις επιχειρήσεις, εκ των οποίων τρεις ήταν και εργοδότες των επιχειρήσεων. Η Κ.Α., τομεάρχης της ειδικότητας με ειδικότητα ΠΕ87.03 Αισθητικής, ανέλαβε την εποπτεία και διδασκαλία των πέντε από τις επτά διδακτικές ώρες των εργαστηριακών μαθημάτων της Τάξης Μαθητείας. Τις υπόλοιπες δύο ανέλαβε η αναπληρώτρια καθηγήτρια του 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας, με ειδικότητα ΠΕ87.03 Αισθητικής.

Η Κ.Α., σύμφωνα με την κειμένη νομοθεσία, αναζήτησε μαθητές για τη συγκεκριμένη Τάξη Μαθητείας και ταυτόχρονα ενημέρωσε προσωπικά τους εργοδότες στον νομό Δράμας για τον θεσμό. Εργάστηκε με στοχοπροσήλωση για την επιτυχή εισαγωγή του θεσμού της μαθητείας, ήδη από την πιλοτική του φάση στην κατεύθυνση της πραγματικής και ουσιαστικής σύνδεσης των σπουδών των μαθητών με την αγορά εργασίας. Ερχόμενη σε άμεση, διαπροσωπική επικοινωνία με επιχειρηματίες δραστηριοποιούμενους στον τομέα της αισθητικής, γνωστοποίησε τον θεσμό της μαθητείας, τους διακριτούς ρόλους εργοδοτών και μαθητευομένων στο πλαίσιο της εκδίπλωσης της μαθητείας, καθώς επίσης ενημέρωσε και τους αποφοίτους της σχετικής ειδικότητας για την υλοποίηση της Τάξης Μαθητείας για την ειδικότητα «Αισθητική Τέχνη».

Από την προαναφερθείσα διαδικασία προέκυψαν έξι θέσεις σε επιχειρήσεις Αισθητικής για τις επίσης έξι μαθητευόμενες οι οποίες είχαν δηλώσει ενδιαφέρον για συμμετοχή τους στην Τάξη Μαθητείας. Οι μαθητευόμενες είναι η Δ.Κ., εφεξής αποκαλούμενη μαθ.1, η Λ.Φ., μαθ.2, η Μ.Σ., μαθ.3, η Μ.Γ., μαθ.4, η Σ.Ε., μαθ.5 και η Σ.Ε., μαθ.6. Οι έξι μαθητευόμενες είναι απόφοιτες της τρίτης τάξης του 1^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας, της ειδικότητας Αισθητικής Τέχνης, καθώς η ειδικότητα έως το σχολικό έτος 2016-2017 ελάμβανε χώρα στο 1^ο ΕΠΑ.Λ.

Συγκεκριμένα η μαθ.1 επελέγη από την εργοδότη Β.Μ., για να μαθητεύσει στο ινστιτούτο Αισθητικής της. Η Β.Μ. έχει πολυετή εμπειρία στο χώρο ως αισθητικός αλλά και στην εκπαίδευση ατόμων, καθώς έχει εκπαιδέσει αρκετά κορίτσια ως υπεύθυνη πρακτικής τόσο σε τελειόφοιτες του ΤΕΙ Αισθητικής και Κοσμητολογίας όσο και σε απόφοιτες του ΙΕΚ. Η μαθ.2 επελέγη για να εκπαιδευτεί από την Α.Σ., η οποία επίσης διαθέτει εμπειρία στον χώρο της Αισθητικής αλλά και στην εκπαίδευση ατόμων από το ΙΕΚ, καθώς έχει διατελέσει εκπαιδύτρια στην ειδικότητα Τεχνικός Αισθητικής Ποδολογίας – Καλλωπισμού του ΙΕΚ Δράμας. Οι μαθητευόμενες μαθ.3 και μαθ.5 επελέγησαν για να εκπαιδευτούν από τη Μ.Σ. στο ινστιτούτο αισθητικής της. Η εμπειρία της Μ.Σ. αφορά τόσο στον χώρο της αισθητικής όσο και την εκπαίδευση ατόμων, ως υπεύθυνης πρακτικής άσκησης τελειόφοιτων του ΤΕΙ Αισθητικής και Κοσμητολογίας. Τέλος οι μαθητευόμενες μαθ.4 και μαθ.6 επελέγησαν για να εκπαιδευτούν από την Γ.Ζ., η οποία είναι υπεύθυνη στο χώρο του spa, στο πέντε αστέρων ξενοδοχείο της Δράμας. Το συγκεκριμένο ξενοδοχείο για δεύτερη φορά πρόκειται να εκπαιδέσει άτομα στο χώρο του spa, παρόλες τις επιφυλάξεις της διοίκησης του ξενοδοχείου οι οποίες τελικά παρακάμφθηκαν.

Η Τάξη Μαθητείας αποτελεί επαγγελματικό στοίχημα και θέμα αξιοπιστίας για την κοινωνία της Δράμας καθώς αυτή αποτελεί ένα μικρό κοινωνικό σύνολο και μπορεί να χαρακτηριστεί κλειστή ως κοινωνία. Έτσι η επιτυχία της θα αποτελέσει ένα καλό υπόβαθρο για την συνέχειά της. Αυτή η επισήμανση τονίστηκε και στις μαθητευόμενες καθώς η συμπεριφορά τους θα έπρεπε να είναι επαγγελματική. Έτσι στις αρχές Νοεμβρίου ξεκίνησε η Τάξη Μαθητείας στην ειδικότητα Αισθητικής Τέχνης στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας. Οι μαθητευόμενες όλο το διάστημα ήταν ενθουσιασμένες για την έναρξη της μαθητείας και για τη δυνατότητα εκπαίδευσής τους σε πραγματικό εργασιακό χώρο. Ως μέρα εκπαίδευσης στο σχολείο ορίστηκε η Πέμπτη, μετά από συνεννόηση με τις επιχειρήσεις καθώς στην Δράμα είναι μέρα λαϊκής και υπάρχει μειωμένη προσέλευση στους συγκεκριμένους χώρους. Φυσικά ελέγχθηκε και η συμβατότητα της μέρας με το πρόγραμμα του σχολείου στην οποία θα πραγματοποιείται το επτάωρο μάθημα από τις εκπαιδεύτριες Κ.Α. και Σ.Ε.

Μετά από μελέτη του προγράμματος σπουδών καθόρισαν οι εκπαιδεύτριες το πλάνο της εκπαίδευσης με την σημείωση να μπορέσουν να εξασκήσουν οι μαθητευόμενες σημεία τα οποία τους δυσκόλευαν για την καλύτερη ανταπόκρισή τους στον εργασιακό χώρο. Σε κάθε συνάντηση ταυτόχρονα με τη διδασκαλία των μαθημάτων του προγράμματος υπήρχε αναφορά και συζήτηση για την συμπεριφορά των μαθητευόμενων στο χώρο εργασίας, για ενδεχόμενα προβλήματα ή/και δυσκολίες οι οποίες εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της εβδομάδας.

Οι μαθητευόμενες δεν ανέφεραν ιδιαίτερα προβλήματα και αυτά που κυρίως τους ανησυχούσαν ήταν διαδικαστικά όσο αφορά τον τρόπο συμπεριφοράς μέσα στο χώρο αλλά και ποια τα όριά τους στη συναναστροφή τους με τους πελάτες. Κατά τις μηνιαίες συναντήσεις της επόπτριας με την Β.Μ., στην οποία μαθήτευε η μαθ.1, είχε αναφερθεί ότι η μαθητευόμενη δεν έδειχνε τόσο ενδιαφέρον για τις εργασίες οι οποίες λάμβαναν χώρα στο ινστιτούτο. Επίσης κατά τη διάρκεια επίδειξης θεραπειών είχε μια όχι και τόσο διακριτική συμπεριφορά, φέρνοντας τις πελάτισσες σε δύσκολη θέση. Μετά την πληροφόρηση της επόπτριας για το περιστατικό έγινε συζήτηση με την μαθητευόμενη για την συμπεριφορά της στο χώρο. Παρόλα αυτά μετά από ένα χρονικό διάστημα περίπου τεσσάρων μηνών η μαθητευόμενη ενημέρωσε ότι θα διακόψει την μαθητεία για προσωπικούς λόγους. Η ανακοίνωση αυτή έφερε ανακούφιση στην Β.Μ. καθώς παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες τόσο της ίδιας όσο και της επόπτριας η μαθητευόμενη δεν έδειχνε να μπορεί να προσαρμοστεί στο ινστιτούτο. Όσο αφορά τη μαθ.2 φαίνεται ότι προσαρμόστηκε πολύ γρήγορα στο χώρο και αυτό επιβεβαιώθηκε από την εκπαιδευτριά της Α.Σ στην επόπτρια

κατά τις προδιαγεγραμμένες συναντήσεις τους. Επίσης τόνιζε την προθυμία, τον γρήγορο ρυθμό μάθησής της και την εύκολη ένταξή της στο χώρο. Στο τελείωμα της μαθητείας έγινε πρόταση για πρόσληψη στην μαθ.2, αλλά εκείνη αρνήθηκε καθώς όπως χαρακτηριστικά ανέφερε «Δεν θα ήθελα να δουλέψω αμέσως».

Η μαθ.3 και μαθ.5 οι οποίες επιλέχτηκαν από την Μ.Σ. όπως και στην παραπάνω περίπτωση εντάχθηκαν γρήγορα στο χώρο, έδειχναν θέληση και όρεξη για μάθηση. Στο τέλος της μαθητείας έγινε πρόταση να παραμείνουν στο ινστιτούτο ως προσωπικό και οι δύο μαθητευόμενες. Η μαθ.3 αρνήθηκε καθώς θα έμπαινε ξανά στη διαδικασία να δώσει πανελλήνιες εξετάσεις και ήθελε να αφοσιωθεί σε αυτό. Επίσης η μαθ.5 αρνήθηκε διότι σκεφτόταν το ενδεχόμενο να εγκατασταθεί στη Γερμανία, όπου βρίσκονταν και οι γονείς της και να αναζητήσει εργασία εκεί. Οι μαθητευόμενες 4 και 6, οι οποίες πραγματοποιούσαν την μαθητεία στο ξενοδοχείο, έδειχναν και εκείνες εξαιρετική προθυμία και διάθεση για γνώση. Υπήρχαν κάποιες αρχικές παρατηρήσεις από την Γ.Ζ., εκπαιδύτρια στην επιχείρηση, για την μαθ.6 όσο αφορά την συμπεριφορά της αλλά μετά από συζήτηση τόσο με την ίδια όσο και με την επόπτρια λύθηκαν. Κατά τις συζητήσεις της Γ.Ζ. με την επόπτρια ανέφερε ότι και οι δύο μαθητευόμενες ήταν πάρα πολύ καλές και ότι είχαν γοργό ρυθμό μάθησης ακόμα και στη «δύσκολη» στιγμή κατά την οποία, η επιχείρηση χρειάστηκε να αλλάξει πρωτόκολλα θεραπειών και κινήσεις μασάζ. Έτσι όταν τελείωσε η μαθητεία των κοριτσιών προσελήφθη η μαθ.4 καθώς το ξενοδοχείο θεώρησε ότι τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο δεν μπορούσε να απορροφήσει δύο εργαζόμενους επιπλέον.

Καθ' όλη τη διάρκεια της μαθητείας οι μαθητευόμενες αποκτούσαν άλλο «αέρα» και άνεση σε σχέση με την ειδικότητα μέσα από τις εμπειρίες τους. Εκπαιδευόνταν σε διαφορετικά περιστατικά στα οποία μπορούσαν πλέον να εξηγήσουν από μόνες τους τον τρόπο χειρισμού τους, αντιλαμβάνονταν την ενδεχόμενη αιτία και σε συνεργασία με την εκπαιδύτριά τους στο χώρο εργασίας αλλά και με συζήτηση με τις εκπαιδευτικούς στο χώρο του σχολείου μπορούσαν να αναλύσουν ακόμα περισσότερο την θεωρία η οποία βρίσκονταν πίσω από την πρακτική εξάσκηση και εργασία στο πεδίο. Οι μαθητευόμενες πλέον ήταν ενταγμένες πλήρως στο χώρο και οι εκπαιδευτές τους στο χώρο τις θεωρούσαν ως «ισότιμες».

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι κατά τα παρελθόντα χρόνια υπηρεσίας εκπαιδευτικών στα επαγγελματικά λύκεια έχει αναφερθεί επανειλημμένα ότι υπάρχει μία αναντιστοιχία στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη. Πολλά σχολεία παρουσιάζουν έλλειψη

σε εργαστηριακό εξοπλισμό με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται η διαδικασία κατανόησης της χρήσης μηχανημάτων και σωστής χρησιμοποίησης υλικών και μεθόδων. Από προσωπικές σημειώσεις της ερευνήτριας είχε παρατηρηθεί το φαινόμενο της γρήγορης εξοικείωσης των μαθητριών του τμήματος στις εργαστηριακές ασκήσεις. Όμως κατά τη διάρκεια των θεωρητικών ερωτήσεων πάνω στην εργαστηριακή άσκηση οι περισσότερες μαθήτριες αδυνατούσαν να απαντήσουν. Αυτό οφειλόταν στην μη ικανότητα σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη.

Σε συζήτηση με την Β.Ε. συνάδελφο της ειδικότητας διαπιστώθηκε ότι και στα δικά της μαθήματα παρατηρούνταν το ίδιο φαινόμενο και το οποίο επιβεβαιώθηκε και από την Κ.Κ. καθηγήτρια άλλης ειδικότητας. Σε ένα γενικότερο προβληματισμό με καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων αναδείχθηκε η έλλειψη πόρων σε κάποιες ειδικότητες αλλά και η έλλειψη διαφορετικών περιπτώσεων, οι οποίες θα ήταν ικανές να καλύψουν την εφαρμογή της θεωρίας. Έτσι η πράξη πολλές φορές γίνονταν υποθετικά και ενώ οι μαθητές είχαν μια πρακτική ικανότητα, αυτή να μην μπορεί να εκφραστεί και να συνδεθεί με το θεωρητικό υπόβαθρο το οποίο λάμβαναν από τα θεωρητικά μαθήματά τους. Σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε την εξαιρετική ικανότητα την οποία πολλές μαθήτριες εμφανίζουν στα χέρια χαρακτηρίζοντάς τις πολλές φορές στους κύκλους των εκπαιδευτικών του σχολείου ως «ταλαντούχες». Το αποτέλεσμα των παραπάνω είναι τα παιδιά να βγαίνουν στην αγορά εργασίας με βασικές ελλείψεις, κυρίως όσο αφορά την εκπαίδευσή τους σε διαφορετικά περιστατικά, κάνοντας ακόμη πιο δύσκολη την απορρόφησή τους στην επαγγελματική ζωή. Όμως μέσα από την εφαρμογή της Τάξης Μαθητείας οι απόφοιτοι πλέον εφοδιάζονται με τις απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις από την εναλλαγή σχολείου εργασιακού χώρου, αντιμετωπίζοντας διαφορετικές περιπτώσεις.

2. Μεθοδολογία

Η έρευνα αποτελεί μια σκόπιμη και συστηματική διαδικασία απόκτησης νέων αξιόπιστων γνώσεων και αντιλήψεων⁷³. Μέσα από αυτή τη διαδικασία επεκτείνεται η γνώση, η κατανόηση του κόσμου και επέρχεται εξέλιξη και πρόοδος⁷⁴. Βασικό κομμάτι σε κάθε

---

⁷³ Verma, M., Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική έρευνα. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Τεχνικές*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

⁷⁴ Barton, L. (2005). Emancipatory research and disabled people: some observations and questions. *Educational review*, 57(3), pp. 317-327.

έρευνα είναι η έγκυρη και αντικειμενική γνώση για τον προς εξυπηρέτηση σκοπό. Έτσι θα πρέπει να υπάρχει μια κριτική προσέγγιση ως προς το ποιος ερευνά και ποια η χρησιμότητα της έρευνας, γι' αυτό ο ρόλος και η προσωπικότητα του ερευνητή έχουν επίσης βασικό ρόλο⁷⁵.

2.1 Ερευνητική μέθοδος

Η επιλογή των καταλληλότερων μεθόδων για την διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων αποτελεί καίριο ζήτημα για τον ερευνητή και συνδέεται με το σκοπό και το είδος της έρευνας η οποία θα διεξαχθεί⁷⁶. Οι ερευνητικές μέθοδοι διακρίνονται σε ποιοτικές και ποσοτικές. Οι ποσοτικές αναλύουν την ποσότητα εμφάνισης του φαινομένου που εξετάζεται, ενώ οι ποιοτικές αναφέρονται στο είδος και στο συγκεκριμένο χαρακτήρα του φαινομένου⁷⁷. Και οι δύο μέθοδοι δίνουν τη δυνατότητα στον ερευνητή να προσεγγίσει ένα ερευνητικό πεδίο και να επικεντρωθεί σε αυτό.

Η παρούσα μελέτη είναι μια εκπαιδευτική έρευνα η οποία αναφέρεται στη συλλογή δεδομένων σχετικά με τον εκπαιδευτικό κόσμο, την εκπαιδευτική διαδικασία και επιπλέον επικεντρώνεται στην λύση εκπαιδευτικών προβλημάτων. Σκοπός της είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς και τους εμπλεκόμενους με την εκπαίδευση να αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Στη συγκεκριμένη ερευνητική εργασία η ερευνήτρια είναι πτυχιούχος αισθητικής και κοσμητολογίας, η οποία εργάζεται τα τελευταία εννιά χρόνια ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός στις τεχνικές επαγγελματικές σχολές οι οποίες εντάχθηκαν στο επαγγελματικό λύκειο. Ο θεσμός της Τάξης Μαθητείας είναι ένας καινοτόμος θεσμός για τα ΕΠΑ.Λ. ο οποίος στο ΦΕΚ 193/Α/17.09.2013 αναφέρεται ως ο σύνδεσμος των μαθητών με την αγορά εργασίας, αποτελώντας ένα φλέγον και επίκαιρο εκπαιδευτικό ζήτημα τα οποία συνδέεται με την κοινωνική δομή και χρήζει περαιτέρω έρευνας για την αποσαφήνιση της έως τώρα εφαρμογής του αλλά και βελτίωσής του⁷⁸.

Ο θεσμός του «Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας» εντάχθηκε σχετικά πρόσφατα στην ελληνική πραγματικότητα για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στα ΕΠΑ.Λ. της

---

⁷⁵ Barnes, C. (2003). What a difference a decade makes: reflections on doing emancipatory disability research. *Disability and society*, 18(1), pp. 3-17.

⁷⁶ Verma, Mallick, *ό.π.*

⁷⁷ Kvale, S. (1996). *Interviews, an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

⁷⁸ ΥΠΠΕΘ. ΦΕΚ 193/Α/17.09.2013. Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις. Ανακτήθηκε 31 Δεκεμβρίου 2018, από www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/4186-2013.pdf

χώρας. Ειδικότερα για την ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» πρώτη φορά λειτούργησε το έτος 2017 – 2018. Για αυτό το λόγο τα ποσοτικά δεδομένα είναι ακόμα περιορισμένα σε αριθμό για γενίκευση στον εμπλεκόμενο πληθυσμό. Λόγω των παραπάνω καθώς και το ότι σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να ερευνηθεί σε βάθος η έως στιγμής αποτελεσματικότητα του νεοεισαχθέντος θεσμού, κρίθηκε ως αποτελεσματικότερη μέθοδος η ποιοτική έρευνα μέσω περιπτωσιολογικής μελέτης. Με αυτή τη μέθοδο θα διερευνηθούν ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως η περιγραφή, ανάλυση και κατανόηση των υπό έρευνα κοινωνικών φαινομένων, καταστάσεων συμπεριφορών και ομάδων. Υπό αυτήν την έννοια τα κρίσιμα ζητήματα της έρευνας διαρθρώνονται υπό την μορφή ερωτημάτων⁷⁹. Οι ποιοτικές μέθοδοι δίνουν την ευκαιρία στον ερευνητή να εμβαθύνει ως προς το περιεχόμενο της υποκειμενικής εμπειρίας. Ο ερευνητής που ακολουθεί την ποιοτική μέθοδο παρατηρεί, παίρνει συνεντεύξεις, κρατά σημειώσεις, περιγράφει και ερμηνεύει τα φαινόμενα όπως ακριβώς έχουν⁸⁰. Οφείλει να καταγράψει τα γεγονότα, αλλά ταυτόχρονα είναι αντιμέτωπος με τον ίδιο του τον εαυτό καθώς πρέπει να συνδυάσει με λογικό τρόπο όσα παρατηρεί για να καταλήξει σε συμπέρασμα. Ο ερευνητής είναι εκείνος που θα αποφασίσει τι είναι σημαντικό και τι δεν είναι. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η υποκειμενικότητά του αλλά και η κρίση όσων θα διαβάσουν την έρευνα⁸¹.

Η ποιοτική έρευνα προσφέρει την δυνατότητα σε βάθος διερεύνησης ενός θέματος. Αυτό μπορεί να εμφανίσει στην επιφάνεια διαδικασίες και συμπεριφορές οι οποίες δεν θα μπορούσαν εύκολα να φανούν και δεν είχαν προκαθοριστεί. Επίσης ο ερευνητής μπορεί να εξετάσει εμπειρίες και να δει την προοπτική του άλλου⁸². Η σφαιρική αντίληψη αποτελεί μείζον θέμα κατά την συλλογή και ανάλυση των στοιχείων σε ένα φυσικό κοινωνικό πλαίσιο, καθώς θα πρέπει να κατανοηθεί η πολύπλοκη ανθρώπινη ύπαρξη. Για το λόγο αυτό δίνεται σημασία στις μεθόδους ανάλυσης, κατανοώντας την πολυπλοκότητα του πλαισίου χωρίς μια απλή αποτύπωση επιφανειακών συσχετισμών⁸³.

---

⁷⁹ Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

⁸⁰ Eisner, W.E. (1991). *The enlightened eye, qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Macmillan. σ. 217.

⁸¹ Στο ίδιο, σελ. 39.

⁸² Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

⁸³ Mason, ό.π.

2.2 Ερευνητικό εργαλείο

Όσον αφορά την μεθοδολογία, η έρευνα στηρίχτηκε σε προϋπάρχουσες βασικές αρχές συλλέγοντας υλικό σε συμφωνία με το βασικό ερώτημα της έρευνας. Υπό μια γενική θεώρηση, κάθε ερευνητικό εργαλείο και μέθοδος διαθέτει πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Στην παρούσα έρευνα ως εργαλείο χρησιμοποιείται η ημιδομημένη συνέντευξη από επιλεγμένα πρόσωπα τα οποία αφενός εμπλέκονται άμεσα στη διεξαγωγή της μαθητείας και αφετέρου αποτελούν το καθένα εκπροσώπους κάθε εμπλεκόμενης πλευράς. Ειδικότερα, όσον αφορά στη συνέντευξη, θεωρείται μια από τις γνωστότερες και ευρύτερα εφαρμοσμένες μεθόδους συλλογής υλικού. Χαρακτηρίζεται από την υποβολή ερωτήσεων στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει. Σκοπός της διαδικασίας είναι η φώτιση πτυχών της σκέψης του ερωτώμενου καθώς και η σύγκριση με τις ενδεχόμενες γνώμες άλλων. Στην συνέχεια η έρευνα προχωράει με την σύγκριση και ομαδοποίηση των απόψεων των ερωτώμενων.

Τα είδη της συνέντευξης διακρίνονται σε α) κατευθυνόμενη ή δομημένη, β) ημι-κατευθυνόμενη ή ημιδομημένη και γ) ελεύθερη συνέντευξη. Όσον αφορά την πρώτη βασίζεται στην χρήση ερωτηματολογίων με προκαθορισμένες ερωτήσεις. Αυτή η μέθοδος συλλογής δεδομένων αποφεύγεται να χρησιμοποιηθεί σε μία ποιοτική έρευνα καθώς αυτός ο προκαθορισμένος και άκαμπος τρόπος υποβολής των ερωτήσεων, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και στη σειρά, δεν επιτρέπει την σε βάθος ανακάλυψη νέων στοιχείων. Σε γενικές γραμμές, η δομημένη συνέντευξη χρησιμοποιείται περισσότερο σε περιγραφικές μελέτες για τον προσδιορισμό γενικών υποδειγμάτων. Η ημιδομημένη συνέντευξη αποτελεί μία σε βάθος μέθοδο συλλογή δεδομένων σε ποιοτική έρευνα. Συνήθως χρησιμοποιείται για την αναζήτηση της σχέσης αλληλεπίδρασης μεταξύ συγκεκριμένων μεταβλητών. Αυτή αναφέρεται στην χρήση ενός καταλόγου ερωτήσεων τις οποίες ο ερευνητής μπορεί να απευθύνει κατά την κρίση του. Ο κατάλογος αυτός αποτελεί ένα οδηγό, μέσω του οποίου θα καλυφθούν τα θέματα που ο ερευνητής θεωρεί απαραίτητα. Η ημιδομημένη συνέντευξη δίνει την δυνατότητα αλλαγής του περιεχομένου των ερωτήσεων με βάση την προσωπικότητα του συνεντευξιαζόμενου το οποίο έχει απέναντί του. Επιπλέον μπορεί να τροποποιήσει την σειρά των ερωτήσεων και να εμβαθύνει σε πεδία τα οποία θεωρεί καταλληλότερους τους ερωτώμενους. Τέλος μπορεί να προστεθούν ή να αφαιρεθούν ερωτήσεις ανάλογα με το υλικό τα οποίο θέλει να ανακαλύψει⁸⁴. Όσο αφορά την ελεύθερη συνέντευξη, αυτή είναι ευρεία χωρίς προκαθορισμένο κατάλογο ερωτήσεων. Οι ερωτώμενοι καλούνται να εκφράσουν την

---

⁸⁴ Mason, *ό.π.*

γνώμη τους ελεύθερα πάνω σε κάποιες θεματικές ενότητες τις οποίες έχει καταγράψει ο ερευνητής σε μια μορφή διάδρασης. Τόσο η ημιδομημένη όσο και η ελεύθερη συνέντευξη βοηθούν τους ερευνητές να ανακαλύψουν όσο το δυνατόν περισσότερο υλικό. Παρέχουν ταυτόχρονα στους ερωτώμενους τη δυνατότητα να εκφράσουν ελεύθερα τη γνώμη τους, τις απόψεις τους, τις εμπειρίες τους και τις αγωνίες τους. Γενικά είναι δυνατόν να ειπωθεί πως είναι μια σε βάθος κατάθεση ψυχής του συμμετέχοντα⁸⁵.

Η προσωπική συνέντευξη χρειάζεται προσοχή ως προς την επιλογή των ατόμων τα οποία θα διεξάγουν την συνέντευξη κάτι που συχνά απαιτεί την πρότερη εκπαίδευσή τους από ειδικευμένο προσωπικό. Έτσι η ημιδομημένη συνέντευξη εκτιμάται ότι εξασφαλίζει έκταση αλλά και βάθος πληροφοριακού υλικού σε σχέση με διάφορες άλλες μεθόδους συλλογής αυτού, όταν μάλιστα σε μία έρευνα υπεισέρονται στοιχεία τα οποία αφορούν σε προθέσεις, συναισθήματά, κίνητρα, στοχεύσεις, στόχους, σκοπιμότητες, σκοπούς, αξίες, αντιλήψεις κοκ. Επίσης επιτρέπει στον ερευνητή να αξιοποιήσει τις απαντήσεις του προσώπου το οποίο ερωτάται, να προσθέσει ερωτήματα τα οποία προκύπτουν κατά τη συζήτηση, να εντοπίσει κρυμμένες αλήθειες και έτσι να ανακαλύψει νέα στοιχεία. Βέβαια πάντα ενέχει κάποιο όριο υποκειμενικότητας⁸⁶.

Στην παρούσα ερευνητική εργασία χρησιμοποιήθηκε μια ορισμένη μορφή συνέντευξης, η ημιδομημένη, η οποία περιέχει προσχεδιασμένες ερωτήσεις χωρίς ωστόσο να περιορίζεται η δυνατότητα να συζητηθούν θέματα τα οποία θα προκύψουν από τη συζήτηση και για τα οποία θα τεθούν οι κατάλληλες ερωτήσεις. Παρόλα αυτά σε καμία περίπτωση δεν καθοδήγησαν τον ερωτώμενο στην απάντησή του για να συμφωνήσει με τον συνεντευκτή. Η ημιδομημένη συνέντευξη περιείχε ερωτήσεις ανοικτές οι οποίες έδιναν την δυνατότητα στον συμμετέχοντα να αναπτυχθεί σε βάθος. Επίσης όλες οι ερωτήσεις είχαν νόημα για τους συνεντευξιαζόμενους καθώς ήταν σχετικές με την εμπειρία τους. Επιπλέον ήταν σύμφωνες με τις αρχές της δεοντολογίας και διακατέχονταν από ευαισθησία προς αυτούς χωρίς να προσβάλλεται και να παραβιάζεται η προσωπικότητά τους. Οι ερωτήσεις ήταν τέτοιας μορφής ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία των συμμετεχόντων⁸⁷.

---

⁸⁵ Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

⁸⁶ Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

⁸⁷ Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Η σειρά με την οποία θα είναι καλό να τεθούν οι ερωτήσεις, θα βοηθήσουν τον συνεντευξιαζόμενο να χαλαρώσει και ομαλά να τον εντάξουν στο θέμα το οποίο θα πραγματευτεί η συνέντευξη. Έτσι καλό είναι να υπάρξει μία αρχική ερώτηση γενική, η οποία να χρησιμοποιείται σε όλο τον αριθμό των συνεντεύξεων τα οποία θα λάβουν μέρος στην έρευνα. Στη συνέχεια θα πρέπει να περιλαμβάνονται κάποιες εύκολες ερωτήσεις, με σκοπό να εντάξουν τον ερωτώμενο στο θέμα. Έπειτα έρχεται ο βασικός κορμός της συνέντευξης προς ανακάλυψη των θεμάτων της έρευνας. Προς το τέλος της διαδικασίας καλό θα είναι να χρησιμοποιούνται πιο απλές ερωτήσεις έτσι ώστε να οδηγήσουν στην ολοκλήρωση της συνέντευξης και να βοηθήσουν στην αποφόρτιση του συνεντευξιαζόμενου⁸⁸. Πάνω σε αυτή τη λογική τέθηκαν σε αυτή την ερευνητική διαδικασία οι ερωτήσεις.

Μετά την επιλογή του δείγματος επιχειρήθηκε μια πρώτη προσέγγιση των συμμετεχόντων. Η πρώτη επαφή της ερευνήτριας με τους συμμετέχοντες έγινε με τηλεφωνική επικοινωνία και έπειτα ορίστηκε η ακριβής ημερομηνία και ώρα συνάντησης με τον κάθε έναν από αυτούς. Κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων τηρήθηκαν όλα τα δεοντολογικά ζητήματα, όπως η ενημέρωση των συμμετεχόντων για τον σκοπό της έρευνας και τα ερωτήματα τα οποία θα κληθούν να απαντήσουν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Επίσης ενημερώθηκαν για τη διασφάλιση της ανωνυμίας τους, την εχεμύθεια και την εμπιστευτικότητα η οποία διέπει την έρευνα ως προς τα δεδομένα, το δικαίωμα τους να μην απαντήσουν σε ορισμένα ερωτήματα ή να διακόψουν την συνέντευξη και τέλος, τη μη παραποίηση των δεδομένων⁸⁹. Σε όλους τους συμμετέχοντες τονίστηκε η σημαντικότητα και η αναγκαιότητα των απόψεων και των εμπειριών τους για τη συμμετοχή τους στον καινούριο θεσμό της Τάξης Μαθητείας.

Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα σε μέρη οικεία για τα πρόσωπα τα οποία τις έδωσαν, δηλαδή στον χώρο εργασίας για τις εργοδότες και του σχολείου για τις εκπαιδευτικούς. Το περιεχόμενο των συνεντεύξεων ήταν όμοιο τόσο στους εκπαιδευτικούς του σχολείου, οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας όσο και στους εκπαιδευτές των επιχειρήσεων στους οποίους πραγματοποίησαν την μαθητεία οι εκπαιδευόμενοι, εκτός της πρώτης εκ των κύριων ερωτήσεων του οδηγού της συνέντευξης. Αυτό κρίθηκε αναγκαίο γιατί όσο αφορά τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν την εποπτεία της Τάξης Μαθητείας, υπάρχει μείωση ωραρίου και θεωρήθηκε πως πρέπει να ανιχνευθούν τα κίνητρα επιλογής ενασχόλησης των

---

⁸⁸ Robson, *ό.π.*

⁸⁹ Αβραμίδης, Η., Καλύβα, Ε. (2006). *Μέθοδοι έρευνας στην Ειδική Αγωγή: Θεωρία και εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Παπαζήση.

εκπαιδευτικών με την τάξη. Μέσος όρος των συνεντεύξεων υπήρξαν τα 30' λεπτά και η ταυτότητα του κάθε συμμετέχοντα κωδικοποιήθηκε με ένα νούμερο, από το 1 έως το 6 και με το γράμμα E (δηλαδή E1, E2, κοκ). Ο οδηγός της συνέντευξης καθοδήγησε την όλη διαδικασία αλλά σε καμία περίπτωση δεν την κατεύθυνε. Στην αρχή της κάθε συνάντησης πριν να αρχίσει η κατεξοχήν συνέντευξη προηγείται σχετική χαλαρή συζήτηση προς υπενθύμιση του θέματος αλλά και για να δημιουργηθεί ένα κλίμα οικειότητας. Οι πρώτες πέντε ερωτήσεις ήταν δημογραφικές και οι επόμενες έξι αποτελούσαν τον κύριο οδηγό της συνέντευξης, η ροή της συζήτησης και οι απαντήσεις τους επέφεραν σχετική τροποποίηση του αρχικού σχεδιασμού, πράγμα το οποίο όχι μόνο δεν δημιούργησε πρόβλημα αλλά εμπλούτισε την όλη διαδικασία και φώτισε μη προβλεφθείσες πλευρές του θέματος.

Όσον αφορά στη διαμόρφωση του επικοινωνιακού πλαισίου από πλευράς της ερευνήτριας και κυρίως στο επίπεδο της εξωλεκτικής επικοινωνίας καθώς και της διαχείρισης των παραγλωσσικών και των εξωγλωσσικών στοιχείων, η ερευνήτρια υπήρξε ευγενική, σε φιλική διάθεση προς τον συνομιλητή της και με συνεχή έκφραση του ενδιαφέροντος προς τα λεγόμενά του και σεβασμό προς το πρόσωπό του, ανεξαρτήτως του αν συμφωνούσε ή όχι με τις απόψεις οι οποίες εμπεριέχονταν στις απαντήσεις του⁹⁰. Οι συνεντεύξεις στο σύνολό τους μαγνητοφωνήθηκαν με τη χρήση ηλεκτρονικού εργαλείου εγγραφής και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν, μετεγγράφησαν και κατεγράφησαν σε ρέοντα λόγο, σε ενιαίο κείμενο με ψηφιακή μορφή. Ακόμη κρίθηκε σκόπιμο το εργαλείο εγγραφής (ψηφιακό μαγνητόφωνο) να μην βρίσκεται σε εμφανές σημείο για να μην επηρεάζει τον ερωτώμενο⁹¹.

Η μεθοδολογία προσέγγισης, ανάλυσης και ερμηνείας του υλικού των συνεντεύξεων στηρίχτηκε στην ανάλυση λόγου, η οποία με έναν τρόπο στηρίζεται στις αρχές της κλασσικής ρητορικής. Η εν λόγω στρατηγική αποπειράται να μελετήσει τη γλώσσα πέραν της λέξης ή της φράσης, εισάγοντας το στοιχείο της γλωσσικό-κοινωνικοπολιτισμικής διασύνδεσης με την καθημερινή αυθόρμητη και πηγαία διαπροσωπική λεκτική και εξωλεκτική επικοινωνία. Στην ανάλυση λόγου, η γλώσσα εκλαμβάνεται πρωτίστως ως κοινωνική/επικοινωνιακή πρακτική, η οποία ερμηνεύει αλλά και επανερμηνεύει τον κόσμο εκφράζοντάς τον⁹². Ο λόγος λοιπόν υπό το προαναφερθέν πρίσμα και ο λόγος των συνεντεύξεων συνιστά ένα πρωτογενές

---

⁹⁰ Ιωσηφίδης, ό.π.

⁹¹ Taylor, S., Bogdan, R. (1998). *Introduction to qualitative research methods*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

⁹² Fairclough, N. (2002). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

και αυθεντικό επικοινωνιακό γεγονός το οποίο συμπεριλαμβάνει πέραν των λεγόμενων τα οποία εκφράζονται με λέξεις, ένα σύνολο από φράσεις προτάσεις, εκφράσεις προσώπων, χειρονομίες, νεύματα και νοήματα, χροιά φωνής, τόνο κ.ά. Τελικώς εμπεριέχει όσα αντανακλούν στάσεις, γνώμες, αξίες, πεποιθήσεις, συναισθήματα, αισθήματα και αισθήσεις καθώς και άρρητες συνδηλώσεις, υπονοούμενα νοήματα και ασυνείδητες σκέψεις. Το φύλλο με το προσχέδιο των ερωτήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης η οποία διενεργήθηκε κατά την παρούσα ερευνητική εργασία καθώς και ο οδηγός ο οποίος οδήγησε στο προσχέδιο βρίσκεται στο Παράρτημα 1.

2.3 Το δείγμα

Σε μια έρευνα η επιλογή του δείγματος αποτελεί μία διαδικασία καθοριστικής σημασίας για την εγκυρότητα των ερευνητικών δεδομένων. Έτσι στη συγκεκριμένη έρευνα εκ προθέσεως έγινε συλλογή δεδομένων από τους άμεσα εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας το έτος 2017-2018 και τους εκπαιδευτές των επιχειρήσεων στις οποίες πραγματοποίησαν μαθητεία οι εκπαιδευόμενοι της Τάξης στην ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας. Θεωρήθηκε ότι τα άτομα αυτά μπορούν να δώσουν πολύτιμα στοιχεία λόγω της εμπειρίας τους από την εμπλοκή και υλοποίηση της συγκεκριμένης τάξης σε αυτή την ειδικότητα. Επίσης επιλέχθηκε η περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, καθώς αποτελούσε μία εκ των περιφερειών οι οποίες διενήργησαν την Τάξη Μαθητείας στην ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» για πρώτη φορά. Έτσι κρίθηκε ενδιαφέρον να εξεταστεί η παραμεθόρια περιοχή της Δράμας, καθώς αποτελεί μία επαρχιακή κυρίως αγροτική περιοχή. Επιπλέον κατά την αποτίμηση της πρώτης φάσης του Μεταλκειακού Έτους από το ΙΕΠ, στην συγκεκριμένη περιφέρεια αποτιμήθηκαν μόνο δημόσιες επιχειρήσεις, δημιουργώντας την ανάγκη αποτίμησης και των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε αυτή⁹³. Η ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» αποτελεί ιδανικό μέσο καθώς οι εργοδότες της είναι μόνο ιδιώτες. Τα παραπάνω αποτέλεσαν βασικό κριτήριο για την επιλογή του δείγματος και κύριος σκοπός ήταν να εντοπιστούν όλοι οι συμμετέχοντες στον θεσμό της συγκεκριμένης περιφέρειας ενώ δεν μπήκε κάποιος άλλος παράγοντας αποκλεισμού στους συμμετέχοντες όπως η ηλικία, η προϋπηρεσία, το μορφωτικό επίπεδο κ.ά.

---

⁹³ Κακαρά, Α., Κουταλίδη, Σ., Μαυρικάκης, Ε., Νέλλα, Α., Παπαθανασίου, Θ., Παρίσης, Β., κ.ά. (2018). *Έκθεση αποτίμησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής πολιτικής (ΙΕΠ) για την Α' φάση του Μεταλκειακού έτους – τάξης μαθητείας: εμπειρική διερεύνηση σε μαθητευόμενους/ες, εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές φορέων απασχόλησης*, Αθήνα.

Έτσι, το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι συμμετείχαν στο μεταλυκειακό έτος για την ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης» και οι εκπαιδευτές των επιχειρήσεων της συγκεκριμένης ειδικότητας του σχολικού έτους 2017-2018. Συγκεκριμένα στην έρευνα συμμετείχαν οι δύο εκπαιδευτικοί του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας και οι τέσσερις εκπαιδευτές των επιχειρήσεων οι οποίοι υλοποίησαν την Τάξη Μαθητείας στην ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης» (βλ. Πίνακας 2α).

Ειδικότητες	Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Εκπαιδευτές επιχειρήσεων
N	2	4

Πίνακας 2α. *Ειδικότητες που συμμετείχαν στην έρευνα (N: αριθμός συμμετεχόντων)*

Με βάση το φύλο, από τους έξι συμμετέχοντες ήταν όλες γυναίκες (βλ. Πίνακες 2β και 2γ).

Φύλο εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας	Άνδρες	Γυναίκες
N	0	2

Πίνακας 2β. *Φύλο εκπαιδευτικών*

Φύλο εκπαιδευτών επιχειρήσεων	Άνδρες	Γυναίκες
N	0	4

Πίνακας 2γ. *Φύλο εκπαιδευτών επιχειρήσεων*

Αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα μόνο η μία καθηγήτρια του σχολείου ήταν μεταξύ 41 έως 50 ετών και η μία εκπαιδευτρια στην επιχείρηση 50 και άνω. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι μεταξύ 31 έως 40 ετών. Πιο

συγκεκριμένα από αυτούς η μία είναι εκπαιδευτικός στο σχολείο και οι υπόλοιπες είναι εκπαιδευτρίες στις επιχειρήσεις (Βλ. Πίνακας 2δ).

Ηλικία (έτη)	Σύνολο	Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Εκπαιδευτές επιχειρήσεων
25-30	0	0	0
31-40	4	1	3
41-50	1	1	0
50 και άνω	1	0	1

Πίνακας 2δ. *Ηλικία των συμμετεχόντων*

Πέντε είναι απόφοιτοι ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι.). Πιο συγκεκριμένα, τέσσερις είναι απόφοιτοι της σχολής «Αισθητικής» και «Αισθητικής και Κοσμητολογίας» και μία της «Φυσικοθεραπείας». Η μία εκπαιδευτρία στην επιχείρηση είναι απόφοιτος μεταδευτεροβάθμιας σχολής «Βοηθός Αισθητικής Τέχνης» και «Αισθητικός Ποδολογίας και Καλλωπισμού Νυχιών». Από τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η μία κατείχε μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Επιστήμες Αγωγής Εκπαίδευσης. Ενώ από τις εκπαιδευτρίες στις επιχειρήσεις κανένας δεν ήταν κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος. Και οι έξι συμμετέχοντες παρακολουθούν σεμινάρια και επιμορφώσεις πάνω στην ειδικότητα της Αισθητικής (Βλ. Πίνακας 2ε).

Τίτλοι Σπουδών	Εκπ. β/θμιας	Εκπ. επιχειρ
Πτυχίο ΑΕΙ – ΑΤΕΙ	2	3
Πτυχίο Μεταδευτεροβάθμιας	0	1
Τίτλος Μεταπτυχιακών Σπουδών	1	0
Εξειδίκευση με σεμινάρια πάνω στην ειδικότητα	2	4

Πίνακας 2ε. *Τίτλοι σπουδών των συμμετεχόντων*

Όσον αφορά την προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η μία εκπαιδευτικός έχει δεκαπέντε χρόνια, ενώ η δεύτερη εκπαιδευτικός έχει εννέα χρόνια προϋπηρεσία. Από τις εκπαιδευτριες στις επιχειρήσεις η ενασχόληση με την εκπαίδευση μαθητευόμενων αφορά τα είκοσι εννέα χρόνια για τη μία από τις εκπαιδευτριες, τα τέσσερα χρόνια για ακόμα μία από αυτές και τα δύο χρόνια για τις υπόλοιπες δύο εκπαιδευτριες (Βλ. Πίνακας 2στ).

Έτη προϋπηρεσίας Εκπαίδευσης Μαθητών	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30
Αριθμός εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας	0	2	0	0	0	0
Αριθμός εκπαιδευτών επιχειρήσεων	3	0	0	0	0	1

Πίνακας 2στ. Έτη Προϋπηρεσίας Εκπαίδευσης Μαθητών

Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν προϋπηρεσία στο ιδιωτικό τομέα σε συνάφεια με το αντικείμενο της ειδικότητας της αισθητικής. Για τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι τα 3 έτη ενώ για τις εκπαιδευτριες των επιχειρήσεων κυμαίνονται από 6 έως 29 έτη. (Βλ. Πίνακας 2ζ).

N	Προϋπηρεσία εκπ. β/θμιας (έτη)	Προϋπηρεσία εκπ.επιχειρήσεων (έτη)
1	3	6
2	3	10
3		15
4		29

Πίνακας 2ζ. Πίνακας προϋπηρεσίας στον ιδιωτικό τομέα με συνάφεια

Η μια από της εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι μόνιμο προσωπικό του σχολείου ενώ η δεύτερη εργάζεται για δεύτερη χρονιά στο σχολείο ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός. Η προϋπηρεσία τους κυμαίνεται από 9 έως 15 χρόνια (Βλ. Πίνακας 2η).

Εκπαιδευτικοί β/θμιας	Προϋπηρεσία Μόνιμης (έτη)	Προϋπηρεσία Αναπληρώτριας (έτη)
2	15	9

Πίνακας 2η. Πίνακας προϋπηρεσίας εκπαιδευτικών μονίμων - αναπληρωτών

3. Παρουσίαση ευρημάτων

3.1 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις για τη διεξαγωγή της Τάξης Μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα

3.1.1 Ο θεσμός της μαθητείας και οι προσδοκίες γι' αυτήν

Στο πλαίσιο του θεσμού της Τάξης Μαθητείας όλες οι εκπαιδευτρίες ενημερώθηκαν από την επόπτρια εκπαιδευτικό του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας για την ένταξη της ειδικότητας «Αισθητικής Τέχνης» στο θεσμό. Μέσα από αυτή την ενημέρωση συζητήθηκαν και λύθηκαν απορίες γύρω από τη λειτουργία του θεσμού της Τάξης Μαθητείας. Αν και δεν γνώριζαν για αυτό το νέο θεσμό στο ΕΠΑ.Λ. δημιουργήθηκαν προσδοκίες για την εφαρμογή και την εξέλιξή του οι οποίες επιβεβαιώθηκαν και ικανοποίησαν τις εκπαιδευτρίες. Όλες τους θεωρούν την εισαγωγή της μαθητείας ως κάτι θετικό και επιπλέον πιστεύουν ότι ο θεσμός βοηθάει να επιλέξουν και να εκπαιδεύσουν ένα μελλοντικό υπάλληλο. Επίσης υποστηρίζουν ότι είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι μαθητευόμενοι εκπαιδεύονται σε ένα σύγχρονο εργασιακό χώρο, με καταρτισμένο προσωπικό.

«Το γνώρισα από εσάς ήταν η πρώτη φορά που πήρα άτομο μέσω μαθητείας. Ένα κορίτσι είχα πάρει, τώρα πήρα δύο. Μου άρεσε πάρα πολύ σαν θεσμός [...].» E1

«[...] αντιλήφθηκα ότι είναι ένας τρόπος να βοηθήσει το κράτος τα παιδιά που τελειώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους με τις ειδικότητες που έχουν τα ΕΠΑΛ να εκπαιδευτούν μέσα σε ένα επαγγελματικό χώρο να ενδιαφερθούν με το αντικείμενο έτσι ώστε ως απώτερος σκοπός και για τον επαγγελματία και για τον μαθητευόμενο να δημιουργηθεί μια θέση εργασίας. Αυτό νομίζω ότι είναι το καλύτερο και πρέπει να είναι στόχος.» E2

«Δεν γνώριζα για το θεσμό και οι προσδοκίες μου ήταν αυτό που έγινε τελικά, περιμέναμε να έρθουν άτομα που θα τα εκπαιδεύσουμε για να αποκτήσουν εμπειρία πάνω σε αυτό που έχουν σπουδάσει, το οποίο έχουν μάθει για να το δουν πρακτικά.» E3

«Έχω νέα τεχνολογία στο χώρο, μελετάω τις εξελίξεις και ότι καινούργια και καλό υπάρχει τα παίρνω, δεν γνώριζα για το θεσμό αλλά μέσα από την επόπτρια και με ενημέρωσε για το θεσμό. Συνεργαζόμουν από πριν,

είχε επαφή ο χώρος με το σχολείο μέσω επισκέψεων και μέσω της μαθητείας μπορεί να γίνει μια πρώτη αναγνωριστική των παιδιών που σπουδάζουν στην ειδικότητα.» Ε4

3.1.2 Λειτουργία μαθητείας και εκπαίδευση μαθητευόμενων στην επιχείρηση

Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις η εκτίμηση των εκπαιδευτριών για τα μαθητευόμενα άτομα ήταν θετική. Σύμφωνα με αυτήν θα μπορούσε να προσβλέπει σε μια πολύ καλή μελλοντική επαγγελματική εξέλιξή τους. Αυτό επιβεβαιώνεται πάνω στην κατεύθυνση της επιμόρφωσης και της πρακτικής εξειδίκευσης των μαθητευόμενων σε συγκεκριμένο χώρο εργασίας. Επίσης αυτό ενισχύεται από την άποψη της οργάνωσης της αγοράς εργασίας υπό την έννοια ότι η σχέση εργοδοσίας – εργατικού δυναμικού γίνεται προσωπική και ενέχει το στοιχείο της προϋπάρχουσας εμπειρίας. Συγκεκριμένα θεωρούν θετικό το γεγονός πως η επιλογή της μαθητευόμενης μπορεί να πραγματοποιηθεί από την εκπαιδύτρια/εργοδότρια, όπως θα έκαναν κατά τη διαδικασία επιλογής μιας πραγματικής υπαλλήλου. Μέσα λοιπόν από τη μαθητεία, οι μαθητευόμενες εξειδικεύτηκαν στο αντικείμενο εργασίας τους λαμβάνοντας εκπαίδευση σε υψηλού επιπέδου επαγγελματικών απαιτήσεων εργασιακούς χώρους και σε πραγματικές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτό έκαναν πράξη τη θεωρητική εκπαίδευσή τους πάνω στο αντικείμενο το οποίο διδάχθηκαν τόσο στα χρόνια φοίτησής τους στο 2^ο ΕΠΑΛ Δράμας όσο και στην Τάξη Μαθητείας κατά τις μέρες εκπαίδευσής τους στο σχολείο. Γνώρισαν διαφορετικές περιπτώσεις, αποκόμισαν οφέλη από τα θετικά και τα αρνητικά του επαγγέλματος. Επίσης, οι εκπαιδύτριες θεωρούν ως θετικό την πληρωμή των μαθητευόμενων και την απόδοση ενσήμων, καθώς μέσα από αυτή τη διαδικασία υπάρχει οικονομικό κίνητρο και αναπτύσσεται αίσθημα επαγγελματικής ευθύνης και συνέπειας. Άλλη μια σημαντική πτυχή του θεσμού της μαθητείας είναι η έγνοια και η πραγματική ενασχόληση και εκπαίδευση των μαθητευόμενων από τις εκπαιδύτριες λόγω της ανησυχίας τους για την ίδια την επιχείρηση. Σε περίπτωση κατά την οποία κάτι δεν λειτουργήσει σωστά, η ίδια η εκπαιδύτρια ή εκπαιδύτρια/εργοδότρια θα αντιμετωπίσει πρόβλημα στον εργασιακό χώρο της, με σοβαρό ενδεχόμενο την οικονομική δυσπραγία της επιχείρησης.

«Ολοκληρώθηκε η μαθητεία της, πήγε πάρα πολύ καλά, το συγκεκριμένο κορίτσι τουλάχιστον είναι πολύ δραστήριο, κατευθείαν της έδωσα πρωτοβουλίες έτσι ώστε ακόμα και με την επαφή με το πελατολόγιο να κλείνει ραντεβού που στο δικό μου χώρο ίσως θα ήταν το τελευταίο πράγμα

που θα μπορούσα να τις δώσω γιατί θα έπρεπε να γνωρίζει τι ακριβώς θα κάνει και τις ιδιαιτερότητες που θα είχε κάθε πελάτισσα και μπήκε κατευθείαν και στην παροχή να δουλεύει και χέρια πόδια που συνήθως τα κορίτσια της πρακτικής δυστυχώς ή ευτυχώς το πρώτο καιρό τα κορίτσια θα πρέπει να εξοικειωθούν με τα εργαλεία με το κλίβανο με τις αποστειρώσεις με τον όλο χώρο και μετά να μπουν στη πρακτική. Ήταν ένα επικοινωνιακό παιδί και μπόρεσε και μπήκε σε όλα τα πόστα.

[...] είχα πάρει και άλλα κορίτσια αντίστοιχα από δημόσιο ΙΕΚ τα οποία έκαναν μεν και εκείνα πρακτική για να πάρουν την πιστοποίησή τους και παρόλο που είχαν αρκετές ώρες πρακτικής δεν πληρώνονταν, οπότε ίσως ήταν και αυτός ένας λόγος που έπαιρναν πιο χαλαρά το όλο θέμα δεν ήταν τόσο τυπικές στα ωράριά τους. Ενώ με το παιδί της μαθητείας επειδή πληρώνονταν και ακόμα και τα ρεπό και τις άδειές τους έπρεπε εγώ ως εργοδότη να το δηλώνω στη λογίστρια και το εξήγησα και εγώ από την αρχή είχε ένα άλλο βάρος ήρθε ποιο συνειδητοποιημένη» Ε1

«Κύλησε καλά, είχαμε μια περίοδο προσαρμογής κοντά στον 1,5 με 2 μήνες είχαν μια σχετική εμπειρία πάνω στο κομμάτι που είχαν ήδη εκπαιδευτεί απλά σε εμάς εξειδικεύτηκαν περισσότερο σε κομμάτια που χρειάζονταν σύμφωνα με την φύση της δουλείας εδώ, για να μπορέσουν να τα χρησιμοποιήσουν μετά στην εργασία τους. [...] λόγω του ότι είναι ξενοδοχείο και έχουμε πελάτες πιο απαιτητικούς έπρεπε να είμασταν από πάνω για να μην δημιουργούνται προβλήματα. Το ξενοδοχείο είναι 5 αστέρων και είχε απαιτητικούς πελάτες κυρίως από αυτούς που μένουν στο ξενοδοχείο. Εμείς εξυπηρετούμε και πολίτες από την κοινωνία πόλης της Δράμας. Έτσι είχαμε κάποια θέματα από συμπεριφορά όχι ότι έκαναν κάτι ακραίο ή ιδιαίτερα προβλήματα απλά δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν και να χειριστούν καταστάσεις από πελάτες που ήταν πιο απότομοι και στους ποιο απαιτητικούς πελάτες. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό διορθώθηκε σε άλλες όχι, εξαρτάται από το χαρακτήρα του παιδιού.» Ε3

«Το καλό ήταν ότι είχα την δυνατότητα να επιλέξω τα άτομα που θα έπαιρνα για μαθητεία είναι σημαντικό να μου έρθουν πέντε δέκα κορίτσια και μέσα από μια μίνι συνέντευξη να δω πιο άτομο μου ταιριάζει στην επιχείρηση ή

προς το άτομό μου. Όπως θα έκανα και σε ένα υπάλληλο έτσι έκανα και με τα κορίτσια της μαθητείας. Αυτό ήταν ένα πολύ ωραίο βήμα και έτσι επέλεξα και τα κορίτσια δεν έχω πέσει έξω. Πολύ καλά γενικά πάντα όταν επιλέγω τα άτομα είναι έτσι όπως τις έχω δει στην συνέντευξη και επειδή υπάρχει ζήτηση στην αγορά και όταν πας καλά στην αγορά χρειάζεσαι άτομα και πόσο μάλλον νέα κορίτσια που θα μπορέσουν να ενσωματωθούν πολύ καλά και να μάθουν πράγματα αυτό είναι πολύ καλό και θετικό.» E4

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί πως όλες οι εκπαιδευτριες παρατήρησαν ότι λόγω του νεαρού της ηλικίας των μαθητευόμενων υπήρχαν περιπτώσεις ανωριμότητας επαγγελματικής εργασιακής συνείδησης, παρατηρώντας παράλληλα μια σχολική αντιμετώπιση του χώρου μέχρι να προσαρμοστούν.

«Είναι μικρή η ηλικία και ακόμα ίσως δεν έχουν αποβάλει τα σχολικά χρόνια.» E1

«Που σημαίνει ότι και ηλικιακά δεν μπορούν να το υποστηρίξουν χρειάζονται δηλαδή μία επιπλέον εκπαίδευση για να ωριμάσουν όπως εμείς που τελειώσαμε και πήγαμε για τέσσερα χρόνια σπουδές χρειάζονται τέσσερα χρόνια υποχρεωτικά γιατί εκεί ορίζεται και η εξέλιξη του παιδιού ως ενήλικας [...] Ο ιδιωτικός τομέας χρειάζεται άτομα που αποφασίζουν τι θα κάνουν, δεν ξέρω αν υπάρχει ωριμότητα στα παιδιά της μαθητείας με τις προϋποθέσεις που είπα για να ενδιαφερθούν.» E2

«Εντάξει γνώριζαν κάποια πράγματα, βέβαια υπήρχε μία απειρία λόγω ηλικίας περισσότερο θεωρώ το οποίο συναντάω και φέτος γιατί είναι η πρώτη επαφή που έχουν με το εργασιακό κομμάτι. Οπότε από το σχολείο και από την εντελώς άλλη καθημερινότητα - σχολικό περιβάλλον έρχονται στο εργασιακό περιβάλλον και είχαμε κάποια προβλήματα θέματα που αντιδρούσαν λίγο σχολικά.» E3

«Ένα αρνητικό είναι ότι επειδή είναι μικρά κορίτσια ακόμα και γενικά η εποχή που ζούμε είναι έτσι γιατί αν σκεφτώ την δικιά μου ηλικία ήταν πολύ διαφορετικά. Τα πιο νεαρά άτομα την δουλειά την έχουν κάπως αλλιώς στο μυαλό τους.» E4

Η μοναδική περίπτωση κατά την οποία εκπαιδευτρια δεν αποκόμισε θετική εμπειρία

από τη μαθητευόμενη της Τάξης Μαθητείας την οποία επέλεξε ήταν η Ε2. Η μαθητευόμενη δεν μπόρεσε να ενταχθεί στο χώρο εργασίας και έδειχνε να μην έχει ενδιαφέρον για οτιδήποτε διαδραματιζόνταν στο χώρο. Το γεγονός αυτό δείχνει τον υποκειμενικό παράγοντα του χαρακτήρα του μαθητευόμενου για την πετυχημένη έκβαση της εκπαίδευσής του, κάτι το οποίο επιβεβαιώνει και η Ε3 η οποία αποκόμισε θετική εμπειρία από τις μαθητευόμενες της.

«[...] η περσινή μου μαθητεία ήταν με μία κοπέλα που δεν ενδιαφέρονταν καθόλου δεν την ενδιέφερε τίποτα μπαινοέβγαινε απλώς για να παίρνει το μισθό συν τα ένσημα έλεγε ψέματα γιατί ήταν ένα κοριτσάκι που ήθελε να φύγει να πίνει καφέδες να κάνει τις βόλτες της, και εμάς μας ήταν καθόλα απαραίτητη. [...] Εγώ από τα έντεκα άτομα που είχα πέρσι υπήρχαν δυο άτομα τα οποία πραγματικά τα αναγκάσαμε να δουλέψουν μετά από ένα μίτινγκ που κάναμε. Οι μισοί από αυτή τη κουβέντα θύμωσαν οι άλλοι μισοί δεν ενδιαφέρονταν ούτως ή άλλως δύο άτομα ήρθαν να μάθουν τρία πράγματα για μάθουν να κάνουν αποτρίχωση με 2 ευρώ και δύο άτομα που από την κουβέντα αυτή πήραν πράγματα και είπαν ότι εγώ θα προσπαθήσω μιλάμε, για το 1 το πολύ 2 τις εκατό.» Ε2

«Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό διορθώθηκε σε άλλες όχι, εξαρτάται από το χαρακτήρα του παιδιού.» Ε3

3.1.3 Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού της Τάξης Μαθητείας

Όλες οι εκπαιδευτριες προτείνουν αλλαγές για την καλύτερη λειτουργία του θεσμού της Τάξης Μαθητείας και την επιτυχία αυτού του νέου εγχειρήματος στο πλαίσιο των ΕΠΑ.Λ. Δύο εκ των εκπαιδευτριών θεωρούν πως πρέπει να υπάρξει ευελιξία στο ωράριο εκπαίδευσης των μαθητευόμενων στο χώρο της επιχείρησης. Υποστηρίζουν πως ο τρόπος εκδίπλωσης της μαθητείας θα πρέπει να είναι πιο ευέλικτος και προσαρμοσμένος στις ιδιαιτερότητες και την ποικιλία η οποία χαρακτηρίζει τη φύση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και να μην είναι δομημένος με έναν άκαμπτο τρόπο. Από αυτές μία με έντονο το συναίσθημα της δυσαρέσκειας για το ωράριο, προτείνει την ευελιξία εκπαίδευσης των μαθητευόμενων τα σαββατοκύριακα λόγω της ιδιαιτερότητας της επιχείρησης στην οποία εργάζεται. Η δεύτερη υποστηρίζει την αλλαγή του ωραρίου όσο αφορά την ευελιξία του συστήματος για δυνατότητα επιπλέον ωρών εργασίας υπό κανονικές συνθήκες, με πρόσληψη,

αμοιβή, και ένσημα δηλαδή, σε περίπτωση στην οποία ο μαθητευόμενος μπορεί να ανταπεξέλθει.

«Στον τρόπο λειτουργίας είχαμε σοβαρό πρόβλημα με τα σαββατοκύριακα λόγω του ότι λειτουργούμε σαββατοκύριακα και το τμήμα του σπα επίσης λειτουργεί κυρίως τότε χρειαζόμασταν οπωσδήποτε τότε. Δεν γίνεται να είναι καθημερινά που δεν υπάρχει κίνηση και δεν μπορούν να μάθουν πράγματα τότε ενώ το σαββατοκύριακο μπορούσαν να μπουν δουν πράγματα και να μάθουν αλλά δεν μπορούσαν να έρθουν.» E3

«Το μόνο αρνητικό θεωρώ ότι επειδή εγώ ήμουν διαθέσιμη να κάνω πρόσληψη του κοριτσιού και έβλεπα ότι οι ανάγκες στα ωράρια μας ήταν απαιτητικές δεν είχα το περιθώριο να βάλω στο κορίτσι να δουλέψει εξτρά ώρες ακόμα και αν ήθελα να την πληρώσω κανονικά ή σε μέρες ήταν κάποιες μέρες που δεν ερχόταν και θα μπορούσα εγώ αυτές να τις δηλώσω στη λογίστρια φυσικά με το αζημίωτο και το μεροκάματο αλλά δεν μπορούσα και δεν ήταν ευέλικτο το ωράριο.» E1

Μία άλλη εκπαιδευτρια με έκδηλο το αίσθημα της προσμονής, προτείνει την παροχή από το κράτος επιδότησης ως κίνητρο για την μετέπειτα παροχή εκπαίδευσης μετά το τέλος της μαθητείας. Συγκεκριμένα θεωρεί πως αυτό θα βοηθήσει τους μαθητευόμενους στην απόκτηση περισσότερης εμπειρίας στο πρακτικό κομμάτι στην επιχείρηση αλλά και επαγγελματική αποκατάσταση του αποφοίτου. Έτσι θα έχει λιγότερα έξοδα η επιχείρηση στην περίπτωση κατά την οποία θα παραμείνει στο χώρο ο απόφοιτος της μαθητείας.

«Όμως το κράτος θα μπορούσε να μας βοηθήσει με μια έξτρα επιδότηση στον εργοδότη, υπάρχει διάθεση να παίρνουμε παιδιά, υπάρχει δουλειά αλλά θα είναι ένα κίνητρο και να το εκπαιδεύσουμε καλύτερα ας πούμε άμα το έχουμε δυο χρόνια θα ήταν ένα πολύ καλό βοήθημα θα ήταν το τέλειο. Γενικά μια επιδότηση θα βοηθούσε. Να μπορούσαμε να κρατήσουμε τα παιδιά και άλλο [...].» E4

Μία άλλη εργοδότη, εκκινώντας από την αρνητική της εμπειρία, κάνει λόγο για την ανάγκη εισαγωγής ενός σαφέστερου και αυστηρότερου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της μαθητείας. Πρέπει να υπάρχει κοινή γραμμή και όχι συνεχόμενες αλλαγές από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Επίσης θεωρεί πως πρέπει να εισακούονται οι προτάσεις της ομοσπονδίας των Πτυχιούχων Αισθητικών Ελλάδος και προτείνει να υπάρχει διάλογος με την πολιτεία σε

τακτική βάση. Με έντονη ανησυχία υποστηρίζει πως το επάγγελμα της αισθητικής απειλείται από άλλους κλάδους. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για την προστασία του κλάδου. Θα πρέπει να υπάρχουν προϋποθέσεις λειτουργίας και προσόντων εργαζομένων για το κάθε κομμάτι της αισθητικής με ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο. Θεωρεί απαράδεκτο το γεγονός άλλοι κλάδοι να απολαμβάνουν και να εκμεταλλεύονται δικαιώματα τα οποία δεν τους ανήκουν αλλά είναι του κλάδου της αισθητικής. Τονίζει πως είναι μια ευκαιρία μέσω της μαθητείας να μπουν τα πράγματα σε μια σειρά. Μέσα από την έντονη δυσανασχέτησή της κάνει λόγο για την ανάγκη οριοθέτησης του αριθμού αποφοίτων από τις διάφορες δομές του τυπικού και μη τυπικού συστήματος καθώς αυτή τη στιγμή αποφοιτάει πολύ μεγάλος αριθμός ατόμων με ίδια επαγγελματικά δικαιώματα χωρίς να είναι δυνατή η απορρόφησή τους. Πρέπει δηλαδή να θεσπιστεί συγκεκριμένη ποσόστωση αποφοίτων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς. Επίσης, προτείνει την εισαγωγή κριτηρίων και αξιολόγησης για την ένταξη των μαθητευόμενων στη μαθητεία οι οποίοι πραγματικά ενδιαφέρονται αλλά και μπορούν να ανταποκριθούν. Υποστηρίζει πως είναι απαραίτητη η ύπαρξη των ΕΠΑ.Λ. για παραγωγή βοηθών διότι η συνεισφορά τους είναι σημαντική. Επιπλέον θέτει θέμα επιπέδου για τους εκπαιδευτικούς στις άλλες δομές πέρα των ΕΠΑ.Λ., καθώς είναι απαράδεκτο να έχουν μορφωτικό επίπεδο κατώτερο από αυτό του ΤΕΙ και έτσι να μην έχουν τις απαραίτητες γνώσεις για την εκπαίδευση των μαθητών της ειδικότητας. Τέλος προτείνει να υπάρξει κάποια νομοθετική ρύθμιση για τους επιχειρηματίες που παίρνουν μέρος στον θεσμό της Μαθητείας, καθώς λόγω λογιστικού προβλήματος δεν μπορούσε να συμμετέχει ξανά στην Τάξη Μαθητείας την επόμενη φορά, ενώ το ήθελε, παρά μόνο εάν περνούσε το λογιστικό έτος 2018.

«Πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές πολλές. Καταρχήν θα πρέπει να προετοιμάζεται το άτομο από την εκπαίδευσή του ότι από τη στιγμή που θα μπει σε μια τάξη μαθητείας ποιες είναι οι υποχρεώσεις του βασικά πράγματα [...] Θα πρέπει να υπάρχει μια συνεννόηση γενικώς δημόσια, δεν μπορεί σε μια πόλη όπως η Δράμα από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου να βγάζει από τον ΟΑΕΔ από το ΚΕΤΕΚ, ΙΕΚ να βγαίνουν δεκάδες παιδιά που έχουν τελειώσει την αισθητική ο στόχος είναι να μπορούν να απορροφηθούν [...]. Ας πούμε παίρνουν άτομα να διδάζουν στις παραπάνω δομές που δεν είναι άτομα από ΤΕΙ έχουν κατώτερο πτυχίο, μα δεν γίνεται, δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις, εγώ το βλέπω στον κλάδο μας υπάρχει μεγάλο πρόβλημα πια! [...] Εδώ είχαμε προβλήματα με το ΤΕΙ ήθελαν να το κλείσουν, οι γιατροί ήθελαν τα

κέντρα αισθητικής με τα κοριτσάκια από κατώτερες σχολές να βγάζουν λεφτά να τα διαχειρίζονται εκείνοι, οι κομμωτές ήθελαν να πάρουν μερίδιο από την αισθητική στα πολυκαταστήματα μπαίνει το κομμάτι της αισθητικής έχουν μπερδέψει το μακιγιάζ, την αισθητική, την ευεξία, τα κομμωτήρια, τα νύχια [...].

Δείτε καταρχήν υπάρχει το πρόβλημα ότι δεν έχουν διευθετηθεί πράγματα συνολικά στους επαγγελματικούς αντίστοιχους χώρους. Ένας επαγγελματίας αισθητικός ξεκινάει την επαγγελματική του διαδρομή με την προϋπόθεση το ότι είναι πτυχιούχος από το ΤΕΙ και αδειοδοτείται με αυτό το μοναδικό δεδομένο. [...] Έτσι θεωρώ ότι κάτι πρέπει να τροποποιηθεί θεσμικά. Έχουμε καταρχήν ένα νόμο για τα επαγγελματικά μας δικαιώματα από το 69 δεν γίνεται έχουν αλλάξει τα πράγματα και κάτι πρέπει να αλλάξει και εδώ. Για να καταλήξω λοιπόν στο κομμάτι της μαθητείας, πρώτα από όλα πρέπει ο καθένας να ξεκαθαρίσει το τμήμα του άλλου και αυτό είναι δουλειά του κράτους να ορίσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και έτσι να εξελιχθούν τα πράγματα [...] Από εκεί και πέρα πρέπει να σκεφτεί πολύ σοβαρά το κράτος πως θα ορίσει τις ειδικότητες [...] απλά η εκπαίδευση πρέπει να αποκτήσει άλλο νόημα δηλαδή να διαχωρίζονται τα άτομα με ένα όριο του να δείξουν ενδιαφέρον σε ένα χρονικό διάστημα να βαθμολογηθούν και να ξέρουν οι εκπαιδευτικοί ποιους μαθητευόμενους θα στείλουν, αν αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί ότι δεν τους ενδιαφέρει και έρχονται να περάσουν την ώρα τους να μην τους στέλνουν και τους φορτώνουν σε μια μαθητεία που ξέρουν ότι δεν θα κάνουν τίποτα και απλά μας ενδιαφέρει να λειτουργεί το σύστημα. [...] Μόνο με θεσμοθέτηση κοινής γραμμής μπορεί να γίνει.

Ήθελα να πάρω ξανά παιδί για μαθητεία αλλά λογιστικά δεν μου επιτρεπόταν.» Ε2

Όλες οι εκπαιδύτριες παρατήρησαν το γεγονός της υπερβολικής συμπλήρωσης εγγράφων και εντύπων κατά τη διάρκεια της Τάξης Μαθητείας, τα οποία αφορούσαν διαδικαστικά θέματα λογιστηρίου και θέματα εκπαιδευτικής διαδικασίας των μαθητευόμενων. Θεωρούν πως η γραφειοκρατία που συσσωρεύεται είναι σε βάρος της εκπαιδευτικής εξέλιξης των μαθητευόμενων, προσθέτοντας επιπλέον ώρες απασχόλησης στις

εκπαιδευτριες. Ως πρόταση για τη μείωση της γραφειοκρατίας θεωρούν πως είναι η τρίμηνη συμπλήρωση των παραπάνω εντύπων.

«Απλά τα έντυπα είχαν αρκετή γραφειοκρατία θα έλεγα, έπρεπε συνέχεια να συμπληρώνουμε χαρτιά και μας έφερναν έντυπα, από ένα σημείο και πέρα επαναλαμβάνονται τα στοιχεία που γράφεις πάνω, τώρα πάλι τι να γράψουμε. Θα μπορούσαν να είναι μηνιαία και όχι ημερήσιο, δεν γίνεται επί εννιά μήνες να κάνεις κάτι διαφορετικό, όλο υπογραφές, έντυπα συνεχείς συνεννοήσεις με το λογιστήριο και το άτομο της εποπτείας να πηγαινοφέρνει χαρτιά στο λογιστήριο εκείνοι σε εμάς, εμείς στα άτομα της μαθητείας και πάλι από την αρχή. Πολύ γραφειοκρατία για το τίποτα, το καταλαβαίνω ότι πρέπει να υπάρχει και αυτό αλλά θα μπορούσε να γίνεται μηνιαία ή ανά τρίμηνο ας γίνεται τρεις φορές το χρόνο κάπως να μειωθεί ο όγκος της γραφειοκρατίας.»

E3

3.2 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις για την έως τώρα αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην ελληνική πραγματικότητα

3.2.1 Αξιολόγηση του θεσμού ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής

Στο σύνολό τους οι εκπαιδευτριες αξιολογούν πολύ θετικά την Τάξη Μαθητείας ως μέτρο εκπαιδευτική πολιτικής. Είναι ευχαριστημένες και ικανοποιημένες από την ύπαρξή του. Αυτό έγκειται στο γεγονός ότι αυτή συνδέει τη θεωρία και την πράξη όχι μόνο ή κυρίως στον χώρο του σχολείου αλλά και στον εργασιακό χώρο. Συγκεκριμένα θεωρούν πως ο θεσμός αποτελεί ίσως τη μοναδική ευκαιρία για τους μαθητευόμενους να εξοικειωθούν με το εργασιακό αντικείμενο της ειδικότητας που έχουν επιλέξει. Έχουν την πεποίθηση ότι το μέτρο της εκπαιδευτικής πολιτικής αυτής είναι ένα αποτελεσματικό μέτρο καθώς όπως υποστηρίζουν ένας εργοδότης θα προτιμήσει ένα άτομο που έχει ως εμπειρία την εκπαίδευσή του σε ένα τέτοιο χώρο και θα τον επιλέξει σε σχέση με έναν που δεν έχει αντίστοιχο υπόβαθρο. Οι εκπαιδευτριες τονίζουν ότι μέσω της Τάξης Μαθητείας επιτυγχάνεται η αμοιβαία ωφέλεια τόσο για τον επιχειρηματία όσο και για τον μαθητευόμενο. Επιθυμούν την ύπαρξη της μαθητείας στο ΕΠΑ.Λ. καθώς διευκολύνεται η ίδια η επιχείρηση οπότε είναι προς το συμφέρον της.

«Πολύ θετικό νομίζω είναι ότι καλύτερο έχει βγει μέχρι στιγμής.

Γνώριζα και πως λειτουργούσε ο ΟΑΕΔ [...] τα ΙΕΚ επειδή δίδασκα εκεί και

είχα και τα κορίτσια της πρακτικής, θεωρώ ότι ήταν ότι καλύτερο έχει συμβεί μέχρι τώρα για τον εργοδότη και για τα παιδιά. Και το είπα και εγώ στο παιδί ότι είναι μια πάρα πολύ καλή ευκαιρία για τον μαθητευόμενο να έρθει κατευθείαν σε ένα χώρο εργασίας και να του δοθεί η ευκαιρία, γιατί κακά τα ψέματα ένας εργοδότης θα προτιμήσει ένα άτομο που έχει επαφή με το περιβάλλον του. Δυστυχώς ή ευτυχώς πρέπει από την πρώτη μέρα πρέπει να κολλήσουμε ένσημα στο υπάλληλό μας δεν έχουμε την δυνατότητα να τον δοκιμάσουμε το υπάλληλο και έτσι μέσω της μαθητείας μα δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουμε ένα πιθανό υπάλληλο να το δοκιμάσουμε και να τον εκπαιδεύσουμε.» E1

«Θα μου άρεσε πάρα πολύ να υπάρχει για να δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα και δικαιώματα για το μέλλον τους ειδικά στις εποχές που ζούμε, μου αρέσει ως μέτρο είναι όχι επιβαρυντικό στον επαγγελματία [...] Εγώ να βοηθήσω το παιδί για ένα μήνα για δύο μήνες τρεις μήνες, το εξάμηνο πρέπει να το δουλέψει για να αποκτήσει υπόσταση και να πεις ότι έχει ενδιαφέρον, έχει νόημα, να εκπαιδευτεί. Σκεφτείτε ότι μπορεί να τα πάρει αυτά τα λεφτά ένα παιδί που πραγματικά το ενδιαφέρει [...].

[...] απώτερος σκοπός και για τον επαγγελματία και για τον μαθητευόμενο να δημιουργηθεί μια θέση εργασίας. Αυτό νομίζω ότι είναι το καλύτερο και πρέπει να είναι στόχος.» E2

«Σαν θεσμός είναι κάτι καλό και για τα άτομα της μαθητείας που βλέπουν πλέον στην πράξη πως είναι αυτό που έχουν μάθει ήδη επομένως αποκτούν μία εργασιακή εμπειρία στη δουλειά για το μέλλον. Και για την εκάστοτε επιχείρηση είναι μια πολύ σημαντική βοήθεια δεν τα ξεχωρίσαμε ποτέ ως άτομα, εντάξει εσείς στη μαθητεία θα κάνετε μόνο αυτό, παράδειγμα καθαριότητα και εγώ μόνο μασάζ, είπαμε από την αρχή ότι, ότι κάνουμε εμείς θα το κάνουν και εκείνες ώστε μέχρι το τέλος να έχουν εκπαιδευτεί σε όλα τα κομμάτια της δουλειάς και να μπορούν να γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν και πως.» E3

«[...] είναι πολύ καλός θεσμός, είναι ωραίο, μου αρέσει, βοηθάει και τον επιχειρηματία και τις μαθήτριες [...] και τα κορίτσια το να μπουν σε ένα κέντρο αισθητικής να πληρώνονται, γιατί σαφώς δεν θα μπορούσα να πάρω

άτομα και να τα πληρώνω κανονικά για να τις εκπαιδεύσω. Οπότε τις βοηθάει το κράτος να μπου σε μαγαζιά να μαθητεύσουν και να εκπαιδευτούν.» E4

3.2.2 Ωσμωση μεταξύ σχολείου και επιχείρησης

Η συνεργασία μεταξύ σχολείου, εκπαιδευτικών και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα αποτιμήθηκε και από τις τέσσερις εκπαιδευτριες/εργοδότες πολύ θετικά και μάλιστα σε ένα συναδελφικό πλαίσιο. Υποστηρίζουν ότι μέσω αυτής της συνεργασίας το σχολείο ήρθε πιο κοντά στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα συνυπήρχαν αρμονικά. Υπήρξε εξωστρέφεια της ειδικότητας προς την κοινωνία της Δράμας και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις. Έτσι οι εκπαιδευτριες υποστηρίζουν πως μέσω της μαθητείας γίνεται προσέγγιση ιδιωτικού και δημόσιου χώρου, δημιουργώντας μια διαδραστική σχέση μεταξύ αγοράς και εκπαίδευσης σε ένα θετικό πλαίσιο. Τονίζουν πως είχαν μια άριστη συνεργασία με το σχολείο και τις εκπαιδευτικούς του. Επιπλέον επισημαίνουν την επιθυμία τους να βοηθήσουν και να συνεργαστούν με τις συναδέλφους τους στο σχολείο τις οποίες εκτιμούν και σέβονται. Θεωρούν πως το κράτος δεν βοηθάει τους εκπαιδευτικούς του σχολείου να φέρουν εις πέρας το εκπαιδευτικό έργο τους καθώς δεν του παρέχει τον απαραίτητο υλικό και εργαστηριακό εξοπλισμό.

«Εγώ δεν είχα κανένα πρόβλημα πραγματικά είχα άψογη αντιμετώπιση και συνεργασία με τις καθηγήτριες και επόπτριες και ενημέρωση για ότι χρειαζόμουν γιατί ήταν κάτι καινούργιο για εμένα και βοήθεια. Έτσι ήρθαμε και πιο κοντά με το σχολείο και εκείνοι με εμάς τους εργοδότες μπορούμε να συνεργαστούμε αρμονικά.»E1

«Σέβομαι και εκτιμώ τις συναδέλφους μου που εργάζονται εκεί και δεν θα στερούσα την ευκαιρία σε μια συνάδελφο να δώσει πράγματα στα παιδιά της, δεν έχουν πράγματα στο δημόσιο τομέα, δεν έχουν τα μέσα, προσπαθούν και το κράτος δεν τους δίνει, δεν έχουν τεχνολογία, [...]. Είναι ελλιπής η παροχή από το κράτος. Εγώ νοιάζομαι για τους συναδέλφους μου να τους δώσω όσες περισσότερες γνώσεις και τεχνολογία μπορώ από την πλευρά μου. Έχω θετική επιθυμία για βοήθεια και είμαι πάντα θετική στο να το αγαπήσουν το επάγγελμα όπως μπορώ με τη συνεργασία μου με το σχολείο και έχω άριστη σχέση με τις συναδέλφους μου εκεί [...].» E2

«Άριστη η συνεργασία και μέσω αυτής της επαφής γνωρίσαμε την ειδικότητα από κοντά με τα νέα παιδιά που φοιτούν.»E4

3.2.3 Αποτελεσματικότητα θεσμού μαθητείας

Οι εργοδότες εκτίμησαν ότι η εισαγωγή του θεσμού της μαθητείας αποβαίνει θετική και για την επιχείρηση, καθότι ο εργοδότης ερχόμενος σε άμεση επαφή με τον μαθητευόμενο όχι μόνο με έναν τρόπο δοκιμάζει τη συνεργασία τους, αλλά και τον εκπαιδεύει ο ίδιος. Υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της Τάξης Μαθητείας είναι αρκετή για να πάρουν εφόδια, να εκπαιδευτούν, να γνωρίσουν διαφορετικές περιπτώσεις και διαφορετική αντιμετώπιση αυτών. Επίσης αναφέρουν ότι οι μαθητευόμενοι αποκτούν άνεση μέσα στο χώρο της επιχείρησης και μπορούν να ανταπεξέλθουν στις λειτουργίες του, πάντα με τη διακριτικότητα που απαιτεί ο συγκεκριμένος επαγγελματικός χώρος. Θεωρούν ότι βοηθάει τους μαθητευόμενους στην επαγγελματική τους αποκατάσταση, τους δίνει εμπειρία και δοκιμάζονται στην πράξη. Παράλληλα οι μαθητευόμενοι νιώθουν ότι εργάζονται με αποτέλεσμα να δείχνουν την απαραίτητη προσοχή και σοβαρότητα πάνω στο θέμα εκπαίδευσής τους. Για τις εκπαιδευτριες δεν έχει τόσο σημασία το μορφωτικό επίπεδο των μαθητευόμενων αλλά οι ικανότητες και η θέλησή τους για να εργαστούν, καθώς οι πελάτες ενδιαφέρονται για τη σχέση που αναπτύσσουν με τον φροντιστή τους. Η έως στιγμής αποτελεσματικότητα του θεσμού έγκειται στο γεγονός ότι οι εργοδότες/εκπαιδευτριες πρότειναν στις μαθητευόμενές τους μια θέση στην επιχείρησή τους μέσω πρόσληψης. Ακόμα και στην περίπτωση στην οποία έγινε πρόταση για πρόσληψη στη μία από τις δύο μαθητευόμενες της επιχείρησης, η εκπαιδευτρια τόνισε ότι μόλις δημιουργηθούν ανάγκες για απασχόληση επιπλέον ατόμου θα προτιμήσουν να προσλάβουν τη μαθητευόμενη στην οποία δεν έγινε πρόταση.

«[...] θεωρώ πως ναι. Τους έδωσα την ευκαιρία να πάρουν τον αέρα να έρθουν σε επαφή με το πελατολόγιο στην αρχή φοβούνται να έρθουν σε επαφή με τον πελάτη και μετά από τη στιγμή που είναι τόσες ώρες μέσα στο χώρο βλέπουν πάρα πολλές περιπτώσεις και παίρνουν όλα τα εφόδια για να γνωρίζουν πως θα ανταπεξέλθουν στο επάγγελμα στη συνέχεια. Είναι μια πολύ καλή πρακτική και ευκαιρία, το παίρνουν και πολύ σοβαρά και τα τωρινά κορίτσια νιώθουν ότι εργάζονται δεν κάνουν μόνο την πρακτική τους [...]. Και κακά τα ψέματα οποιαδήποτε στιγμή θελήσω ακόμα και μετά την μαθητεία τους τα πρώτα που θα σκεφτώ θα είναι από τα παιδιά που πέρασαν από το δικό μου χώρο εγώ παρόλα αυτά έκανα πρόταση για πρόσληψη στο κορίτσι της μαθητείας, [...].

[...] θα προτιμήσει ένα άτομο που έχει επαφή με το περιβάλλον του [...], μέσω της μαθητείας μας δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουμε ένα πιθανό υπάλληλο να το δοκιμάσουμε και να τον εκπαιδεύσουμε.» E1

«Εάν ενδιαφέρονται ναι, αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια. Υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Υπάρχει ένα ποσοστό που από τα παιδιά που πήρα σε μαθητεία υπάρχει μια θέση για αυτούς. Αν κάποια στιγμή έχω ένα κενό στο χώρο θα προτιμήσω ένα τέτοιο παιδί το οποίο μπορεί να μη έχει την τεράστια γνώση που δεν έχει τόσες πολλές γνώσεις αλλά έχει δοκιμαστεί και έχει την εμπειρία του πως λειτουργεί ένας χώρος γιατί τον δούλεψε έμαθε να κινείται [...] ξέρει τι πρέπει να γίνει και το κάνει σωστά δημιουργείται σχέση μεταξύ εκείνου και του πελάτη που ο πελάτης δεν θα ρωτήσει αν είναι απόφοιτος του ΤΕΙ μόνι τους εξασφαλίζουν την θέση τους εφόσον το θέλουν. Είναι καθαρά προσωπικό θέμα. [...] ήθελα να εξυπηρετήσω και σέβομαι το θεσμό του κράτους και των συναδέλφων μου που θέλουν να δουλέψουν [...]. Εδώ όποιος μπαίνει του δίνεται η ευκαιρία να παίρνει πρωτοβουλίες όχι όπως στις μεγάλες εταιρίες των μεγάλων πόλεων που χρησιμοποιούν τα παιδιά τσάμπα. [...] Αυτό είναι λάθος στάση.» E2

«Θεωρώ πως ναι, το ένα από το δύο άτομα τελικά έμεινε σε εμάς, χρειαστήκαμε άτομο και του έγινε πρόταση και έχει προσληφθεί κανονικά. Φυσικά αν χρειαστούμε επιπλέον άτομο για πρόσληψη θα προτιμήσουμε το παιδί που πέρασε από εδώ. Ξαναπήρε το ξενοδοχείο μαθητεία για το νέο χρόνο.» E3

«Θεωρώ ότι τώρα είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα πριν τελειώναν πήγαιναν να ζητήσουν δουλειά, τα έβλεπαν χωρίς πείρα χωρίς εμπειρία μπορεί και να ήθελε να τις πάρει αλλά να μην μπορούσε γιατί δεν μπορούσε να πάρει ένα υπάλληλο έξτρα. Νομίζω είναι εξαιρετικό το πως έχει γίνει. Βοηθάει και τις μαθήτριες που τελειώνουν και έχουν το θεωρητικό και το πρακτικό και βοηθάει και την επιχείρηση ώστε να εκπαιδεύσει και δοκιμάσει τα κορίτσια που διαφορετικά δεν θα μπορούσε.» E4

3.3 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών της Τάξης Μαθητείας του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας για τη διεξαγωγή της Τάξης Μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα

3.3.1 Λόγοι συμμετοχής στο θεσμό της Τάξης Μαθητείας

Οι εκπαιδευτικοί στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Δράμας είχαν ως βασικό κίνητρο να βοηθήσουν τους αποφοίτους της ειδικότητας «Αισθητικής Τέχνης» να αποκατασταθούν επαγγελματικά. Από την αρχή της λειτουργίας του θεσμού είχαν αγωνία για την επιτυχή έκβασή του καθώς θεωρούν ότι είναι η μοναδική λύση στο πρόβλημα της απορρόφησης των μαθητών τους στην αγορά εργασίας. Κίνητρο της επόπτριας για την ενασχόλησή της με την Τάξη Μαθητείας είναι η θέληση για προσφορά και όχι η μείωση των ωρών στο εκπαιδευτικό ωράριό της. Η συγκεκριμένη μείωση, η οποία αφορά μόνο τον εκάστοτε επόπτη εκπαιδευτικό, δεν είναι αρκετή μπροστά στον φόρτο εργασίας της γραφειοκρατίας που συνεπάγεται με την λειτουργία της Τάξης.

«Τόσα χρόνια που είμαι στα σχολεία έβλεπα δυστυχώς τα παιδιά μας να τελειώνουν από τη σχολή και να μην ασχολούνται με το επάγγελμα που είχαν επιλέξει, κυρίως επειδή δεν μπορούσαν να βρουν ένα εργοδότη να τα προσλάβει. Γι' αυτό νομίζω ότι ήταν μια μοναδική ευκαιρία όταν έμαθα για την μαθητεία, από την πιλοτική φάση ακόμα θεώρησα ότι θα ήταν ένας πολύ καλός τρόπος για να ανοίξουν πόρτες για αυτά τα παιδιά των ΕΠΑΛ να ασχοληθούν με κάτι που τους αρέσει. Ήταν καθαρά από την θέλησή μου να βοηθήσω κάπως τις μαθήτριές μου.» Ε5

«Η συνάδελφος τομεάρχης της ειδικότητας και επόπτρια της τάξης μαθητείας με ενημέρωσε για την προσπάθειά της να λειτουργήσει την συγκεκριμένη τάξη [...] η απάντησή μου ήταν πως φυσικά και θα ήθελα. [...] είναι ένας τρόπος πραγματικά να συνδεθεί η θεωρία με την πράξη και οι μαθητές μας να μπορέσουν να αναμιχθούν με τον πραγματικό κόσμο του επαγγέλματος [...] το βασικό μου κίνητρο ήταν να συμβάλω όσο περισσότερο μπορώ σε αυτή την προσπάθεια που για πρώτη φορά εφαρμοζόταν στην ειδικότητά μας, η οποία δεν έχει περάσει και λίγα δεδομένου της διαθεσιμότητας που υπέστη τα προηγούμενα χρόνια.» Ε6

3.3.2 Συμπεράσματα λειτουργίας μαθητείας έτους 2017-18

Η εκπαιδευτικός και επόπτρια της Τάξης Μαθητείας του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας στην ειδικότητα «Αισθητικής Τέχνης» ανέφερε χαρακτηριστικά πως λόγω του ότι η Τάξη Μαθητείας στην ειδικότητα εφαρμόζονταν για πρώτη φορά υπήρχαν δυσκολίες. Χρειάστηκε να πάρουν έγκριση ως ολιγομελές τμήμα καθώς δεν βρέθηκαν πάνω από έξι μαθήτριες και αντίστοιχα εργοδότες διαθέσιμοι για να συμμετάσχουν. Οι εκπαιδευτικοί της Τάξης Μαθητείας περιγράφουν πως το 2017-18 είχαν έξι άτομα για να συμμετάσχουν στην μαθητεία. Από αυτά τα παιδιά το ένα αποχώρησε οικειοθελώς, παρά τις συντονισμένες προσπάθειες των εκπαιδευτικών και της εκπαιδύτριας στην επιχείρηση να παραμείνει για να ολοκληρώσει τη μαθητεία του. Επίσης από τα πέντε άτομα στα τέσσερα έγινε πρόταση για να παραμείνουν στην επιχείρηση μετά το τέλος της μαθητείας αλλά μόνο το ένα τελικά προσλήφθηκε. Οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν το φαινόμενο στο νεαρό της ηλικίας και στη μη κατάλληλη προετοιμασία τους για τις δύσκολες συνθήκες της αγοράς εργασίας. Επιπλέον η επόπτρια υποστηρίζει με αγανάκτηση πως ο όγκος της γραφειοκρατίας δημιούργησε μια τριβή μεταξύ εκείνης και των εργοδοτών, καθώς ήταν και για εκείνους άγνωστη διαδικασία. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του θεσμού βρέθηκε ένας κοινός κώδικας επικοινωνίας. Σε ότι αφορά τις μαθητευόμενες, οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι είχαν θετική ανταπόκριση και ενθουσιασμό για το νέο θεσμό. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των εκπαιδευτικών η τελική συνεργασία με τους άμεσα εμπλεκόμενους υπήρξε πολύ καλή, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τα λεγόμενα των εκπαιδευτριών στις επιχειρήσεις. Σε αυτό τονίζει η επόπτρια ότι συνέβαλε καθοριστικά η γνωριμία με τους εργοδότες η οποία προϋπήρχε καθώς η Δράμα είναι μια μικρή κοινωνία. Μέσω αυτής της σχέσης πραγματοποιεί εκπαιδευτικές επισκέψεις στο χώρο των επιχειρήσεων του κλάδου της αισθητικής και επιτυγχάνει την ενημέρωση των μαθητών της πάνω σε θέματα τεχνολογικής εξέλιξης και προόδου του κλάδου της. Δυσανεστημένη τονίζει ότι τα ΕΠΑ.Λ. υποχρηματοδοτούνται με αποτέλεσμα να υστερούν σε σύγχρονο εργαστηριακό εξοπλισμό και μέσα και το όποιο θετικό αποτέλεσμα στην εκπαίδευση των μαθητών επιτυγχάνεται μέσω της φιλότιμης και γενναϊόδωρης προσπάθειας του εκάστοτε εκπαιδευτικού. Όπως αναφέρουν οι εκπαιδευτικοί αν και υπάρχουν επιμέρους προβλήματα, είναι πολύ ικανοποιημένοι από τη γενικότερη έκβαση της λειτουργίας της Τάξης Μαθητείας.

«Ήταν η πρώτη μας επαφή, γενικότερα ήταν και για την Αισθητική η πρώτη φορά που εφαρμόζονταν και παρά τις δυσκολίες που συναντήσαμε μέχρι να συντονιστούμε να είμαστε έτοιμοι με τις ημερομηνίες και να πάρουμε

έγκριση ως ολιγομελές τμήμα, τελικά κύλησε πολύ καλά. Τα παιδιά έδειξαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον από την πρώτη φορά που τους το είπαμε και πραγματικά συμμετείχαν με μεγάλο ενθουσιασμό. Τώρα η συνεργασία με τους εργοδότες και τις επιτηρήσεις ήταν πάρα πολύ καλή. [...] είναι μια μικρή κοινωνία γνωριζόμαστε όλοι μεταξύ μας, είχαμε προσωπική σχέση με τους εργοδότες μέσω εκπαιδευτικών επισκέψεων για να δουν τις πραγματικές συνθήκες στο χώρο αυτό οι μαθητές μας. Οπότε όταν μάθαμε για το θεσμό κάναμε τις επαφές με τους εργοδότες έδειξαν και εκείνοι ενδιαφέρον και έτσι συνδέσαμε αυτούς τους δύο χώρους το σχολείο με τις επιχειρήσεις [...] Έχουμε κάποια θεματάκια με τον εξοπλισμό γιατί δυστυχώς η πολιτεία θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να δίνει χρήματα στα σχολεία μας και προσπαθούμε να ανταπεξέλθουμε με ελάχιστα χρήματα για να είμαστε εντάξει και με το πρόγραμμα σπουδών και οι μαθητές να μάθουν πράγματα [...]. Εγώ ταυτόχρονα με την διδασκαλία στην Τάξη ήμουν και επόπτρια αλλά πραγματικά σου μειώνουν για ελάχιστες ώρες [το ωράριο] για το φόρτο εργασίας, αν δει κανείς το πόσο τρέχεις για την γραφειοκρατία, να ενημερώνεις τους εργοδότες, τους λογιστές επειδή και για εκείνους είναι κάτι καινούργιο και σε ρωτάνε και εκείνοι δεν ξέρουν τι ακριβώς γίνεται, σε ρωτάνε οι γονείς των παιδιών, τα ίδια τα παιδιά, η γραφειοκρατία έχει πάρα πολύ χαρτί, δηλαδή πραγματικά το τι πρέπει αν συμπληρώσεις είναι απίστευτο από παρουσιολόγια από απουσίες από πληροφοριακό σύστημα. Πραγματικά το να σου μειώσουν λίγες ώρες είναι το ελάχιστο για όλη αυτή τη δουλειά που έχεις, νομίζω ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Το 2017 -2018 είχαμε 6 άτομα στη πορεία μετά από τους πρώτους 4-5 μήνες διέκοψε το παιδί ενώ προσπαθήσαμε να το κρατήσουμε με παρεμβάσεις δικές μου, της εκπαιδευτριάς και της συναδέλφου εκπαιδευτικού, δεν μπορούσε να προσαρμοστεί και από μόνο του θέλησε να διακόψει και να μην συνεχίσει τη μαθητεία, ούτε άλλο εργοδότη δεν ήθελε να βρούμε. Από τα υπόλοιπα πέντε στα τέσσερα έγινε πρόταση να παραμείνουν στο χώρο της επιχείρησης που έκαναν μαθητεία, που το θεωρούμε πολύ μεγάλο ποσοστό επιτυχίας. Βέβαια δεν θέλησαν να παραμείνουν εκείνα δυστυχώς, δέχτηκε μόνο το ένα ίσως είναι και μικρά, ήρθαν πρώτη φορά σε επαφή με το εργασιακό χώρο και δεν ήταν προετοιμασμένα για τις σκληρές συνθήκες του χώρου.» E5

«Θεωρώ ότι λειτούργησε αρκετά καλά. Οι μαθητευόμενες ανταποκρίθηκαν με αρκετό ενθουσιασμό και παρόλο που ο εξοπλισμός ήταν ο απαραίτητος και σίγουρα θα θέλαμε με αρκετά μηχανήματα να τον εμπλουτίσουμε, προσπαθήσαμε με όσα μέσα είχαμε να ανταποκριθούμε στο πρόγραμμα σπουδών της ειδικότητας. Η συνεργασία μου τόσο με την επόπτρια και εκπαιδευτικό των υπόλοιπων ωρών της τάξης όσο και με κάποιες εκπαιδύτριες ήταν άριστη.» Ε6

3.3.3 Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού της Τάξης Μαθητείας

Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου θεωρούν πως πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές για την καλύτερη λειτουργία του θεσμού και την πετυχημένη συνέχειά του. Υποστηρίζουν ότι ο θεσμός παρόλο που λειτουργεί με βάση τα ευρωπαϊκά δεδομένα θα πρέπει να προσαρμοστεί στα ελληνικά. Συγκεκριμένα τόνισαν πως θα πρέπει να επιτρέπεται η μαθητεία το σαββατοκύριακο διαφορετικά υπάρχει το ενδεχόμενο να αποκλειστεί ένας πολύ βασικός εργοδότης/εκπαιδευτής της μαθητείας. Επίσης υποστηρίζουν ότι θα πρέπει πάντα να εγκρίνεται και χαμηλότερος αριθμός συμμετοχής ελάχιστων μαθητευόμενων από αυτό των οκτώ. Εξηγούν πως η Δράμα είναι μια μικρή πόλη και η μαθητεία στην ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» αφορά αποκλειστικά τις ιδιωτικές επιχειρήσεις του κλάδου και δεν σχετίζεται καθόλου με θέσεις στο δημόσιο τομέα. Θεωρούν πως αν συνεχίσει να ισχύει ο κατώτερος αριθμός των 8 μαθητευόμενων υπάρχει κίνδυνος μη πραγματοποίησης της μαθητείας ακόμα και αν έχουν εξασφαλιστεί πέντε με έξι θέσεις μαθητείας, από εργοδότες οι οποίοι επιθυμούν να συμμετέχουν στην εκπαίδευση. Έτσι τονίζουν ότι τα παιδιά αυτά στερούνται της δυνατότητας εκπαίδευσής τους. Το παραπάνω έρχεται σε συμφωνία με την άποψη εκπαιδύτριας η οποία θεωρεί πως στην μαθητεία θα πρέπει να συμμετέχουν μόνο τα άτομα τα οποία πραγματικά ενδιαφέρονται «[...] απλά η εκπαίδευση πρέπει να αποκτήσει άλλο νόημα δηλαδή να διαχωρίζονται τα άτομα με ένα όριο του να δείξουν ενδιαφέρον σε ένα χρονικό διάστημα να βαθμολογηθούν και να ξέρουν οι εκπαιδευτικοί ποιους μαθητευόμενους θα στείλουν [...]» Ε2.

Επιπλέον η επόπτρια της Τάξης Μαθητείας υποστηρίζει πως θα πρέπει να υπάρξει μείωση στον όγκο της γραφειοκρατίας που υφίσταται και προτείνει την τρίμηνη συμπλήρωση των εντύπων. Επίσης θεωρεί πως χρειάζεται να πραγματοποιηθεί επιπλέον μείωση στις διδακτικές ώρες του επόπτη για την αφιέρωση χρόνου στη διεκπεραίωση της μαθητείας και των εμπλεκόμενων σε αυτήν εργοδότη/εκπαιδευτή, λογιστή, μαθητευόμενους, γονείς και γραφειοκρατία. Τέλος οι εκπαιδευτικοί του σχολείου τονίζουν πως επιβάλλεται η επιπλέον

χρηματοδότηση των ειδικοτήτων του ΕΠΑ.Λ. για να ανταπεξέρχονται οι ειδικότητες στις σύγχρονες ανάγκες και εξελίξεις των κλάδων τους. Χρειάζονται εκσυγχρονισμό του εργαστηριακού εξοπλισμού και του προγράμματος σπουδών. Για τα προγράμματα σπουδών επισημαίνουν ότι θα πρέπει να ανανεώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για να ακολουθούν την τεχνογνωσία η οποία εξελίσσεται.

«Πάρα πολλές αλλαγές να γίνουν πρέπει. Τώρα βασίζονται το θεσμό της μαθητείας σε ευρωπαϊκά δεδομένα. Πρέπει να απομακρυνθούμε και να δούμε τι ισχύει στη δική μας χώρα [...]. Εμείς είχαμε πολύ μεγάλο θέμα με το ότι δεν επιτρέπεται η εργασία το σαββατοκύριακο, μας το ρωτάνε και οι λογιστές, μα γιατί; Το Σάββατο δεν διαφέρει από τις άλλες εργάσιμες μέρες και είχαμε θέματα με εργοδότη μας το ξενοδοχείο που το Σάββατο είχε τον περισσότερο κόσμο. Δεν γίνεται ένα ξενοδοχείο να πάρει ένα δικό μας παιδί και να μην μπορεί να το «χρησιμοποιήσει» θα πω όταν το χρειάζεται περισσότερο. [...] θα πρέπει να κοιτάζουμε το θέμα του αριθμού των μαθητών γιατί σε μια μεγάλη πόλη όπως η Αθήνα θα είναι εύκολο να βρεις οκτώ εργοδότες για θέσεις μαθητεία αλλά και μια ειδικότητα σαν τη δική μας, της Αισθητικής δεν πάει στο δημόσιο, εμείς εξαρτόμαστε μόνο από ιδιώτες και είναι πολύ δύσκολο να βρεις τόσους εργοδότες που να πληρούν τις προδιαγραφές για να κάνουν μαθητεία τα παιδιά μας ειδικά σε μία μικρή ζανά λέω πόλη σαν τη δική μας της Δράμας. Το 2017 -2018 είχαμε έξι άτομα [...] δύο που ήταν σε μαθητεία στο πεντάστερο ξενοδοχείο της Δράμας. [...] οι οποίοι πήραν και ακόμα ένα παιδί για μαθητεία 2018-2019 όμως μας ξεκαθάρισαν ότι το γεγονός ότι δεν επιτρέπουν την εργασία το σαββατοκύριακο δεν ξέρουν αν θα ολοκληρώσουν τη μαθητεία γιατί τους δημιουργεί πρόβλημα και θα το σκεφτούν πολύ αν θα ξαναπάρουν μαθητεία.

Αν δει κανείς το πόσο τρέχεις για την γραφειοκρατία, να ενημερώνεις τους εργοδότες, τους λογιστές επειδή και για εκείνους είναι κάτι καινούργιο και σε ρωτάνε και εκείνοι δεν ξέρουν τι ακριβώς γίνεται, σε ρωτάνε οι γονείς των παιδιών, τα ίδια τα παιδιά, η γραφειοκρατία έχει πάρα πολύ χαρτί, δηλαδή πραγματικά το τι πρέπει αν συμπληρώσεις είναι απίστευτο από παρουσιολόγια, από απουσίες, από πληροφοριακό σύστημα. Πραγματικά το να σου μειώσουν λίγες ώρες είναι το ελάχιστο για όλη αυτή τη δουλειά που έχεις, νομίζω ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Έχουμε κάποια θεματάκια με τον εξοπλισμό γιατί δυστυχώς η πολιτεία θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να δίνει χρήματα στα σχολεία μας και προσπαθούμε να ανταπεξέλθουμε με ελάχιστα χρήματα για να είμαστε εντάξει και με το πρόγραμμα σπουδών και οι μαθητές να μάθουν πράγματα [...] το πρόγραμμα σπουδών είναι λίγο απαρχαιωμένο, θα έπρεπε να υπάρχει ανανέωση ανά τακτά χρονικά διαστήματα, δεν γίνεται να διδάσκουμε πράγματα που δεν εφαρμόζονται πια έξω στην αγορά. Και τα εργαστήρια να εξοπλίζονται με ότι καινούργιο υπάρχει και το πρόγραμμα να προσαρμόζεται.» E5

3.4 Εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών της Τάξης Μαθητείας του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας για την έως τώρα αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην ελληνική πραγματικότητα

3.4.1 Αξιολόγηση του θεσμού ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής

Οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο αξιολογούν την Τάξη Μαθητείας ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής θετικά. Τονίζουν με αγωνία ότι είναι η ευκαιρία να βιώσουν οι μαθητευόμενοι στην πραγματικότητα πως λειτουργεί το επάγγελμα το οποίο σπουδάζουν. Αυτό μπορούσε να πραγματοποιηθεί πριν την εφαρμογή της Τάξης Μαθητείας μόνο κατά τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, χωρίς ωστόσο να υφίσταται η πρακτική εφαρμογή και η πολύωρη ενασχόληση με το συγκεκριμένο επάγγελμα στο χώρο εργασίας.

«Θετικό μέτρο έλλειπε σίγουρα από τα δικά μας τα σχολεία από τα ΕΠΑΛ, στον ΟΑΕΔ υπήρχε όμως σε εμάς όχι και έτσι είναι μια πάρα πολύ καλή ευκαιρία να δουν τα παιδιά μας τον πραγματικό κόσμο. Θα πρέπει πάλι να γίνουν κάποιες αλλαγές πολύ σοβαρές αν θέλει το υπουργείο να προχωρήσει.» E5

«Θεωρώ πως έχει αρκετά πλεονεκτήματα με κυριότερο την ομαλή ένταξη των μαθητευόμενων στην αγορά εργασίας. Οι μαθήτριες της ειδικότητας μπαίνουν στην διαδικασία να «γευτούν» το επάγγελμα, να εκπαιδευτούν σε ένα πραγματικό χώρο εργασίας, να πάρουν εμπειρίες από επαγγελματίες του χώρου με πολυετή παρουσία στο χώρο και φυσικά με τεχνογνωσία πρόσφατη καθώς ο ανταγωνισμός στον ιδιωτικό τομέα δεν αφήνει περιθώρια για περικοπές.» E6

3.4.2 Ωσμωση μεταξύ σχολείου και επιχείρησης

Όσο αφορά την αλληλεπίδραση του σχολείου και της επιχείρησης οι εκπαιδευτικοί του σχολείου υποστηρίζουν ότι υπήρξε άριστη συνεργασία. Θεωρούν ωστόσο λυπηρό το γεγονός ότι πολλοί εργοδότες δεν γνώριζαν πολλές από τις ειδικότητες που υπάρχουν στα ΕΠΑ.Λ. Τα προβλήματα τα οποία δημιουργήθηκαν σε σχέση με τους εργοδότες και κατ' επέκταση τις επιχειρήσεις ήταν αυτά που είχαν να κάνουν με τη γραφειοκρατία. Επίσης με ικανοποίηση υποστηρίζουν πως μέσω της Τάξης Μαθητείας υπήρξε μια εξωστρέφεια προς την κοινωνία. Έτσι μπόρεσαν πιο ενεργά και συντονισμένα να γνωστοποιήσουν στην κοινωνία της Δράμας τις ειδικότητες των ΕΠΑ.Λ. και ειδικότερα την ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» και έτσι να αναδείξουν την τεχνική εκπαίδευση. Θεωρούν πως με αργά αλλά σταθερά βήματα είναι δυνατόν να τροποποιήσουν την άποψη της κοινωνίας ότι η τεχνική εκπαίδευση ακολουθείται από παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς και κατώτερων μορφωτικών δυνατοτήτων.

«Πολύ καλή ήταν η συνεργασία μεταξύ μας. Όμως εδώ παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο οι προσωπικές σχέσεις γνωριζόμαστε πάρα πολλά χρόνια και η συνεργασία πήγε καλά. Βέβαια είχαμε γκρίνιες για τη γραφειοκρατία αλλά το ξεπεράσαμε στην πορεία, καλό είναι να το κοιτάξει [το Υπουργείο] λίγο στα πλαίσια των αλλαγών ανά τρίμηνο να μην χρειάζεται τόση συμπλήρωση χαρτιών. Και επίσης είναι μια καλή ευκαιρία να γνωρίσουν τα σχολεία μας, μας είπαν ότι δεν γνώριζαν ότι υπήρχαν όλες αυτές οι ειδικότητες στα ΕΠΑΛ. Και το θεωρώ κρίμα να μην γνωρίζουν ότι πέρα από τη θεωρητική θα πω εκπαίδευση υπάρχει και η τεχνική οπότε μέσα από αυτό ανοιχτήκαμε προς την κοινωνία, μας έμαθαν.» Ε5

«Η συνεργασία μεταξύ του σχολείου και των επιχειρήσεων ήταν πάρα πολύ καλή. Νομίζω πως το σχολείο με την Τάξη Μαθητείας έρχεται σε επαφή με την κοινωνία και τις επιχειρήσεις. Έτσι σιγά σιγά θεωρώ ότι θα αρχίσει να αλλάζει η αρνητική άποψη που υπάρχει γενικά για τα παιδιά των ΕΠΑ.Λ., ότι είναι παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς. Η κοινωνία αρχίζει και γνωρίζει ότι εκτός από την γενική εκπαίδευση υπάρχει και η επαγγελματική.» Ε6

3.4.3 Αποτελεσματικότητα του θεσμού μαθητείας

Για τις εκπαιδευτικούς του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας η αποτελεσματικότητα του θεσμού της Τάξης Μαθητείας έγκειται στο γεγονός ότι σε τέσσερις από τις έξι μαθητευόμενες έγινε

πρόταση για πρόσληψη από τους αντίστοιχους εργοδότες/εκπαιδευτές. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 66% και υποστηρίζουν ότι είναι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό επιτυχίας. Ταυτόχρονα υπενθυμίζουν ότι από τις έξι μαθητευόμενες στις δύο δεν έγινε πρόταση πρόσληψης. Από αυτές η μία εκ των δύο αποχώρησε οικειοθελώς και η άλλη δεν ήταν δυνατό να απορροφηθεί τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή από τον αντίστοιχο εργοδότη, ο οποίος προσέλαβε την μία εκ των δύο που εκπαίδευε. Το γεγονός της άρνησης της πρόσληψης των τριών εκ των τεσσάρων μαθητευόμενων οι εκπαιδευτικοί το αποδίδουν στο νεαρό της ηλικίας. Από αυτές η μία μαθητευόμενη ενημέρωσε πως θα έφευγε στο εξωτερικό όπου βρίσκονταν οι γονείς της για να βρει εργασία. Η δεύτερη γνωστοποίησε τη θέλησή της να ξαναδώσει πανελλήνιες εξετάσεις και θα ήθελε να αφοσιωθεί σε αυτό. Και η τελευταία εκ των τριών όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η εκπαιδευτριά της Ε1 την ενημέρωσε πως «δεν θα ήθελα να δουλέψω ακόμα». Έτσι οι εκπαιδευτικοί τονίζουν με σιγουριά ότι μέσω της μαθητείας οι μαθητευόμενες αποκτούν τα απαραίτητα εφόδια για την επαγγελματική εξέλιξή τους. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τις εκπαιδευτρίες/εργοδότες με την επισήμανση της πετυχημένης πορείας και εξέλιξής τους καθώς και τη θετική επιρροή στον ίδιο το χαρακτήρα τους. Ταυτόχρονα οι εκπαιδευτικοί της Τάξης Μαθητείας εμφανίζονται ανήσυχες για την πορεία και συνέχεια του θεσμού με επιθυμία να εισακουστούν από το κράτος οι προτάσεις των ενεργών συμμετεχόντων για τις απαραίτητες αλλαγές.

«Είμαι σίγουρη ότι οι μαθητευόμενες αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια. Τελειώνοντας την Τάξη Μαθητείας ρωτήσαμε τόσο τους εργοδότες όσο και τα παιδιά. Ρωτήσαμε τα παιδιά αν θεωρούν ότι εξελίχτηκαν, ότι πήγαν λίγο παραπέρα και πραγματικά μας είπαν όλα ότι αυτούς τους εννέα μήνες έμαθαν πάρα πολλά πράγματα όχι μόνο στο επαγγελματικό - εργασιακό κομμάτι αλλά και στη συμπεριφορά τους, ότι ήξεραν πως να σταθούν, πλέον πήγαν παραπέρα. Το ίδιο μας επιβεβαίωσαν και οι εργοδότες οι οποίοι μας είπαν ότι αν είναι να συγκρίνουμε τα παιδιά στο ξεκίνημα και πως στο τέλος αυτό βέβαια φαίνεται και στο φαινόμενο ότι τους έγινε πρόταση να παραμείνουν στη δουλειές, αν δεν ήταν ευχαριστημένοι δεν θα τους γίνονταν αυτή η πρόταση για παραμονή. Οπότε φάνηκε ότι εξελίχτηκαν τα παιδιά και ότι σίγουρα πήραν αρκετά εφόδια για τη μετέπειτα πορεία τους. Κλείνοντας να πω μόνο το εξής αν εισακουστούν πραγματικά και ενδιαφέρεται το υπουργείο να μας ακούσει εμάς που ασχολούμαστε με τη μαθητεία να κάνει κάποιες αλλαγές για να βοηθήσει τα παιδιά μας. Εμάς αυτή είναι η προτεραιότητά μας, να πάνε παραπέρα, να

πάρουν τα απαραίτητα εφόδια για να μπορούν να σταθούν στη εργασία και αυτός θα πρέπει να είναι και ο στόχος κάθε εκπαίδευσης θεωρώ.» Ε5

«Σίγουρα αποκτούν εφόδια τα οποία πολύ δύσκολα θα τα γνώριζαν αν δεν υπήρχε η τάξη μαθητείας. Αποκτούν εμπειρία, κοινωνικές και προσωπικές δεξιότητες με αποτέλεσμα να μπορούν να νιώθουν πιο άνετα, πιο «έτοιμες» αν θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω αυτό τον όρο, για να αναζητήσουν μια θέση στην αγορά εργασίας. Αυτό το επιβεβαιώνουν και οι εκπαιδευτριες στις επιχειρήσεις σε συζητήσεις που έχουμε κάνει.» Ε6

4. Ανάλυση ευρημάτων

Η μαθητεία ως τύπος και ουσία της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, εφαρμόζεται σε βάθος χρόνου και σε εύρος χώρου. Είναι ένα μοντέλο εκπαίδευσης το οποίο ακολουθείται επιτυχώς εδώ και πολλά έτη στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διάφορες παραλλαγές. Η μαθητεία επικεντρώνεται στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας από τον μαθητευόμενο σε πραγματικές συνθήκες σε διασύνδεση με τη γνώση η οποία παρέχεται συστηματικά στον σχολικό χώρο, οπότε έχει το βίωμα της επιτυχίας αποκτώντας κίνητρα για περαιτέρω μάθηση και για μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία. Σήμερα με το νόμο 4186/2013 το ζήτημα της μαθητείας επανέρχεται δυναμικά. Όπως προέκυψε από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών η μαθητεία αποτελεί πραγματικά μια ευκαιρία για την αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Μέσα από αυτήν οι απόφοιτοι αποκτούν ουσιαστικές γνώσεις οι οποίες θα τους καθιστούν εργασιακά ώριμους και επαγγελματικά υπεύθυνους, ώστε να μπορούν να ενταχθούν όσο το δυνατόν πιο ομαλά στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η εισαγωγή της συντελεί στη διασύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και διαμορφώνει τους όρους για μια πιο ευέλικτη προσαρμογή του στις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς.

Παρά την εύρεση στοιχείων της Κόκκορα για την καθολική ενημέρωση από το Υπουργείο Παιδείας για το θεσμό της μαθητείας⁹⁴, στην παρούσα έρευνα παρατηρήθηκε το γεγονός της άγνοιας από πλευράς των εργοδοτών και η συμμετοχή τους βασίζεται στην προσωπική ενασχόληση των εκπαιδευτικών του σχολείου. Υπογραμμίζεται έτσι η

---

⁹⁴ Κόκκορα, Ε. (2017). *Δια Βίου Μάθηση, Χαρακτηριστικά Του Συστήματος Της ΕΕΚ (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση), Διαρροή, Δυϊκό Σύστημα-Μαθητεία: Στην Χώρα Μας Και Στη Γερμανία*. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από <http://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/3676>

σημαντικότητα του ρόλου του σχολείου και των υπεύθυνων εκπαιδευτικών για την ενεργοποίηση του θεσμού της μαθητείας. Υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω ανάληψη πρωτοβουλιών από πλευράς της πολιτείας στην κατεύθυνση της γνωστοποίησης αυτής. Θα πρέπει να συνεχίσουν οι ενημερώσεις από πλευράς του υπουργείου αλλά και να ενταθούν αυτές με ημερίδες από τα επιμελητήρια. Επιπλέον πρέπει να υπάρχει συνεργασία των ΕΠΑ.Λ. και των κλαδικών σωματείων για να τίθενται τα ερωτήματα των ενδιαφερόμενων αλλά και να ενημερώνονται για την λειτουργία του θεσμού.

Σίγουρα όσο αφορά τις αλλαγές οι οποίες θα βελτιώσουν τη λειτουργία του θεσμού της Τάξης Μαθητείας αυτές θα πρέπει να βασιστούν στα λεγόμενα των εμπλεκόμενων σε αυτήν. Σύμφωνα με αυτούς θα πρέπει να επιτρέπεται η μαθητεία το σαββατοκύριακο και η δυνατότητα υπερωριών. Το συγκεκριμένο έχει κριθεί αναγκαίο από τους εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, κάτι το οποίο αναδείχθηκε και κατά την έκθεση αποτίμησης της πρώτης φάσης του Μεταλυκειακού Έτους από το ΙΕΠ⁹⁵. Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί προτείνουν την έγκριση τμημάτων με χαμηλότερο αριθμό ελάχιστων ατόμων. Σε αυτή την πρόταση συμφωνούν οι εργοδότες οι οποίοι υποστηρίζουν πως πρέπει να συμμετέχουν στη μαθητεία μόνο όσοι πραγματικά ενδιαφέρονται. Καθολικό είναι το αίτημα για καλύτερη διαχείριση και μείωση του όγκου της γραφειοκρατίας και αναπροσαρμογή της σε μια πιο ευέλικτη κατεύθυνση. Το πρόβλημα αυτό συνεχίζει να ταλανίζει τους εμπλεκόμενους της Τάξης Μαθητείας καθώς από την αποτίμηση του ΙΕΠ της πρώτης φάσης φαίνεται ότι ακόμα διατηρείται. Επιπλέον οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως θα πρέπει να υπάρχει μείωση στις διδακτικές ώρες του εφόσον για την ορθότερη διαχείριση της λειτουργίας της Τάξης Μαθητείας.

Επιπλέον οι εργοδότες στην ειδικότητα της Αισθητικής Τέχνης στην πόλη της Δράμας ανήκουν στις κατηγορίες των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το φαινόμενο αυτό απαντάται σε πανελλήνιο επίπεδο σύμφωνα με την έρευνα του NAAGRCY⁹⁶. Έτσι τα λεγόμενα των εμπλεκόμενων εργοδοτών στην Τάξη Μαθητείας, έρχονται να αναδείξουν την ανάγκη στήριξης αυτών των επιχειρήσεων οι οποίες συμμετέχουν σε αυτό το θεσμό. Σύμφωνα με αυτούς κίνητρα όπως οικονομική επιδότηση, φορολογικές ρυθμίσεις και

---

⁹⁵ Κακαρά, Κουταλίδη, Μαυρικάκης, Νέλλα, Παπαθανασίου, Παρίσης, *ό.π.*

⁹⁶ Siomadis, V., Theodoridou, A., Bartsoka, M., Mouillour, I., Deligianni, E., Babanelou, D., et al. (2015). Identification and evaluation of existing apprenticeship systems and mapping of the specific labor and entrepreneurial environment in Greece and Cyprus. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από <https://naagrcy.oaed.gr/el/search-page/?searchTerm=εθνικές+αρχές+για+τη+μαθητεία>

βραβεία ποιότητας είναι μια σημαντική στήριξη για την ενεργή συμμετοχή τους στο θεσμό αλλά και την επιτυχία του. Άλλωστε στοιχεία της ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ υπολογίζουν πως ο αριθμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του θεσμού μπορεί να αγγίξει τις τριάντα χιλιάδες⁹⁷.

Ένα ακόμη στοιχείο το οποίο τονίζεται τόσο στην έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ όσο και στην έρευνα του ΙΕΠ αλλά και στην παρούσα εργασία είναι ο εκσυγχρονισμός των εργαστηρίων και η αύξηση της χρηματοδότησης των ειδικοτήτων του ΕΠΑ.Λ. Αυτό θα βοηθήσει στο ζήτημα της προσέλκυσης των νέων στην επαγγελματική εκπαίδευση. Έχει σημειωθεί στην βιβλιογραφία πως απαιτείται η ποιοτική αναβάθμιση και η παροχή ισχυρότερων κινήτρων. Δυστυχώς η σημερινή υποβαθμισμένη εικόνα, το χαμηλό κύρος καθώς και η αντίληψη πως οι μαθητές χαμηλών επιδόσεων προσανατολίζονται στα τεχνικά σχολεία αποτελούν τους βασικούς παράγοντες αποστροφής από μέρους των μαθητών⁹⁸.

Στα παραπάνω έρχεται προστίθεται το θέμα της ανανέωσης των Προγραμμάτων Σπουδών σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις των επαγγελματιών στην έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και από τους ερωτώμενους της παρούσας εργασίας. Ταυτόχρονα υποστηρίζουν πως θα πρέπει να υπάρχει σαφέστερο και αυστηρότερο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της μαθητείας, κοινή πολιτική γραμμή και να εισακούονται οι προτάσεις των ομοσπονδιών. Επίσης θα πρέπει να οριοθετηθεί ο αριθμός αποφοίτων με ποσόστωση από τις διάφορες δομές του τυπικού και μη τυπικού συστήματος για να υπάρξει ένας σχετικός εξορθολογισμός αναφορικά με το ζήτημα των δεξιοτήτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Εκτός των άλλων φαίνεται να υφίσταται αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων ή η αγορά εργασίας να βρίσκεται πολύ πιο μπροστά από το περιεχόμενο της μεμαθημένης δεξιότητας. Ωστόσο, ο ελλιπής σχεδιασμός και η ανορθολογική επιλογή ειδικοτήτων σε συνδυασμό με την ανεπαρκή επικαιροποίηση των προγραμμάτων δυσχεραίνουν τον ενδεχόμενο αντίκτυπο μέσω του οποίου ένας ανανεωμένος θεσμός της μαθητείας θα μπορούσε να διαδραματίσει⁹⁹.

Ο θεσμός αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα από πλευράς των επιχειρήσεων τόσο στην έρευνα του ΙΕΠ όσο και στην παρούσα. Και στις δύο περιπτώσεις τοποθετείται έμπειρος εκπαιδευτής ο οποίος θα εκπαιδεύσει και θα εξειδικεύσει έναν μελλοντικό υπάλληλο. Σε

---

⁹⁷ Κάρουλας, Γ. (2017). *Μαθητεία και Μικρές Επιχειρήσεις: θεσμικό πλαίσιο και προτάσεις για τη βελτίωση του συστήματος*. ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/03/ΚΑΡΟΥΛΑΣ_2017_10_ΚΓ_-ΜΑΘΗΤΕΙΑ-ΚΑΙ-ΜμΕ.pdf

⁹⁸ Καρατζογιάννης, Πανταζή, *ό.π.*, σ. 79.

⁹⁹ Καρατζογιάννης, Πανταζή, *ό.π.*, σ. 252.

συμφωνία με τα αποτελέσματα του ΙΕΠ έρχεται ακόμα το γεγονός ότι οι εργοδότες των επιχειρήσεων της αισθητικής στην πόλη της Δράμας θεωρούν πολύ σημαντικό προσόν την εμπειρία του μαθητευόμενου και την εκπαίδευση την οποία παρέχουν οι ίδιοι οι εργοδότες. Βρισκόμαστε ουσιαστικά στο πεδίο το οποίο διαμορφώνεται και προκύπτει από τον συνδυασμό εργασίας και επαγγελματικής εκπαίδευσης, με σαφή οφέλη και για τις δύο πλευρές, δηλαδή και την εργοδοσία και τη μαθητεία. Η δημιουργία, άλλωστε, εξειδικευμένων εργαζόμενων σε πραγματικές συνθήκες, όπως αυτές υπαγορεύονται από τις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης επιχείρησης, ενισχύει την καινοτομία υπό την έννοια της εισροής στην επιχείρηση νέων ικανοτήτων και ιδεών. Επιπλέον, επέρχεται και ενδυνάμωση της παραγωγικότητας, εφόσον οι μαθητευόμενοι εργάζονται και μάλιστα με μείωση κόστους, καθώς αποτελούν ανανεωμένο και αναπροσαρμοσμένο εργατικό προσωπικό¹⁰⁰.

Ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής η Τάξη Μαθητείας αποτιμάται θετικά. Έτσι το αποτέλεσμα της παρούσας έρευνας δείχνει πως οι άμεσα εμπλεκόμενοι ικανοποιήθηκαν από την γενικότερη έκβαση του θεσμού. Μέσα από την μαθητεία υπήρξε ώσμωση μεταξύ σχολείου και αγοράς εργασίας καθώς οι εμπλεκόμενοι θεωρούν ότι υπήρχε άριστη συνεργασία μεταξύ του εκπαιδευτικού προσωπικού και των επιχειρήσεων. Επίσης, από τους ερωτώμενους στην έρευνα προκύπτει ότι υπήρχε ικανοποιητική εξέλιξη των μαθητευόμενων μέσα από τη διαδικασία της μαθητείας. Η έως στιγμής διαφαινόμενη αποτελεσματικότητα του θεσμού έγκειται στο γεγονός ότι σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους προκύπτει ότι υπήρχε ικανοποιητική εξέλιξη των μαθητευόμενων μέσα από τη διαδικασία της μαθητείας και οι εργοδότες είχαν απόλυτη διάθεση για απορρόφηση των αποφοίτων της Τάξης Μαθητείας. Το τελευταίο έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της έρευνας του ΙΕΠ διότι οι εργοδότες στην πλειονότητά τους δεν πρότειναν μια θέση εργασίας στους μαθητευόμενους. Το γεγονός της απόλυτης διάθεσης απορρόφησης των αποφοίτων της Τάξης Μαθητείας ανοίγει το δρόμο για την μελλοντική αποτελεσματικότητα του θεσμού.

---

¹⁰⁰ Η Μαθητεία στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Ανακτήθηκε 28 Νοεμβρίου, 2018, από <http://ec.europa.eu/programmes/proxy/alfresco-webscripts/api/node/content/workspace/SpacesStore/74d2e680-8b97-4614-85c9-6b84d765bbc7/druck.a.t>

5. Συμπεράσματα

5.1 Συμπεράσματα παρούσας έρευνας

Η εισαγωγή του θεσμού της Τάξης Μαθητείας ως μεταδευτεροβάθμιου κύκλου, αμέσως μετά την ολοκλήρωση του δευτεροβάθμιου κύκλου τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στα ΕΠΑ.Λ. της χώρας, αποτελεί μια σημαντική μεταρρύθμιση για το σύνολο της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η διασύνδεση του εν λόγω θεσμού του ΕΠΑ.Λ. με την αγορά εργασίας μέσω της μαθητείας σε συγκεκριμένες επαγγελματικές ειδικότητες αποτελούν εξαιρετικά καθοριστικούς παράγοντες αναβάθμισης των ΕΠΑ.Λ. Αυτή η αναβάθμιση αφορά γενικότερα τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση της χώρας μας, δεδομένου ότι η μαθητεία μέχρι πρότινος μονοπωλείται από άλλους οργανισμούς όπως ο ΟΑΕΔ και τα ΙΕΚ.

Με την εισαγωγή του θεσμού της μαθητείας στην ειδικότητα «Αισθητική Τέχνη» στα ΕΠΑ.Λ. της Δράμας υπάρχει σαφής στόχευση για την ομαλή είσοδο των αποφοίτων του στην αγορά εργασίας στον εν λόγω τομέα. Μέσω της εφαρμογής του συγκεκριμένου Προγράμματος Σπουδών και της μάθησης μέσω της εργασίας τους σε συγκεκριμένους χώρους δουλειάς στους οποίους έχουν εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις οι μαθητευόμενοι αποκτούν ουσιαστικές γνώσεις επί του αντικειμένου της αισθητικής τέχνης. Με την ολοκλήρωση του προγράμματος και μετά από τις προβλεπόμενες εξετάσεις πιστοποίησης, οι απόφοιτοι θα αποκτήσουν Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, ενώ είναι προφανές ότι η μαθητεία τους σε επιχειρήσεις σχετικές με το γνωστικό τους αντικείμενο θα λειτουργήσει ως εφελτήριο για μια καλή επαγγελματική πορεία.

Η Τάξη Μαθητείας όπως προέκυψε από την παρούσα ερευνητική εργασία, αναμένεται να αγκαλιάσει τους μαθητές και τις μαθήτριες των ΕΠΑ.Λ., καθώς συνδυάζει τη μάθηση και την εργασία σε πραγματικές συνθήκες με αμοιβή, ασφάλιση, δικαιώματα και υποχρεώσεις, ένταξη δηλαδή στην εργασιακή πραγματικότητα και στις συνθήκες της αγοράς. Παράλληλα βρίσκει αποδοχή και από τους εργοδότες, καθώς συντελεί στην ανεύρεση και απόκτηση μέσω της δοκιμής ενός ικανού και κατάλληλου εργατικού δυναμικού το οποίο εκπαιδεύεται από εκείνους σε νέα τεχνολογία.

Η πολιτική επέκτασης της μαθητείας στη χώρα μας έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τη λογική η οποία προωθείται σε μια σειρά από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής με στόχο

κοινά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του σχεδίου εκπαίδευσης και κατάρτισης 2020 ανήκει και η ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με ανταπόκριση στις συνθήκες της νέας κοινωνίας της γνώσης. Έτσι καθιερώνεται το 4^ο έτος στα ΕΠΑ.Λ., το λεγόμενο «Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας» το οποίο απολαμβάνει σημαντική υποστήριξη τόσο από το κράτος όσο και από τους εκπαιδευτικούς. Η μαθητεία πλέον αποτελεί έμπρακτο παράδειγμα επιτυχούς σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη καθώς και ομαλής ένταξης των συμμετεχόντων στην αγορά εργασίας¹⁰¹.

Αναμφίβολα υπάρχει μια σειρά μελλοντικών βημάτων τα οποία θα πρέπει να προωθηθούν από μέρους της Πολιτείας για την καλύτερη ρύθμιση του πλαισίου της μαθητείας. Έγινε εκτενής αναφορά σε προηγούμενα σημεία της έρευνας για την υποβάθμιση του πλαισίου της μαθητείας, την μη επικαιροποίηση των προγραμμάτων και την κατά περιπτώσεις μη ορθολογική διάρθρωση των ειδικοτήτων. Αυτά τα ζητήματα θα πρέπει να διευθετηθούν συλλογικά με την συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μελών. Στην πράξη αυτό σημαίνει την συνδιαλλαγή σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο μεταξύ πολιτικής ηγεσίας και φορέων της αντιπολίτευσης καθώς και κάθε δημόσιου φορέα απασχόλησης. Έπειτα οι επαγγελματικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της ενίσχυσης της απασχόλησης θα πρέπει να έχουν σαφή και θεσμοποιημένο ρόλο σε κάθε μελλοντική ρύθμιση. Θα πρέπει ασφαλώς να λαμβάνονται υπόψη οι ίδιες οι ανάγκες των μαθητών, οι φιλοδοξίες και οι προσδοκίες τους από την συμμετοχή τους στον θεσμό της μαθητείας καθώς και οι μελλοντικές διέξοδοι που αυτά τα προγράμματα θα τους προσφέρουν.

Βάσει των παραπάνω, η εργασία φτάνει στην καρδιά του προβλήματος το οποίο έχει σχέση με τις μακράιωνες αντιλήψεις οι οποίες οδηγούν μαθητές και γονείς να αποστρέφονται την προοπτική ενός σχολείου τεχνικής εκπαίδευσης. Δεν θα πρέπει να λησμονείται πως πέρα από την ορθολογικοποίηση του πλαισίου και την καλύτερη συνεργασία για την εγγύηση αποτελεσμάτων, το μεγαλύτερο διακύβευμα στην πράξη είναι η αποδοχή της τεχνικής εκπαίδευσης από τα άτομα των επαγγελματικών σχολείων ως μια ρεαλιστική και επιθυμητή επιλογή. Η διαιώνιση αντιλήψεων για το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και το γεγονός πως τα επαγγελματικά λύκεια θεωρούνται από μέλη της κοινωνίας ως εναλλακτική πρόταση

---

¹⁰¹ European Commission. (2016). Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020. Βασικά σημεία των ομάδων εργασίας 2014-2015. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2018, από https://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/expert-groups/2014-2015/group-highlights_el.pdf.

για μαθητές χαμηλών επιδόσεων, βλάπτει σοβαρά κάθε μεταρρυθμιστική ενέργεια σε κεντρικό επίπεδο¹⁰². Σε τελική ανάλυση, θα πρέπει να φέρουμε ξανά στο επίκεντρο τα νέα παιδιά τα οποία ονειρεύονται ένα μέλλον γεμάτο με δημιουργική, παραγωγική και αξιοπρεπή εργασία. Θα πρέπει να τονιστεί πως τα επαγγελματικά λύκεια διαθέτουν σκληρά εργαζόμενους εκπαιδευτικούς οι οποίοι αγαπάνε το λειτούργημα και ενδιαφέρονται για την ουσιαστική ανέλιξη και εξέλιξη των παιδιών. Από την άλλη η πολιτεία θα πρέπει να στέκεται στο πλευρό των νέων ανθρώπων της και να επενδύει σε επιστημονικό κεφάλαιο για να διαρθρώσει με τον καλύτερο τρόπο το πρόγραμμα σπουδών των επαγγελματικών δομών και του εργαστηριακού εξοπλισμού τους. Δεν θα πρέπει να υπάρχει ανεπαρκής οικονομική χρηματοδότηση στα ΕΠΑ.Λ. καθώς αυτά αποτελούν διέξοδο ικανών μαθητών οι οποίοι θέλουν να εξειδικευτούν σε ένα τεχνικό επάγγελμα. Για το λόγο αυτό τα ΕΠΑ.Λ. θα πρέπει να είναι ικανά να σταθούν στο ύψος των διδακτικών και επαγγελματικών απαιτήσεων όπως αυτές απορρέουν από μια σύγχρονη διδακτική του αντικειμένου στη συγκεκριμένη αλλά και κάθε ειδικότητα της Τάξης Μαθητείας.

Με λίγα λόγια, η πραγματική μάχη θα πρέπει να δοθεί ακριβώς στις καρδιές και τις αντιλήψεις των νέων ανθρώπων ώστε η προοπτική μαθητείας σε ένα επαγγελματικό λύκειο να αντιμετωπιστεί σαν μια ορθολογική και συνειδητή επιλογή προς την εργασιακή και τελικώς προσωπική τους ολοκλήρωση ως υπεύθυνων και ώριμων ατόμων. Προς αυτή την κατεύθυνση θεωρείται επιτυχία της εργασίας η ανάδειξη πτυχών της προσέγγισης των εμπλεκόμενων ως προς την εμπειρία τους με τον θεσμό της μαθητείας.

5.2 Περιορισμοί έρευνας

Ως λόγοι περιορισμού της ποιοτικής έρευνας καθίστανται η περιορισμένη δυνατότητα γενίκευσης και σύγκρισης, καθώς και το ότι εξαρτάται από τις απόψεις του ερευνητή και την δυνατότητα επικοινωνίας του με τους άλλους. Ένα άλλο μειονέκτημα είναι τα μικρά δείγματα τα οποία αφορά, εμπεριέχοντας την υποκειμενικότητα, αφού ο ερευνητής μπορεί να διαμορφώσει τα χαρακτηριστικά του υπό μελέτη στοιχείου¹⁰³. Επιπλέον λόγω της πρόσφατης λειτουργίας και της μικρής χρονικής διάρκειας του θεσμού της Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ. και στην ειδικότητα «Αισθητική Τέχνη» υπάρχει περιορισμένος αριθμός ερευνών πάνω στο αντικείμενο της έρευνας στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Η ερευνήτρια αντιμετώπισε

---

¹⁰²Siomadis, Theodoridou, Bartsoka, Mouillour, Deligianni, Babanelou, et all. *ό.π.*

¹⁰³ Ιωσηφίδης, *ό.π.*

δυσκολία ως προς την εύρεση άρθρων σχετικών με τη μαθητεία στα ΕΠΑ.Λ. και γενικότερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς η εισαγωγή του θεσμού της Τάξης Μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ. είναι πρόσφατη. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η μεγαλύτερη δυσχέρεια ανεύρεσης σχετικών άρθρων και ερευνών για τη μαθητεία στην ειδικότητα της «Αισθητικής Τέχνης» στο ΕΠΑ.Λ.

Παρ' όλα αυτά το υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην εργασία αντλήθηκε από πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, καθώς και από έρευνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί για τη μαθητεία του ΟΑΕΔ. Στην ευρωπαϊκή βιβλιογραφία υπάρχουν δημοσιεύματα όσο αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι υπάρχει ενδιαφέρον στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Κατά συνέπεια ο θεσμός της μαθητείας στα ΕΠΑ.Λ. μελετάται την παρούσα στιγμή και εξελίσσεται καθημερινά.

Τέλος, λόγω του ότι η ειδικότητα της αισθητικής εισήχθη στο θεσμό της μαθητείας για πρώτη φορά το έτος 2017-2018 η ερευνήτρια θεώρησε ως καταλληλότερη προσέγγιση του θέματος το να μελετήσει το 2^ο ΕΠΑ.Λ. της πόλης της Δράμας καθώς αφορά μια παραμεθόρια αγροτική περιοχή και θα είχε ενδιαφέρον να ανιχνευθεί η αντιμετώπιση του θεσμού σε ένα τέτοιο μέρος. Αν και το δείγμα αφορά το 100% του πληθυσμού της έρευνας στη συγκεκριμένη περιοχή, ως γενικεύσιμος αριθμός είναι μικρός. Η ερευνήτρια θεωρεί πως λόγω της προσωπικής εμπλοκής των εκπαιδευτικών της Τάξης Μαθητείας του 2^{ου} ΕΠΑ.Λ. Δράμας και των εκπαιδευτριών των επιχειρήσεων στις οποίες μαθήτευσαν οι εκπαιδευόμενοι της Τάξης Μαθητείας, οι απαντήσεις τους είναι αξιόπιστες και έγκυρες. Επίσης, θεωρεί πως αυτές έχουν πολύ ενδιαφέρον διότι οι ίδιοι οι συνεντευξιαζόμενοι ήταν αυτοί οι οποίοι ενεπλάκησαν άμεσα, βίωσαν και έφεραν εις πέρας την ένταξη της ειδικότητας αισθητικής τέχνης στο θεσμό κατά τον πρώτο χρόνο εισαγωγής της.

5.3 Μελλοντικές ερευνητικές προτάσεις

Λόγω των παραπάνω περιορισμών, θα πρέπει να γίνουν περαιτέρω έρευνες πάνω στη συγκεκριμένη ειδικότητα για να φωτίσουν και άλλες πλευρές πέρα από αυτές τις οποίες αναδεικνύονται στη συγκεκριμένη έρευνα. Θα υπήρχε εξαιρετικό ενδιαφέρον για μια συστηματική έρευνα η οποία θα εξέταζε από κοντά την οπτική γωνία ακριβώς όσων νέων ανθρώπων επέλεξαν τον θεσμό της μαθητείας. Ποιοι παράγοντες αλήθεια καθόρισαν τις επιλογές τους; Ποιο ρόλο θεωρούν οι ίδιοι πως έπαιξε το κοινωνικό τους περιβάλλον και οι

σημαντικοί άνθρωποι στην ζωή τους σε αυτή την απόφαση; Είχαν την απαιτούμενη στήριξη από την πολιτεία, την εκπαιδευτική και επιχειρηματική κοινότητα σε αυτή την επιλογή τους; Με τι προσδοκίες τελικά αποφάσισαν να εισέλθουν σε ένα επαγγελματικό λύκειο και νιώθουν πως με το πέρας της μαθητείας τους είναι δικαιωμένοι από αυτή την απόφαση;

Αναμφίβολα μια συστηματική έρευνα όσο αφορά την υποκειμενική σκοπιά των νέων ανθρώπων καθώς και την αποτύπωση των κοινωνικών αντιλήψεων όσον αφορά τα επαγγελματικά σχολεία θα αποτελούσε σημαντική συμβολή στην υπάρχουσα βιβλιογραφία. Παράλληλα, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η εξέταση των νέων βημάτων τα οποία λαμβάνονται από μεριάς πολιτικής ηγεσίας για να εφαρμόσει ένα ανανεωμένο πλαίσιο του θεσμού καθώς και οι απόπειρές της για να φέρει στο τραπέζι του διαλόγου τον κάθε ενδιαφερόμενο. Το τελευταίο σκέλος συνδέεται με την ανάγκη για εναρμόνιση όλων των παραπάνω με το κοινοτικό κεκτημένο των υπόλοιπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον εκσυγχρονισμό ορισμένων εγχώριων προτύπων σε εκπαιδευτικές αρχές οι οποίες εφαρμόστηκαν και προσέφεραν αποδεδειγμένα αποτελέσματα.

Τέλος, σημαντική συνεισφορά θα επιφέρει η κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων αποκλειστικά από πλευράς των εργοδοτών ανά κλάδο ειδικοτήτων ΕΠΑ.Λ. επί του προγράμματος της μαθητείας στο κομμάτι το οποίο τους αφορά. Με αυτό τον τρόπο θα είναι δυνατό να αναδειχθούν οι πραγματικές ανάγκες της αγοράς τη δεδομένη χρονική στιγμή. Σύμφωνα με τα δεδομένα των παραπάνω ερευνών οι εμπλεκόμενοι με τα Προγράμματα Σπουδών της μαθητείας θα είναι ικανοί να τα εκσυγχρονίζουν σε έκταση και βάθος γνώσεων, πληροφοριών και δεξιοτήτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του επαγγέλματος και της αγοράς εργασίας σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή, λαμβάνοντας υπόψη πάντα την ευρωπαϊκή και τη διεθνή πρακτική.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αβραμίδης, Η., Καλύβα, Ε. (2006). *Μέθοδοι έρευνας στην Ειδική Αγωγή: Θεωρία και εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Παπαζήση.

Βρετάκου, Β., Ρουσέας, Π. (2002). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Συνοπτική περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Verma, M., Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική έρευνα. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Τεχνικές*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και νέας Γενιάς. (2017). *Οδηγός Σπουδών: Ειδικότητα Ειδικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ*. Αθήνα: ΙΕΚ.

Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Θεσσαλονίκη: Κριτική.

Κακαρά, Α., Κουταλίδη, Σ., Μαυρικάκης, Ε., Νέλλα, Α., Παπαθανασίου, Θ., Παρίσης, Β., Πιτσικάλης, Σ., Συρίγος, Ε., Φαράντου, Ε.Δ., Φύκαρης, Γ., Χατζησγουρή, Β. (2018). *Έκθεση αποτίμησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής πολιτικής (ΙΕΠ) για την Α΄ φάση του Μεταλκειακού έτους – τάξης μαθητείας: εμπειρική διερεύνηση σε μαθητευόμενούς/ες, εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές φορέων απασχόλησης*, Αθήνα.

Καρατζογιάννης, Σ., Πανταζή, Σ. (2014). *Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές*. Αθήνα: ΙΜΕ.

Κασσωτάκης, Μ. (1985). *Η προσπάθεια ανάπτυξης της Μέσης Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά την περίοδο 1950-1980 και η αποτυχία της: Μια ερμηνευτική προσέγγιση*. Αθήνα.

Κουταλίδη, Σ., Νέλλα, Α., Φαράντου, Ε. (2018). *Προγράμματα Σπουδών μαθητείας*. Αθήνα: ΙΕΠ.

Κωνσταντινόπουλος, Χ. (1987). *Η μαθητεία στις κομπανίες των χτιστών της Πελοποννήσου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ορολογία. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://diaviou.auth.gr/definitions>

Παϊδούση, Χ. (2014). *Δυϊκό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης: η γερμανική αφήγηση για τη σύνδεση εκπαίδευσης & αγοράς εργασίας*. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ.

Παπαγεωργίου, Γ. (1986). *Η μαθητεία στα επαγγέλματα*. Αθήνα: ΙΑΕΝ.

Παπαδάκης, Ν. (2003). *Εκπαιδευτική πολιτική: η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική (·)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. ΟΙΚ. 110998 (1) Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων, ΦΕΚ 566/8.5.2006.

Φωτόπουλος, Ν. (2013). *Κατάρτιση, Απασχόληση, Εκπαιδευτική Πολιτική: Διερεύνηση της Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την Απασχόληση*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ.

Ξενόγλωσση

Barnes, C. (2003). What a difference a decade makes: reflections on doing emancipatory disability research. *Disability and society*, 18(1), pp. 3-17.

Barton, L. (2005). Emancipatory research and disabled people: some observations and questions. *Educational review*, 57(3), pp. 317-327.

CEDEFOP. (2012). *From education to working life. The labour market outcomes of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Dearden, D. (1984). *Theory and Practice in Education*. London: Routledge & Kegan Paul.

Descy, P, Tessaring, M. (2002). *Training and Learning for Competence second report on vocational training research in Europe 2000-background report*. Luxembourg: EUR-OP.

Eisner, W.E. (1991). *The enlightened eye, qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Macmillan. σ. 217.

Fairclough, N. (2002). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Green, A. (1997). *Education, Globalization and the Nation State*. London: MacMillan Press.

Green, A. (2005). Models of lifelong learning and the knowledge economy/society in Europe: What regional patterns are emerging? In M. Kuhn and R. Sultana (eds), *Homo Sapiens Europaes? Creating the European Learning Citizen*. New York: P. Lang.

Habermas, J. (1979). *Communication and the Evolution of Society*. London: Heinemann.

Kvale, S. (1996). *Interviews, an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

McLean, M. (1995). *Educational Traditions Compared: Content, Teaching and Learning in Industrialised Countries*. London: David Fulton Publishers Ltd.

Schmitter, P.C. (1989). Corporatism is Dead! Long Live Corporatism! *Government and Opposition*, 24, 54–73.

Taylor, S., Bogdan, R. (1998). *Introduction to qualitative research methods*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Ulicna, D, Curth, A. (2013). *Study on Quality Assurance in Continuous VET and on future development of EQAVET*. Brussels: CF GHK.

Ηλεκτρονικές πηγές

Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ). Γαλλία. (2018). Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://aee.iep.edu.gr/country/%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B1>.

British United Education Services. (2018). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.britishunited.net/en/pathway/a-levels/>

Γκλαβάς, Σ. (2011). *Επισκόπηση της Ιστορίας της Εκπαίδευσης στο Νεοελληνικό Κράτος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου, 2018, http://www.pi-schools.gr/progr_spoudon_1899_1999/episkopisi.pdf

CEDEFOP. (2018). Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από http://www.cedefop.europa.eu/files/iraklis_pliakis_ethniko_stratigiko_plaisio_gia_tin_anavathmisi_tis_ek-mathiteias.pdf

CEDEFOP. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Index.aspx> 14.

General Certificate of Secondary Education, GCSE. (2018). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.schoolsearch.co.uk/general-certificate-of-secondary-education-gcse>.

Goff, P. (2002). Ανακτήθηκε 19 Νοεμβρίου, 2018, από <http://homepages.shu.ac.uk/~edsjlc/ict/specifications/edexcel/2004/avce/Edexcel%20AS%20VCE29837.pdf>

GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/topic/further-education-skills/apprenticeships>

GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <https://data.gov.uk/publisher/skills-funding-agency>

Greinert, W.D. *Towards a history of vocational education and training (VET) in Europe in a comparative perspective*. Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από http://www.cedefop.europa.eu/files/5153_1_en.pdf

Department for Business, Innovation & Skills (2018). Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-business-innovation-skills/about>.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕΚ. Ανακτήθηκε 12 Δεκεμβρίου, 2018 από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf

Επαγγελματικά Περιγράμματα ΕΟΠΠΕΠ. (2018). Ανακτήθηκε 14 Νοεμβρίου, 2018, από https://www.eoppep.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=33&Itemid=158&lang=el#%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%8C

82-

%CE%B5%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CE%B9%CF%83%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.

EUR-Lex. Ενισχυμένη συνεργασία της ΕΕ για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ανακτήθηκε 25 Δεκεμβρίου, 2018, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:ef00180>

European Commission. (2016). Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020 Βασικά σημεία των ομάδων εργασίας 2014-2015. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2018, από https://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/expert-groups/2014-2015/group-highlights_el.pdf.

Η Μαθητεία στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Ανακτήθηκε 28 Νοεμβρίου, 2018, από <http://ec.europa.eu/programmes/proxy/alfresco-webscripts/api/node/content/workspace/SpacesStore/74d2e680-8b97-4614-85c9-6b84d765bbc7/druck.a.t>

Καθημερινή. (2018). Πρωταθλήτρια η Ελλάδα στην ανεργία στην Ε.Ε. Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.kathimerini.gr/951353/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/anergia-paramenei-prwta8lhtria-sthn-ee-h-ellada-ay3hsh-stoys-neoys-katw-twn-25>

Κανελλόπουλος, Γ. (2017). Η Γαλλία ποντάρει σε ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης. Ανακτήθηκε 24 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://www.in.gr/2017/11/18/economy/i-gallia-pontarei-se-enisxysi-tis-epaggelmatikis-katartisis/>

Κάρουλας, Γ. (2017). *Μαθητεία και Μικρές Επιχειρήσεις: θεσμικό πλαίσιο και προτάσεις για τη βελτίωση του συστήματος*. ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/03/ΚΑΡΟΥΛΑΣ_2017_10_ΚΓ_-ΜΑΘΗΤΕΙΑ-ΚΑΙ-ΜμΕ.pdf

Κόκκορα, Ε. (2017). *Δια Βίου Μάθηση, Χαρακτηριστικά Του Συστήματος Της ΕΕΚ (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση), Διαρροή, Δυϊκό Σύστημα-Μαθητεία: Στην Χώρα Μας Και Στη Γερμανία*. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από <http://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/3676>

Κουταλίδη, Σ., Μαυρικάκης, Ε., Συρίγος, Ε. *Θεσμικό πλαίσιο – Διαδικασίες υλοποίησης «Μεταλυκειακού έτους – Τάξης μαθητείας»*. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από http://www.iep.edu.gr/images/IEP/PROKIRIKSEIS-ERGA/Erga/Epimorfosi_Mathiteia/1.5.1a_epimorfotiko_yliko_EY1_THE1.pdf

Κ.Υ.Α. αριθμ. 1608/Υ2. «Συγκρότηση Εθνικής Επιτροπής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης», ΦΕΚ566/τΥ.Ο.Δ.Δ./08-11-2017. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από www.et.gr/idocs-

nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JAlxBXdvtvSoClrL8TQTUYMIV Gjt5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V6PZKHBUSqIM6CiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej 56Mmc8Qdb8ZfRJqZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtSWcf5QWNajsjqFIGQhfj_3C dvJTGrokunJqWyMxFiQy

K.Y.A. αριθμ.26385/16-02-2017. «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», ΦΕΚ 491/τΒ'/20-12-2017. Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018, από, www.et.gr/docs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JAlxBXdvtvSoClrL8W94P8Q45cUR5MXD0LzQTLf7MGgcO23N88knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKl3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LIdQ163nV9K--td6SIuX3VYmOLBR55HydA6yPG17eTTx5Jye3Q16bUqM7cEd4Q

Lycée Professionnel. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.education.gouv.fr/cid2604/la-voie-technologique-au-lycee.html>.

Memorandum on Cooperation in Vocational Education and Training in Europe. Berlin, 10 - 11 December 2012. Ανακτήθηκε 23 Νοεμβρίου, 2018, από https://www.bibb.de/dokumente/pdf/memorandumvocational_education_and_training_2012.pdf

Ministère éducation nationale. (2009). *Les dossiers de l'enseignement scolaire*. France: Ministère éducation nationale. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου, 2018, από http://media.eduscol.education.fr/file/dossiers/50/5/enseignement_scolaire_VF_135505.pdf

N.4386/2016, Άρθρο 66, ΦΕΚ 83/11.5.2016. Ρυθμίσεις για τα ζητήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε 16 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-4386-2016>.

National Vocational Qualification (NVQ). (2018). Ανακτήθηκε 28 Οκτωβρίου, 2018, από <https://www.vocationaltraining.org.uk/nvq-overview>

Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (Ofsted). GOV.UK. (2018). Ανακτήθηκε 11 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.gov.uk/government/organisations/ofsted>.

Qualifications and Curriculum Development Agency (GCDA). (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.oitcinterfor.org/en/enlace/qualifications-and-curriculum-development-agency-qcda>.

Παπαδάκη – Κλαυδιανού, Α. *Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση σε κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μέρος Πρώτο)*. Ανακτήθηκε 24 Δεκεμβρίου 2018 από https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCRS216/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91_04.pdf

Παπαδάκης, Ν. (2014). *Πολιτικές Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Για τις επιστημολογικές και μεθοδολογικές συνιστώσες του πεδίου και την ευρωπαϊκή κατάσταση των πραγμάτων*.

Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <https://dappolitikou.files.wordpress.com/2014/08/paper-gia-yep.pdf>.

Siomadis, V., Theodoridou, A., Bartsoka, M., Mouillour, I., Deligianni, E., Babanelou, D., et al. (2015). Identification and evaluation of existing apprenticeship systems and mapping of the specific labor and entrepreneurial environment in Greece and Cyprus. Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου, 2019, από <https://naagrcy.oaed.gr/el/search-page/?searchTerm=εθνικές+αρχές+για+τη+μαθητεία>

Skills for business. (2018). Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από <http://www.ssda.org.uk/list-of-sector-skills-councils.htm>

Υ.Α. αριθμ.188975/Υ2. «Συγκρότηση Τεχνικής Επιτροπής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.)», ΦΕΚ 567/τΥ.Ο.Δ.Δ./08-11-2017. Ανακτήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου, 2018, από www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wEsrjP0JAlxBXdvtSoClrL8Yv1Yh8qNQF55MXD0LzQTLWPU9yLzB8V6PZKHBUSqIM6CiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRJqZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtZ7QTctE_hKrRXY2qXfkqf_eGKIHK8F6PjuR1ZZT9KdK

ΥΠΠΕΘ. Η απάντηση του Υφυπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Δημήτρη Μπαξεβανάκη, σε ερώτηση των βουλευτών της ΝΔ, σχετικά με την πολιτική του ΥΠΠΕΘ για τα ΕΠΑ.Λ. Ανακτήθηκε στις 25 Δεκεμβρίου, 2018, από www.minedu.gov.gr/news/33941-10-04-18-i-apantisi-tou-yfyπουργoy-paideias-erevnas-kai-thriskevmaton-dimitri-baksevanaki-se-erotisi-voulefton-tis-nd-sxetika-me-tin-politiki-tou-yppeth-gia-ta-epal

ΥΠΠΕΘ. (2017). Οδηγός εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας. Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2018, από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CE%AE%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82_1%CE%B7_%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7.pdf.

ΥΠΠΕΘ. (2018). Τρίτη χρονιά εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.minedu.gov.gr/texniki-ekpaideusi-2/mathiteia/37299-25-09-18-triti-xronia-efarmogis-tou-metalykeiakoy-etous-taksis-mathiteias-ton-epaggelmatikon-lykeion-2>.

Φωτόδεντρο. Το εκπαιδευτικό σύστημα στη Γαλλία (2018). Ανακτήθηκε 27 Νοεμβρίου, 2018, από <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-3895>.

Federal Ministry of Education and Research. (2018). Ανακτήθηκε 23 Νοεμβρίου, 2018, από <https://www.bmbf.de/en/the-german-vocational-training-system-2129.html>

17 Στόχοι για την βιώσιμη ανάπτυξη. Ανακτήθηκε 25 Δεκεμβρίου, 2018, από <http://hellenicplatform.org/oi-17-stoxoi/#goal3>

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ:

ΗΛΙΚΙΑΚΟ ΠΕΔΙΟ: 25-30, 31-40, 41-50, 50+

ΣΠΟΥΔΕΣ:

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

ΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ (Ιδιωτικός τομέας συνάφεια με την ειδικότητα):

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1) Γιατί επιλέξατε να συμμετάσχετε στην τάξη μαθητείας; (κίνητρο, προσδοκίες, ενημέρωση)

2) Πως λειτούργησε η τάξη μαθητείας τη χρονιά 2017-2018; (ανταποκρισιμότητα μαθητευόμενων, εξοπλισμός υλικός – άυλος, συνεργασία με εκπαιδευτές των επιχειρήσεων)

3) Θεωρείτε ότι πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της τάξης μαθητείας; (προτάσεις)

4) Πως αξιολογείτε την τάξη μαθητείας ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής; (πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα)

5) Πως χαρακτηρίζετε τη συνεργασία μεταξύ του σχολείου (δημόσιος τομέας) και της επιχείρησης (Ιδιωτικός τομέας);

6) Θεωρείτε ότι με τη συμμετοχή τους στην τάξη μαθητείας οι μαθητευόμενοι αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας; (Μεγαλύτερη πιθανότητα για μία θέση)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ:

ΗΛΙΚΙΑΚΟ ΠΕΔΙΟ: 25-30, 31-40, 41-50, 50+

ΣΠΟΥΔΕΣ:

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

ΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΕΤΗ ΣΤΗΝ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΩΝ:

- 1) Γνωρίζατε για το θεσμό της μαθητείας και ποιες ήταν οι προσδοκίες σας;
- 2) Πως λειτούργησε η μαθητεία και η εκπαίδευση της μαθητευόμενης – μαθητευόμενων στο χώρο σας; (γνώσεις, συμπεριφορές, ωράριο, εκπαίδευση, συνεργασία με το σχολείο)
- 3) Θεωρείτε ότι πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της τάξης μαθητείας; (προτάσεις)
- 4) Πως αξιολογείτε την τάξη μαθητείας ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής; (πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα)
- 5) Πως χαρακτηρίζετε τη συνεργασία μεταξύ του σχολείου (δημόσιος τομέας) και της επιχείρησης (ιδιωτικός τομέας);
- 6) Θεωρείτε ότι με τη συμμετοχή τους στην τάξη μαθητείας οι μαθητευόμενοι αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας; (Μεγαλύτερη πιθανότητα για μία θέση)

Παράρτημα 2

Οδηγός συνέντευξης που οδήγησε στο προσχέδιο των συνεντεύξεων

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1. Ποιες οι εκτιμήσεις των άμεσα εμπλεκόμενων, εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών στο χώρο εργασίας, από την διεξαγωγή της μαθητείας στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα;

Η ΠΛΕΥΡΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1α) Γιατί επιλέξατε να συμμετάσχετε στην τάξη μαθητείας; (κίνητρο, προσδοκίες, ενημέρωση)

1β) Πώς λειτούργησε η τάξη μαθητείας τη χρονιά 2017-2018; (ανταποκρισιμότητα μαθητευόμενων, εξοπλισμός υλικός – άυλος, συνεργασία με εκπαιδευτές των επιχειρήσεων)

1γ) Θεωρείτε ότι πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της τάξης μαθητείας; (προτάσεις)

Η ΠΛΕΥΡΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1δ) Γνωρίζατε για το θεσμό της μαθητείας και ποιες οι προσδοκίες σας;

1ε) Πώς λειτούργησε η μαθητεία και η εκπαίδευση της μαθητευόμενης – μαθητευόμενων στο χώρο σας; (γνώσεις, συμπεριφορές, ωράριο, εκπαίδευση, συνεργασία με το σχολείο)

1ζ) Θεωρείτε ότι πρέπει να πραγματοποιηθούν αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της τάξης μαθητείας; (προτάσεις)

2. Ποια η έως στιγμής διαφαινόμενη αποτελεσματικότητα της μαθητείας στην Ελλάδα;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

2α) Πώς αξιολογείτε την τάξη μαθητείας ως μέτρο εκπαιδευτικής πολιτικής; (πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα)

2β) Πώς χαρακτηρίζετε τη συνεργασία μεταξύ του σχολείου (δημόσιος τομέας) και της επιχείρησης (Ιδιωτικός τομέας);

2γ) Θεωρείτε ότι με τη συμμετοχή τους στην τάξη μαθητείας οι μαθητευόμενοι αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας; (Μεγαλύτερη πιθανότητα για μία θέση)